

DIAGNOZA
SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY RZEWNIE

RZEWNIE, 2023

ZLECENIODAWCA:
URZĄD GMINY W RZEWNIU
RZEWNIE 19
06-225 RZEWNIE

WYKONAWCA:
EKOD URBANISTYKA ŁUKASZ KOWALSKI
E-MAIL: ekod.urbanistyka@gmail.com

- SPIS TREŚCI -

WSTĘP.....	5
1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH	6
1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM	6
1.2. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU KRAJU	10
1.3. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	13
1.4. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU POWIATU I ROZWOJU GMIN W RAMACH PARTNERSTWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	16
2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ	17
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	17
2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE	18
2.3. WENĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	19
2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA	19
2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA	22
2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA	22
2.3.4. TRANSPORT WODNY	22
2.3.5. TRANSPORT ZBIOROWY	22
2.3.6. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH	23
2.3.7. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM	24
2.3.8. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ	26
2.3.9. PLANY INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ CENTRALNEGO PORTU KOMUNIKACYJNEGO	26
2.4. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET	28
2.5. WNIOSKI.....	30
3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE.....	31
3.1. STAN LUDNOŚCI.....	31
3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA	31
3.1.2. STRUKTURA PŁCI	32
3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI	33
3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE	33
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	33
3.2.2. MIGRACJE.....	34
3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI	35
3.3. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.....	36
3.4. WNIOSKI.....	39
4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY.....	40
4.1. ROLNICTWO.....	40
4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE.....	41
4.2.1. LICZEBNOŚĆ.....	41
4.2.2. WIELKOŚĆ.....	44
4.2.3. RODZAJ.....	45
4.3. RYNEK PRACY.....	46
4.3.1. PRACUJĄCY.....	46
4.3.2. BEZROBOCIE.....	47
4.4. TERENY INWESTYCYJNE	48
4.5. WNIOSKI.....	48
5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA	49
5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE	49
5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU	49
5.1.2. LITOSFERA I GLEBY	50
5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.....	51
5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN	51
5.1.5. ZASOBY LEŚNE I SZATA ROŚLINNA	52
5.1.6. ŚWIAT ZWIERZĘCY.....	53
5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW	54
5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY	55
5.3.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY	55
5.3.2. OBSZAR NATURA 2000 DOLINA DOLNEJ NARWI PLB140014	56
5.3.3. OCHRONA GATUNKOWA.....	58
5.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	59
5.4.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA	59
5.4.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA.....	59
5.4.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA	59
5.4.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA	60
5.4.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	60
5.4.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA	60
5.4.7. GOSPODARKA ODPADAMI	60
5.5. WNIOSKI.....	62

6	KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	63
6.1.	UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE	63
6.2.	ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	63
6.2.1.	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW.....	63
6.2.2.	OBIEKTY UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW.....	64
6.2.3.	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	64
6.2.4.	ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	67
6.3.	INSTYTUCJE KULTURY	67
6.4.	LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE.....	69
6.5.	WNIOSKI.....	69
7	SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	70
7.1.	INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE	70
7.2.	ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA	70
7.2.1.	WALORY PRZYRODNICZE.....	70
7.2.2.	WALORY ANTROPOGENICZNE	71
7.2.3.	BAZA MATERIALNA TURYSTYKI.....	71
7.3.	WNIOSKI.....	72
8	PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	73
8.1.	PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE.....	73
8.1.1.	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	73
8.1.2.	MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	74
8.1.3.	DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO.....	77
8.2.	STRUKTURA OSADNICZA.....	78
8.3.	REWITALIZACJA.....	78
8.4.	OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA.....	79
8.5.	OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	81
8.6.	WNIOSKI.....	81
9	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	82
9.1.	PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA.....	82
9.2.	PRZESTĘPCZOŚĆ.....	82
9.3.	ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO	83
9.3.1.	ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	83
9.3.2.	ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU.....	84
9.3.3.	ZAGROŻENIE ZALEWOWE.....	85
9.3.4.	ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI	86
9.3.5.	ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE	88
9.3.6.	ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ.....	88
9.4.	WNIOSKI.....	89
10	POLITYKA SPOŁECZNA	90
10.1.	OCHRONA ZDROWIA	90
10.2.	POMOC SPOŁECZNA	92
10.3.	MIESZKALNICTWO	94
10.4.	WNIOSKI.....	98
11	EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY.....	99
11.1.	PLACÓWKI OŚWIATOWE.....	99
11.2.	LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI	99
11.3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY	101
11.3.1.	ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA.....	101
11.3.2.	AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH	102
11.4.	WNIOSKI.....	103
12	FINANSE SAMORZĄDOWE	104
12.1.	DOCHODY GMINY	104
12.2.	WYDATKI GMINY.....	107
12.3.	ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA.....	108
12.4.	WNIOSKI.....	109
13	PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO.....	110
	MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	112

WSTĘP

Niniejsza diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy. Zawarte opisy i analizy pozwoliły na sformułowanie wniosków i ocen oraz zidentyfikowanie najważniejszych trendów rozwojowych gminy Rzewnie oraz potencjalnych kierunków rozwoju w przyszłości.

Diagnozę sporządzono w czwartym kwartale 2022 roku, w związku z czym większość analizowanych wskaźników dotyczy roku 2021 (najnowsze, możliwe na ten czas dane do pozyskania za pełny rok sprawozdawczy¹), który nierzadko przedstawiany jest w zestawieniu z latami poprzedzającymi.

Zakres diagnozy oparto o wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny”, 2021) oraz wymagania ustawowe. Zidentyfikowano najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto, analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Szczegółowo omówiono także wyniki przeprowadzonego badania ankietowego.

Efektom końcowym diagnozy są wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT, stanowiące jeden z początkowych rozdziałów zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy.

¹ Dotyczyło to większości baz danych, w tym w szczególności danych GUS, dane pochodzących z Raportu o stanie Gminy itd.

1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH

Stosownie do Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Art. 10e, ust. 2): *Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę.*

Ponadto, cele i działania określone w strategiach rozwoju gmin powinny być skoordynowane z założeniami dokumentów programowo-strategicznych i planistycznych szczebla unijnego, krajowego, regionalnego, ponadlokalnego oraz lokalnego.

W niniejszym rozdziale dokonano syntezy założeń **najważniejszych** polityk i dokumentów strategicznych opracowanych na poszczególnych szczeblach terytorialnych.

1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM

Kontekst aktualnej polityki Unii Europejskiej

Unia Europejska liczy obecnie 26 państw² i stanowi jednolity rynek, o ogromnym potencjale. Unia, która na początku była wyłącznie wspólnotą gospodarczą, stopniowo zaczęła obejmować różne obszary polityki: od klimatu, ochrony środowiska i zdrowia, po stosunki zewnętrzne i bezpieczeństwo oraz sprawiedliwość i kwestie migracyjne. Obecnie Unia stanowi unię gospodarczą i polityczną, której Polska jest jej członkiem od 1 maja 2004 r.

Założenia rozwojowe Unii Europejskiej na przestrzeni lat stale ewoluują. Wpływ na politykę UE wywierają nie tylko zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze poszczególnych krajów Wspólnoty, ale także dynamiczna sytuacja geopolityczna świata i związane z nią liczne wyzwania, przed jakim staje „stary kontynent”.

Po wyborach do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 roku, Rada Europejska określiła **program strategiczny dla UE na lata 2019-2024**, obejmujący cztery obszary priorytetowe³:

- **Ochrona obywateli i swobód** – zapewnienie skutecznej kontroli granic zewnętrznych Unii oraz dalszy rozwój kompleksowej polityki migracyjnej. Zwalczanie terroryzmu i przestępczości transgranicznej i internetowej, zwiększenie odporności UE na klęski żywiołowe i katastrofy spowodowane przez działalność człowieka.
- **Rozwijanie silnej i prężnej bazy gospodarczej** – budowanie odpornej gospodarki poprzez pogłębienie unii gospodarczej i walutowej, aby ukończenie tworzenia unii rynków bankowych i kapitałowych, wzmocnienie międzynarodowej roli wspólnej waluty, inwestowanie w umiejętności i edukację, wspieranie europejskich przedsiębiorstw, uwzględnienie transformacji cyfrowej oraz opracowanie solidnej polityki przemysłowej.
- **Budowanie neutralnej klimatycznie, ekologicznej, sprawiedliwej i socjalnej Europy** – inwestowanie w ekologiczne inicjatywy, które poprawiają jakość powietrza i wody, promują zrównoważone rolnictwo oraz chronią systemy środowiskowe i różnorodność biologiczną. Stworzenie wydajnej gospodarki o obiegu zamkniętym (trwałość produktów, energooszczędność wielokrotność użytku, recykling) oraz dobrze funkcjonującego unijnego rynku energii,

² Po opuszczeniu przez Wielką Brytanię struktur unijnych.

³ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

zapewniającego zrównoważoną, bezpieczną i przystępną cenowo energię. Szybsze przejście na odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, przy jednoczesnym ograniczeniu zależności UE od zewnętrznych źródeł energii. Wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

- **Promowanie europejskich interesów i wartości na scenie światowej** – budowa solidnej polityki zagranicznej w ramach ambitnej polityki sąsiedztwa z 16 najbliższymi sąsiadami na wschodzie i południu, a także kompleksowego partnerstwa z Afryką. Propagowanie pokoju, stabilności, demokracji i praw człowieka na świecie. Zapewnienie solidnej polityki handlowej zgodnie z multilateralizmem i światowym międzynarodowym porządkiem opartym na zasadach. Większa odpowiedzialność za bezpieczeństwo i obronę, przy ścisłej współpracy z NATO.

Konsekwentnie, opierając się na strategicznym programie Rady Europejskiej i wynikach dyskusji z grupami politycznymi Parlamentu Europejskiego, w 2019 roku przewodnicząca Komisji Europejskiej (KE) określiła **sześć priorytetów politycznych KE**, do których zaliczono⁴:

- **Europejski Zielony Ład** – przekształcenie UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę, przy jednoczesnej ochronie środowiska, przeciwdziałaniu zmianie klimatu oraz zwiększaniu neutralności względem emisji dwutlenku węgla i zasobooszczędności do roku 2050.
- **Europa na miarę ery cyfrowej** – wspieranie transformacji cyfrowej poprzez inwestowanie w przedsiębiorstwa, badania naukowe i innowacje, reformę ochrony danych, wyposażenie obywateli w umiejętności niezbędne do obsługi technologii nowej generacji i opracowanie odpowiednich przepisów.
- **Gospodarka służąca ludziom** – wzmocnienie unijnej gospodarki, a jednocześnie zapewnienie miejsc pracy i zmniejszenie nierówności, wspieranie przedsiębiorstw, pogłębienie unii gospodarczej i walutowej oraz dokończenie budowy unii bankowej i unii rynków kapitałowych.
- **Silniejsza pozycja Europy na świecie** – wzmocnienie UE na arenie międzynarodowej poprzez poprawę jej pozycji jako lidera silnego, otwartego i sprawiedliwego handlu, multilateralizmu i ładu światowego opartego na zasadach. Zacieśnienie stosunków z krajami sąsiadującymi i partnerami, a także zwiększenie zdolności UE do zarządzania kryzysami w oparciu o jej zdolności cywilne i wojskowe.
- **Promowanie naszego europejskiego stylu życia** – poszanowanie praw podstawowych i praworządności jako ości równości, tolerancji i sprawiedliwości społecznej. Uwzględnienie zagrożeń dla bezpieczeństwa, ochrona konsumentów i wzmocnienie ich pozycji, a także opracowanie systemu legalnych i bezpiecznych kanałów migracji przy jednoczesnym skutecznym zarządzaniu zewnętrznymi granicami UE, modernizacji unijnego systemu azylowego oraz ścisłej współpracy z krajami partnerskimi.
- **Nowy impuls dla demokracji europejskiej** – wzmocnienie procesów demokratycznych w Europie poprzez zacieśnienie stosunków z Parlamentem Europejskim i parlamentami krajowymi, ochrona demokracji w UE przed ingerencją z zewnątrz, zapewnienie przejrzystości i integralności całego procesu legislacyjnego, a także szersze zaangażowanie Europejczyków w kształtowanie przyszłości UE.

Zaistniała w 2020 roku pandemia COVID-19 i związane z nią nowe zagrożenia i wyzwania spowodowały konieczność weryfikacji polityki wspólnotowej, w tym fiskalnej. Odpowiedzią Unii Europejskiej na pandemię stał się **Plan odbudowy dla Europy**. Został on oparty na największym długoterminowym budżecie w historii UE oraz na tzw. **Funduszu Odbudowy** (ang.: *Next Generation EU*) o wartości ponad 700 mld euro⁵. Ma na celu on złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii koronawirusa oraz zapewnienie zrównoważonej gospodarki przygotowanej na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową.

⁴ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

⁵ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl

Najważniejsze elementy porozumienia w ramach Funduszu Odbudowy⁶:

- badania naukowe i innowacje z wykorzystaniem programu „Horyzont Europa”,
- sprawiedliwa transformacja klimatyczna i cyfrowa z wykorzystaniem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i programu „Cyfrowa Europa”,
- gotowość, odbudowa i odporność na kryzysy, finansowane za pomocą Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, *rescEU* i nowego programu działań w dziedzinie zdrowia – UE dla zdrowia,
- modernizację realizowanych od dawna polityk, takich jak polityka spójności i wspólna polityka rolna, aby zmaksymalizować ich wkład w realizację priorytetów Unii,
- walkę ze zmianą klimatu – 30 proc. środków unijnych, czyli dotychczas największy odsetek na ten cel w europejskim budżecie,
- ochronę różnorodności biologicznej i równouprawnienie płci.

W konsekwencji przyjętego projektu budżetu UE na lata 2021-2027 i Funduszu Odbudowy (*Next Generation EU*), stanowiący Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*), dla Polski przypada ok. 23,9 mld euro dotacji i ok. 11,5 mld euro pożyczek (w cenach bieżących)⁷. Korzystanie z w/w funduszy poszczególnych krajów członkowskich opiera się na tzw. Krajowych Planach Odbudowy, które są przełożeniem wsparcia finansowego na konkretne reformy, programy i inwestycje.

Wydarzenia zapoczątkowane w lutym 2022 r. (pełnoskalowa agresja militarna Federacji Rosyjskiej na Ukrainę), z pewnością doprowadzą do kolejnej rewizji unijnej polityki fiskalnej. W wielu aspektach zmiany mogą być fundamentalne. Prawdopodobnie nowego wymiaru nabierze polityka energetyczna, polityka spójności i współpraca międzynarodowa.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności⁸

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) został zaakceptowany w dniu 01.06.2022 r. przez Komisję Europejską, zaś 17.06.2022 r. przez Radę UE.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje, w horyzoncie czasowym do 2026 r. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*).

(KPO) koncentruje się na interwencjach, które przyczyniać się będą do pobudzenia gospodarki, inwestycji, wzrostu gospodarczego oraz zatrudnienia. Zaplanowano realizację reform i inwestycji w tych obszarach, które są najbardziej istotne z punktu widzenia konieczności odbudowy gospodarki, ale także w tych, które tworzą trwałe podwaliny pod budowę gospodarki odpornej na kolejne wstrząsy.

W ujęciu generalnym KPO skupia się na wsparciu pięciu komponentach:

- 1) **Odporność i konkurencyjność gospodarki;**
- 2) **Zielona energia i zmniejszenie energochłonności.**
- 3) **Transformacja cyfrowa.**
- 4) **Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia.**
- 5) **Zielona, inteligentna mobilność.**

⁶ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl#najwikszy-w-historii-pakiet-rodkw-na-rzecz-oywienia-gospodarki

⁷ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-poland_pl

⁸ Materiał źródłowy: <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/o-kpo> (lipiec, 2022 r.)

Wokół w/w komponentów koncentruje się wsparcie na rzecz przedsiębiorców, instytucji publicznych oraz innych podmiotów społeczno-gospodarczych. W każdym komponencie ujęto także działania na rzecz spójności terytorialnej – w zależności od zidentyfikowanych problemów – adresowane do obszarów wiejskich, miast, czy też obszarów szczególnie poszkodowanych w wyniku pandemii, gdzie występuje kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

Adresatami proponowanych działań w ramach KPO są: obywatele, przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, samorządy terytorialne, instytucje publiczne oraz podmioty spoza systemu administracji publicznej (np. podmioty społeczne, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe).

Krajowy Plan Odbudowy objęty jest **zasadą do no significant harm (DNSH) – niewyrządzenia znaczącej szkody środowisku**.

Zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*) większość środków należy przeznaczyć na działania w obszarze związanym z realizacją **celów klimatycznych** oraz na **transformację cyfrową**. Do KPO mogą być włączone reformy i inwestycje, które rozpoczęły się 1 lutego 2020 r., jednak ich realizacja musi się zakończyć w sierpniu 2026 r. (płatności mogą być dokonywane do końca 2026 r.).

Polityka spójności⁹

Polityka spójności w latach 2021-2027 ma zadanie wdrażanie dwóch celów traktatowych UE: **inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu** oraz **Europejską Współpracę Terytorialną** (Interreg). Wyodrębniono także pięć dodatkowych celów polityki spójności:

- 1) **Bardziej konkurencyjna i inteligenta Europa,**
- 2) **Zielona, nisko-emisyjna, zmierzająca w kierunku zero-emisyjności Europa,**
- 3) **Bardziej skomunikowana Europa,**
- 4) **Europa społeczna i włączająca społecznie,**
- 5) **Europa bliska obywatelom.**

Podstawowym dokumentem określającym współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa (UP) – uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania funduszy unijnych.

Polityka spójności na lata 2021-27 obejmuje następujące fundusze:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** – służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.
- **Fundusz Spójności** – służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).
- **Europejski Fundusz Społeczny+** – służy zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki. EFS+ będzie obejmować obecnie rozproszone instrumenty: EFS, Inicjatywę na rzecz osób młodych (YEI), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) oraz Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI).
- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** – jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.

⁹ Materiał źródłowy: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>

- **Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury** - służy unijnej polityce morskiej i rybołówstwa. Celem funduszu jest szeroko rozumiane wsparcie społeczności nadmorskich, w tym m.in. wspieranie rybaków w przechodzeniu na zrównoważone rybołówstwo czy finansowanie projektów przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz podnoszenia jakości życia społeczności nadmorskich w Europie.

Do realizacji założeń Umowy Partnerstwa służą **programy krajowe i regionalne**, określające obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Podobnie, jak w poprzednich latach (perspektywach: 2007-2013, 2014-2020), tak również w perspektywie 2021-2027 około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne.

1.2. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU KRAJU

Podstawowe (nadrzędne) uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju Polski w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w horyzoncie czasu dziesięcio-piętnastoletnim oraz podstawowe działania na okres czterech lat, określa średniookresowa strategia rozwoju kraju. Obecnie jest nią, uchwalona przez Radę Ministrów w 2017 roku, Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r.

Dokument powyższy realizowany jest przez inne strategie odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego (opisane w tabeli poniżej) oraz przez strategię rozwoju województwa (opisaną w rozdz. 1.3.).

Tab. 1 Główne założenia najważniejszych dokumentów strategicznych szczebla krajowego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. (SOR)	<p>SOR jest obowiązującym, kluczowym dokumentem kraju w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Przedstawia model rozwoju kraju, jako rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Przyjęty model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Celem głównym SOR jest: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności, w wymiarze społecznym, ekonomicznym środowiskowym i terytorialnym. Wyszczególniono także cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE); <p>oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.</p>

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)</p>	<p>KSRR 2030 określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnej. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.</p> <p>KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.</p> <p>W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów, jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.</p> <p>Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).</p> <p>Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.</p> <p>W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.</p> <p>W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnym.</p>
<p>Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (PEP 2040)</p>	<p>PEP 2040 wskazuje ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Stanowi wkład w realizację Porozumienia Paryskiego z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia transformacji w sposób sprawiedliwy i solidarny. PEP2040 stanowi krajową kontrybucję w realizację polityki klimatyczno-energetycznej UE. Polityka uwzględnia skalę wyzwań związanych z dostosowaniem krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem, planem odbudowy gospodarczej po pandemii COVID i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej zgodnie z krajowymi możliwościami, jako wkładu w realizację Porozumienia Paryskiego. Niskoemisyjna transformacja energetyczna przewidziana w PEP2040 inicjować będzie szersze zmiany modernizacyjne całej gospodarki, gwarantując bezpieczeństwo energetyczne, dbając o sprawiedliwy podział kosztów i ochronę najbardziej wrażliwych grup społecznych.</p> <p>Zgodnie z PEP 2040 celem polityki energetycznej państwa jest: bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.</p> <p>Cele szczegółowe PEP 2040 to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych. 2) Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej. 3) Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych. 4) Rozwój rynków energii. 5) Wdrożenie energetyki jądrowej. 6) Rozwój odnawialnych źródeł energii. 7) Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji. 8) Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Polityka ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030)</p>	<p>Rolą PEP 2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. PEP2030 ma stanowić podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.</p> <p>Celem głównym PEP 2030 jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, który został przeniesiony wprost z obszaru „Środowisko” w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). PEP 2030 doprecyzowuje zapisy SOR i przedstawia praktyczne rozwiązania dla poszczególnych kierunków interwencji. PEP 2030 wyznacza następujące cele środowiskowe, które są wspierane przez cele horyzontalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; – Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; – Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; – Cel horyzontalny 1: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa; – Cel horyzontalny 2: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.
<p>Strategia Produktivności 2030 (SP 2030)</p>	<p>Głównym celem SP 2030 jest: wzrost produktywności w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, o obiegu zamkniętym i opartej na danych. Strategia przewiduje działania w ramach siedmiu obszarów interwencji, wraz z przypisanymi do nich celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): (a) Wzrost wydajności surowcowej gospodarki, (b) Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce; – Obszar II. Praca i kapitał ludzki: (a) Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie, (b) Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki; – Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy): (a) Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, (b) Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; – Obszar IV. Organizacja i instytucje: (a) Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, (b) Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; – Obszar V. Wiedza: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w gospodarce; – Obszar VI. Dane: Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; – Obszar VII. Umieędzynarodowienie: (a) Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, (b) Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL 2030)</p>	<p>Celem głównym SRKL 2030 jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza ponadto cztery cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych; – Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; – Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy; – Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS 2030)</p>	<p>Głównym celem SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja niniejszego celu jest oparta na trzech celach szczegółowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne; – Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich; – Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030)</p>	<p>Celem głównym SSiNP 2030 jest sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz gospodarce. Do jego osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. przyczynić się będzie 5 celów szczegółowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Lepsze prawo. – Cel szczegółowy II: Sprawne instytucje państwa. – Cel szczegółowy III: Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia. – Cel szczegółowy IV: Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych. – Cel szczegółowy V: Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.
<p>Strategia Równoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWRiR 2030)</p>	<p>Głównym celem niniejszej Strategii jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.</p> <p>W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybactwa; – Cel szczegółowy II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska; – Cel szczegółowy III: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa. <p>Obszarami wpływającymi na realizację celów strategii to: sprawne zarządzanie rozwojem, stabilne finansowanie rozwoju, trwała zdolność kreacji i uczenia się.</p>
<p>Strategia Równoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (SRT2030)</p>	<p>Głównym celem Strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego oraz utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Realizacja wyżej opisanego celu jest związana z wdrażaniem 6 kierunków interwencji dla każdej z gałęzi transportu tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce. – Kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym. – Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności. – Kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów. – Kierunek interwencji 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. – Kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach strategicznych oraz na: <https://www.gov.pl/web/ia/strategie-krajowe>

1.3. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami strategii rozwoju województwa, która stanowi punkt odniesienia oraz podstawowy dokument strategiczny określający długofalową wizję rozwoju województwa. Dla województwa mazowieckiego obowiązuje aktualnie Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, przyjęta Uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku.

Tab. 2 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA																								
<p>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</p>	<p>Wizja określona w projekcie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa brzmi następująco: Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie.</p> <p>Wizja ta możliwa będzie do osiągnięcia poprzez realizację celu głównego, za który przyjęto: Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.</p> <p>Jego realizacja odbywać się będzie poprzez wdrażanie następujących celów strategicznych, dla których przypisane zostały poszczególne kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze; – Dostępne i mobilne Mazowsze; – Zielone, niskoemisyjne Mazowsze; – Mazowsze, zintegrowane społecznie; – Mazowsze bogate kulturowo. <p>Zgodnie z zapisami Strategii, układ celów strategii został podporządkowany długookresowym priorytetom rozwoju regionalnego. Przy realizacji celów należy uwzględnić możliwość wystąpienia zmian uwarunkowań rozwoju przewidzianych i opisanych w poszczególnych scenariuszach rozwoju. Struktura celów rozwojowych zawartych w Strategii przedstawia się następująco (str. 44 Strategii Rozwoju Województwa):</p> <div data-bbox="501 831 1378 1458" style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px 0;"> <p style="text-align: center;">WIZJA</p> <p style="text-align: center;">Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie</p> <p style="text-align: center;">CEL GŁÓWNY</p> <p style="text-align: center;">Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 5%; text-align: center;">obszar</td> <td style="background-color: #f080f0; text-align: center;">GOSPODARKA</td> <td style="background-color: #f4a460; text-align: center;">DOSTĘPNOŚĆ</td> <td style="background-color: #90ee90; text-align: center;">ŚRODOWISKO I ENERGETYKA</td> <td style="background-color: #ffff00; text-align: center;">SPOŁECZYSTWO</td> <td style="background-color: #6495ed; text-align: center;">KULTURA I DZIEDZICTWO</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">nazwa celu</td> <td style="text-align: center;"><i>Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</i></td> <td style="text-align: center;"><i>Dostępne i mobilne Mazowsze</i></td> <td style="text-align: center;"><i>Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</i></td> <td style="text-align: center;"><i>Mazowsze zintegrowane społecznie</i></td> <td style="text-align: center;"><i>Mazowsze bogate kulturowo</i></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">opis celu</td> <td style="text-align: center;">Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii</td> <td style="text-align: center;">Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego</td> <td style="text-align: center;">Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody</td> <td style="text-align: center;">Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki</td> <td style="text-align: center;">Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">wymiar terytorialny</td> <td colspan="5" style="text-align: center;">OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI</td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO</p> </div> <p>W projekcie Strategii zidentyfikowano także dwa typy obszarów strategicznej interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – problemowe – podregiony NUTS 3, – bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne. <p>Obszar gminy Rzewnie położony jest poza obszarami problemowymi województwa mazowieckiego, a także poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi (biegunami wzrostu) - ryc. 10 Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+.</p> <p>Jednocześnie, obszar gminy Rzewnie uznano, za zagrożony trwałą marginalizacją, z uwagi na kumulację problemów społecznych (Rys. 11 Strategii).</p>	obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZYSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO	nazwa celu	<i>Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</i>	<i>Dostępne i mobilne Mazowsze</i>	<i>Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</i>	<i>Mazowsze zintegrowane społecznie</i>	<i>Mazowsze bogate kulturowo</i>	opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI				
obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZYSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO																				
nazwa celu	<i>Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</i>	<i>Dostępne i mobilne Mazowsze</i>	<i>Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</i>	<i>Mazowsze zintegrowane społecznie</i>	<i>Mazowsze bogate kulturowo</i>																				
opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia																				
wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI																								

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w dokumencie.

Poza Strategią Rozwoju Województwa, do istotnych dokumentów regionalnych, kierunkujących ogólne założenia rozwojowe województwa i gmin należą m.in.:

Tab. 3 Główne założenia pozostałych dokumentów szczebla regionalnego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego</p>	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jest głównym dokumentem polityki rozwoju przestrzennego województwa. Ustala on podstawowe elementy układu przestrzennego województwa, ich zróżnicowanie oraz wzajemne relacje. Plan przyjmuje zasadę zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego oraz zawiera kierunki zagospodarowania, a wśród nich poszczególne kierunki polityki przestrzennej, które wskazują sposoby realizacji wizji przestrzennego zagospodarowania województwa. Zgodnie z ustaleniami Planu, gmina Rzewnie położona jest w obrębie wiejskich obszarów funkcjonalnych, uczestniczących w procesach rozwojowych. Dla terenów tych obowiązują następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy; – przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska; – ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego; – ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne; – wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.
<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030</p>	<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego określa, że misją Strategii jest: Zapewnienie dostępu do wiedzy, danych i usług oraz wsparcie ich wykorzystania z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Wizja sformułowana została jako: Mazowsze jako region łączący rozwój technologiczny z wrażliwością społeczną, wspierający równy, powszechny i sprawiedliwy dostęp do wiedzy i technologii, a także zapewniający wysoki komfort życia i warunki do rozwoju gospodarczego, stabilizacji ekonomicznej oraz wyrównywania szans rozwojowych. Celem głównym Strategii jest: Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Mazowszu poprzez wsparcie tworzenia, wykorzystywania i rozwoju powszechnych i przyjaznych technologii informacyjno-komunikacyjnych podnoszących jakość życia mieszkańców oraz wspierających rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost jego konkurencyjności. Na podstawie analizy przeprowadzonej diagnozy potrzeb określono następujące cele strategiczne wraz z kierunkami działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1: Wzrost kompetencji cyfrowych i zaufania do ICT; – Cel strategiczny 2: Elektroniczne systemy i usługi dla mieszkańców Mazowsza; – Cel strategiczny 3: Internet dla Mazowsza; – Cel strategiczny 4: ICT dla nauki i biznesu.
<p>Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2022 roku</p>	<p>Program wskazuje cele w zakresie ochrony środowiska województwa mazowieckiego. Określono obszary (dziedziny) interwencji, dla których przyjęto zadania w ramach poniższych kierunków interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP): Poprawa efektywności energetycznej, Ograniczenie emisji powierzchniowej, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energochłonności gospodarki, Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, Zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji, Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu; – Zagrożenia hałasem (KA): Poprawa klimatu akustycznego, Ocena stanu akustycznego środowiska; – Pola elektromagnetyczne (PEM): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi; – Gospodarowanie wodami (ZW): Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych, Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego, Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne; – Gospodarka wodno-ściekowa (GW): Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy, Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu; – Zasoby geologiczne (ZG): Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni; – Gleby (GL): Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb, Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, Ochrona przed osuwiskami; – Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO): Racjonalna gospodarka odpadami, Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami;

- Zasoby przyrodnicze (ZP): Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem, Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków, Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych, Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa, Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach, Zwiększenie lesistości;
- Zagrożenia poważnymi awariami (PAP): Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach.

1.4. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU POWIATU I ROZWOJU GMIN W RAMACH PARTNERSTWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami założeń dokumentów szczebla powiatowego oraz w odniesieniu do dokumentów strategicznych utworzonych w ramach partnerstw jednostek samorządu terytorialnego.

Gmina Rzewnie włączona została w skład **aktualnie projektowanej (stan na marzec 2023 r.)** Strategii terytorialnej partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego.

Dokument ten definiuje kluczowe wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Partnerstwa (łącznie 21 gmin), wynikające z istniejących uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, środowiskowych i infrastrukturalnych. Głównym celem Strategii jest zatem określenie pożądanych kierunków rozwojowych, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Należy nadmienić, iż Gminy wchodzące w skład Partnerstwa cechują się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, z czego ich znaczna część zagrożona jest trwałą marginalizacją i depopulacją.

W niniejszym **projekcie** Strategii Misja Partnerstwa wskazano została jako: *Nad Orzycem i Narwią – przestrzeń życia i rozwoju.*

Wizja Partnerstwa natomiast określona została jako: *Będziemy zadbany i atrakcyjnym regionem z dobrze rozwiniętą infrastrukturą usług i przedsiębiorczości, w którym żyje się bezpiecznie i w harmonii z naturą.*

Realizacja w/w Wizji możliwa będzie dzięki wdrażaniu odpowiednich celów strategicznych, które wskazano następująco:

- Bezpieczne i czyste środowisko dzięki infrastrukturze, edukacji oraz nowoczesnym sposobom wykorzystania zasobów;
- Uzyskanie trwałej spójności terytorialnej poprzez modernizację infrastruktury komunikacyjnej;
- Rozwój działalności gospodarczej opartej na wykorzystaniu potencjału regionu i transferze nowoczesnych technologii;
- Poprawa jakości życia oparta na budowie instytucji zapewniających szeroki zakres usług społecznych oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

Aktualnie (stan na styczeń 2023 r.) powiat makowski nie posiada obowiązującego dokumentu strategicznego. Warto nadmienić, iż do 2020 r. obowiązywał „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Makowskiego na lata 2016-2020”, przyjęty Uchwałą Nr XII/69/15 Rady Powiatu w Makowie Mazowieckim z dnia 21 grudnia 2015 roku. Jednocześnie powiat makowski w 2023 r. zamierza przystąpić do aktualizacji dokumentu jakim jest strategia rozwoju lub plan rozwoju lokalnego¹⁰.

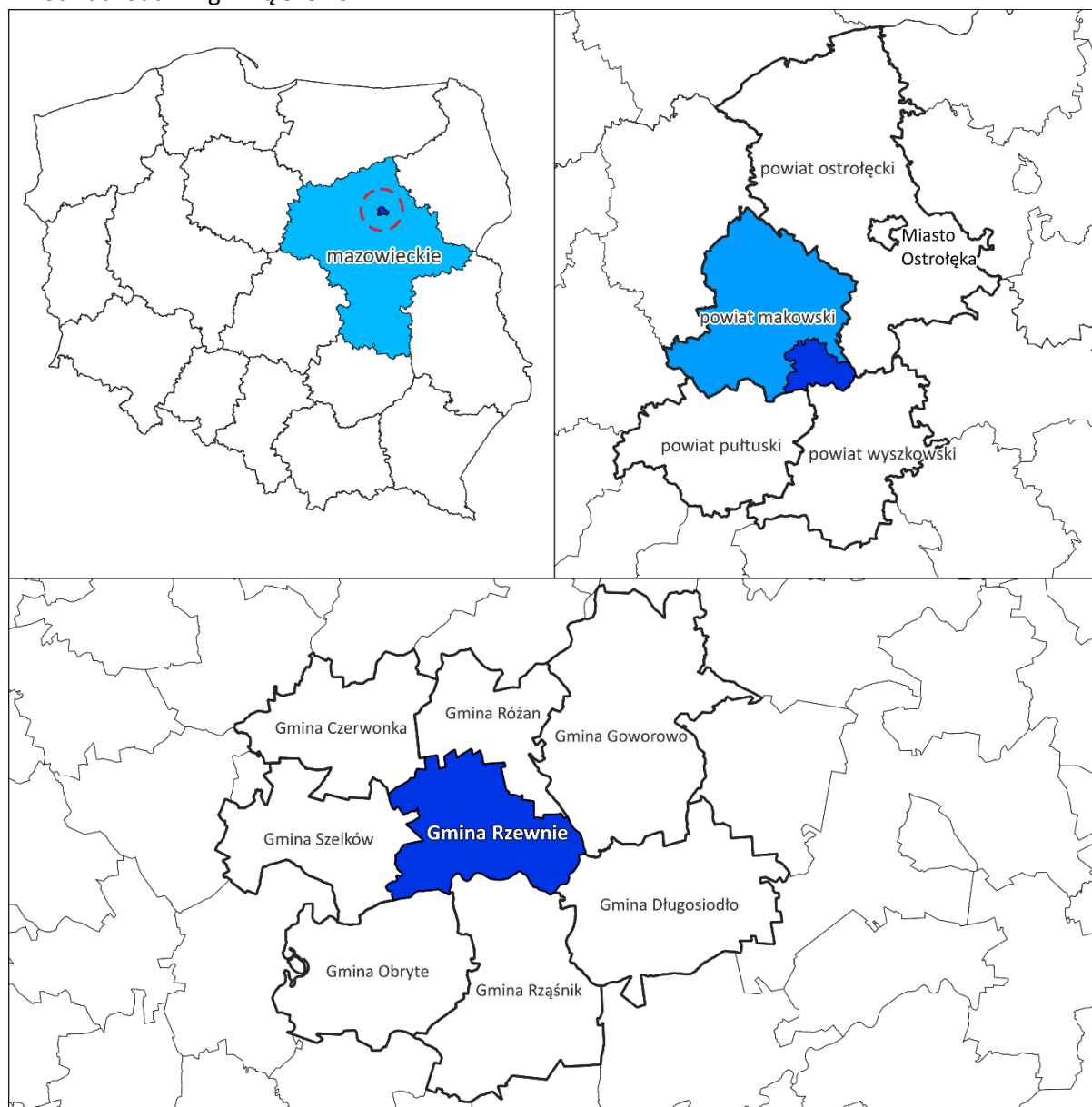
¹⁰ Materiał źródłowy: Informacja pozyskana ze Starostwa Powiatowego w Makowie Mazowieckim.

2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Rzewnie posiada status wiejskiej, zajmuje powierzchnię ok. 112 km², położona jest w południowo-wschodniej części powiatu makowskiego, w województwie mazowieckim i sąsiaduje:

- od północy – z gminą Różan i Czerwonka;
- od wschodu – z gminą Goworowo i Długosiodło;
- od południa – z gminą Rząśnik i Obryte;
- od zachodu – z gminą Szelków.

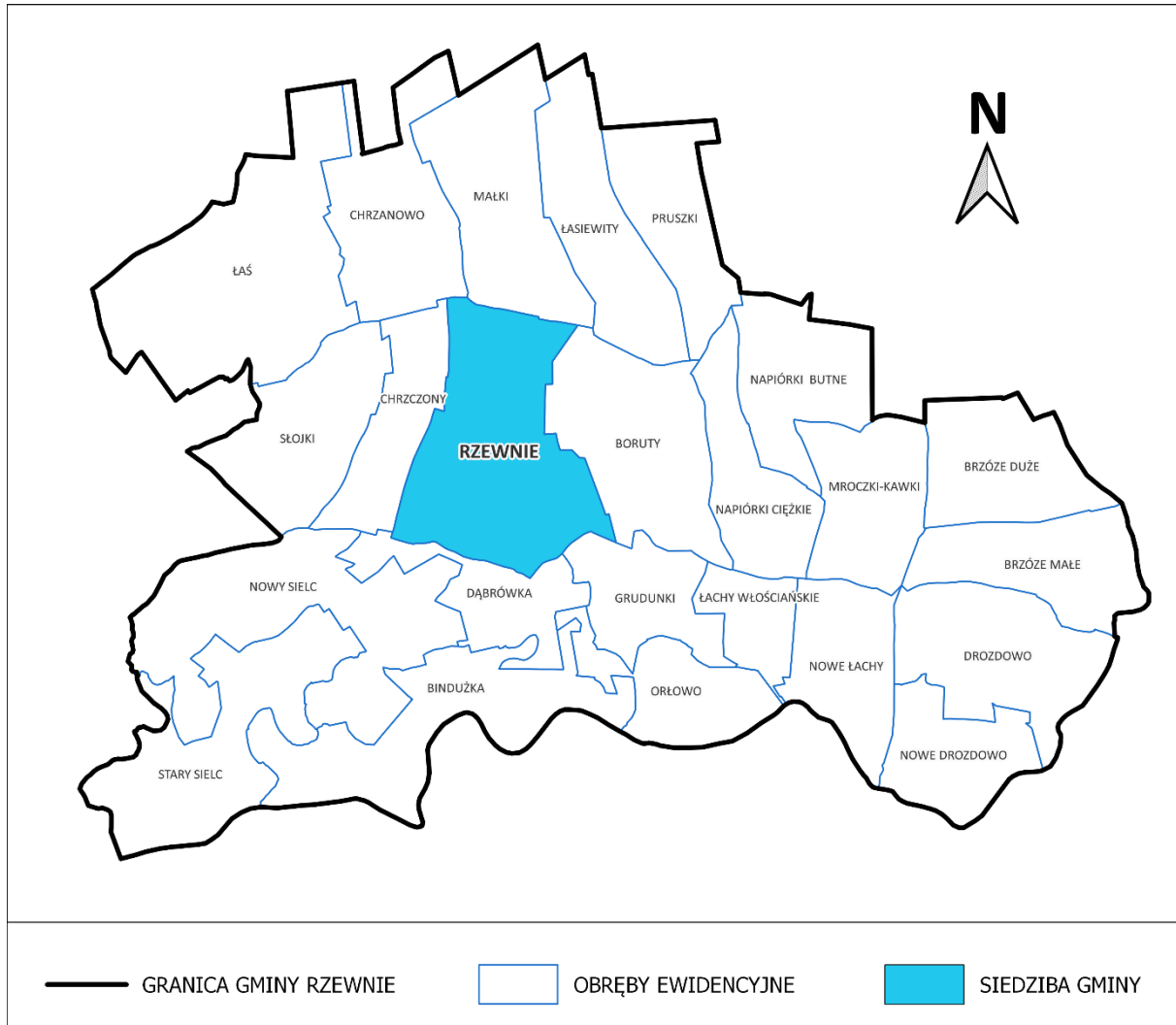

Ryc. 1 Położenie administracyjne Gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

W skład Gminy wchodzi następujące sołectwa¹¹: Bindużka, Boruty, Brzöße Małe, Brzöße Duże, Chrzanowo, Chrzczony, Dąbrówka, Drozdowo, Grudunki, Łachy Włociańskie, Łasiewity, Łaś, Małki, Mroczy-Kawki, Napiórki Butne, Napiórki Ciężkie, Nowe Drozdowo, Nowe Łachy, Nowy Sielc, Nowy Sielc-wieś, Orłowo, Pruski, Rzewnie, Słojki oraz Stary Sielc.

Podział na obręby ewidencyjne przedstawia się następująco:

Ryc. 2 Struktura jednostek podziału terytorialnego

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

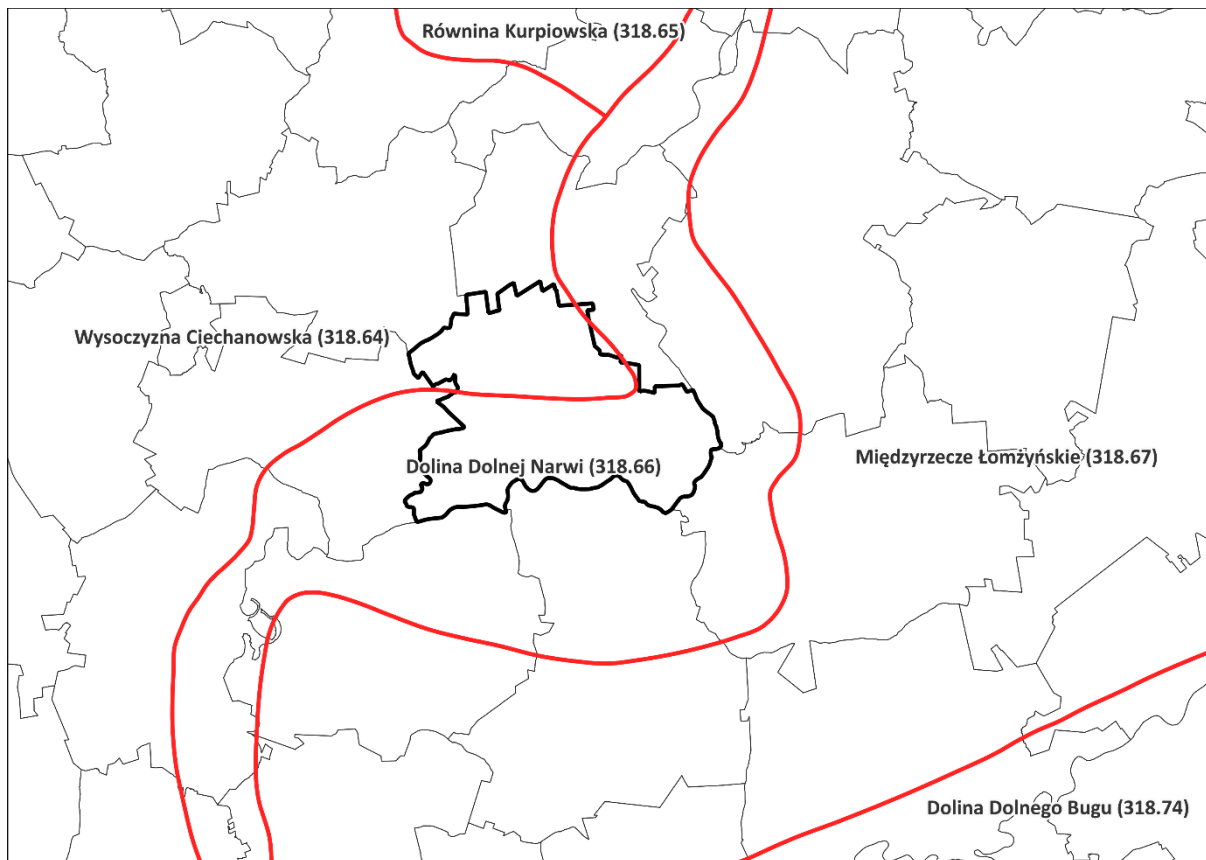
Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Rzewnie położony jest w zasięgu dwóch odmiennych mezoregionów:

- Wysoczyzna Ciechanowska (318.64).
- Dolina Dolnej Narwi (318.66);

Mezoregion Wysoczyzna Ciechanowska rozciąga się na powierzchni około 2 570 km² i występuje w postaci falistej równiny często urozmaiconej ostańcami wzgórz morenowych i kemów osiagających wysokości do 157 m, porozcinana dolinami dopływów Narwi i Wkry. Region ma charakter wybitnie rolniczy.

¹¹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Rzewnie.

Mezoregion Dolina Dolnej Narwi obejmuje powierzchnię ok. 900 km², przy długości ok. 210 km oraz szerokości wahającej się w przedziale 1,5 – 7 km. Dolina składa się z kilku różnych odcinków, natomiast w okolicy Różana i gminy Rzewnie dolina rozszerza się i zatacza wielki łuk¹².

Ryc. 3 Położenie fizycznogeograficzne gminy Rzewnie

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie podziału fizycznogeograficznego J. Kondrackiego.

2.3. WENĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Układ komunikacji drogowej na terenie gminy Rzewnie stanowi:

układ nadrzędny:

- droga krajowa nr 61 relacji Pułtusk-Ostrołęka;

układ podstawowy:

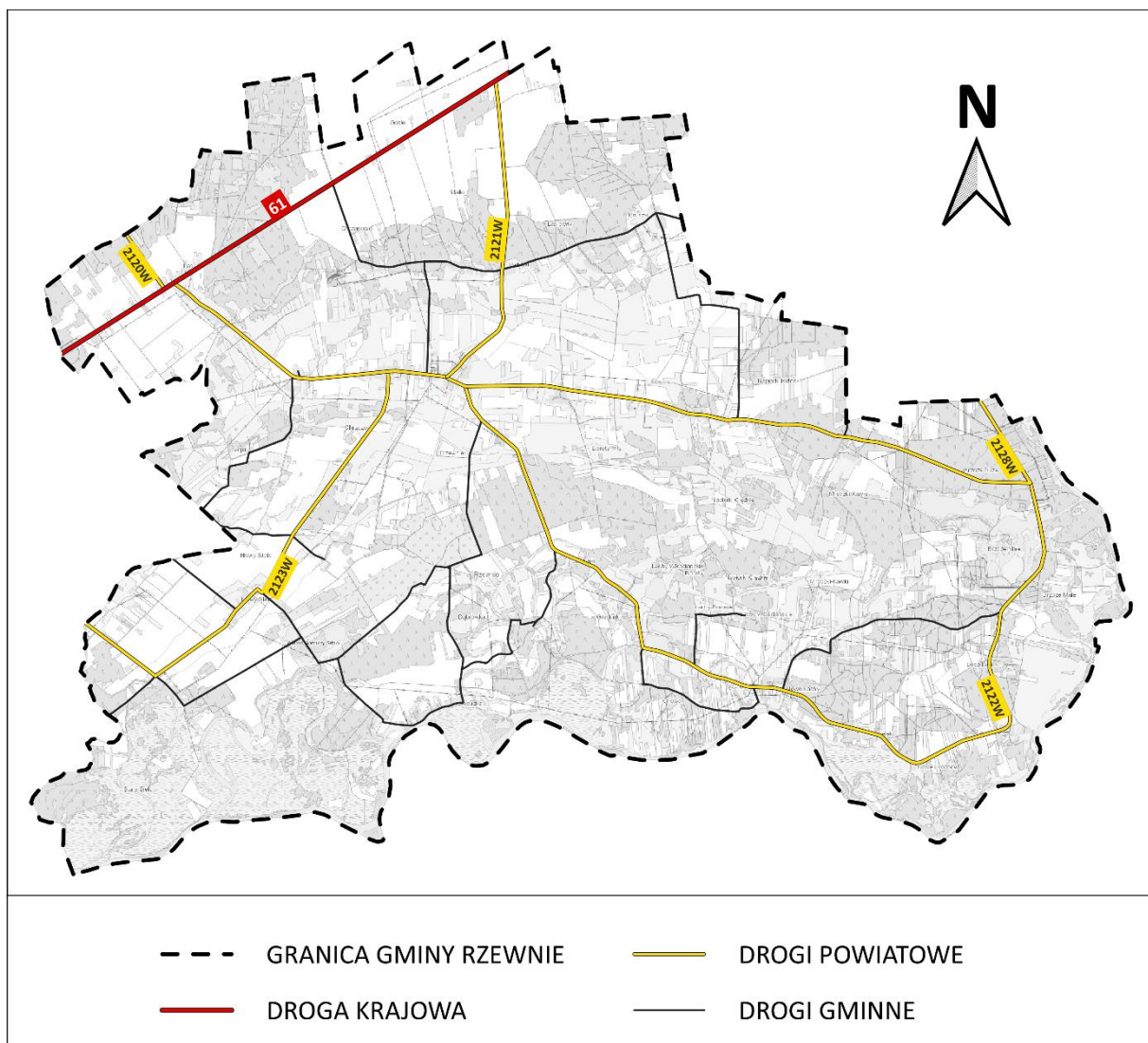
- drogi powiatowe:
 - 2120W relacji od drogi nr 61 Łaś - Perzanowo do drogi nr 60;
 - 2121W relacji Rzewnie – Małki;
 - 2122W relacji Rzewnie - Grudunki – Brzuze;
 - 2123W relacji od dr. Nr 61 Szelków Stary - Sielc-Chrzczony;
 - 2128W relacji od dr. Nr 60 - Różan - Dzbądz - Brzuze - Rzewnie - Łaś - do drogi nr 61;

układ uzupełniający:

- drogi gminne:
 - 210801W relacji Małki-Pruski;

¹² Zarys ogólny mezoregionu według materiału źródłowego: Kondracki J., 2002, *Geografia regionalna Polski*, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

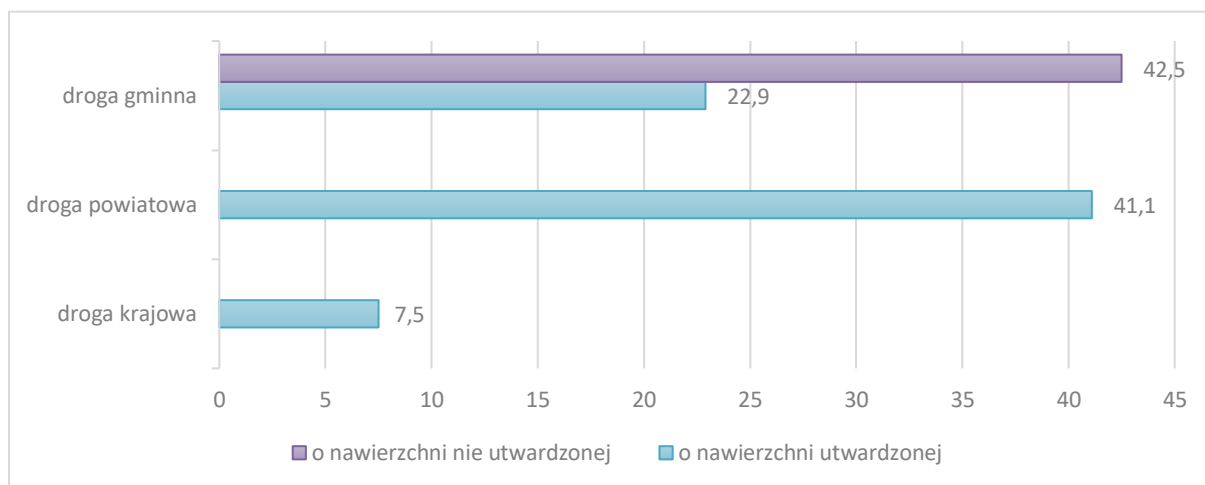
- 210802W relacji Pruski - Napiórki Butne;
 - 210803W relacji Brzoze Duże – gr. Gminy
 - 210804W relacji Drozdowo-Łachy;
 - 210805W relacji Łachy-Orłowo;
 - 210806W relacji Łachy (szkoła)- Łachy Borowe;
 - 210807W relacji Grudunki-Lipiny-Bindużka-Sielc-gr.gminy;
 - 210808W relacji Rzewnie-Olszewnica-Bindużka;
 - 210809W relacji Olszewnica – Sitno-Stary Sielc – gr. Gminy;
 - 210810W relacji Dąbrówka-Słojki;
 - 210811W relacji Święta Rozalia- Górki;
 - 210812W relacji Chrzanowo-Rzewnie;
 - 210813W relacji Nowy Sielc-Święta Rozalia.
- pozostałe drogi, niebędące drogami publicznymi, w tym wewnętrzne i dojazdowe.

Ryc. 4 Układ komunikacyjny nadrzędny i podstawowy Gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

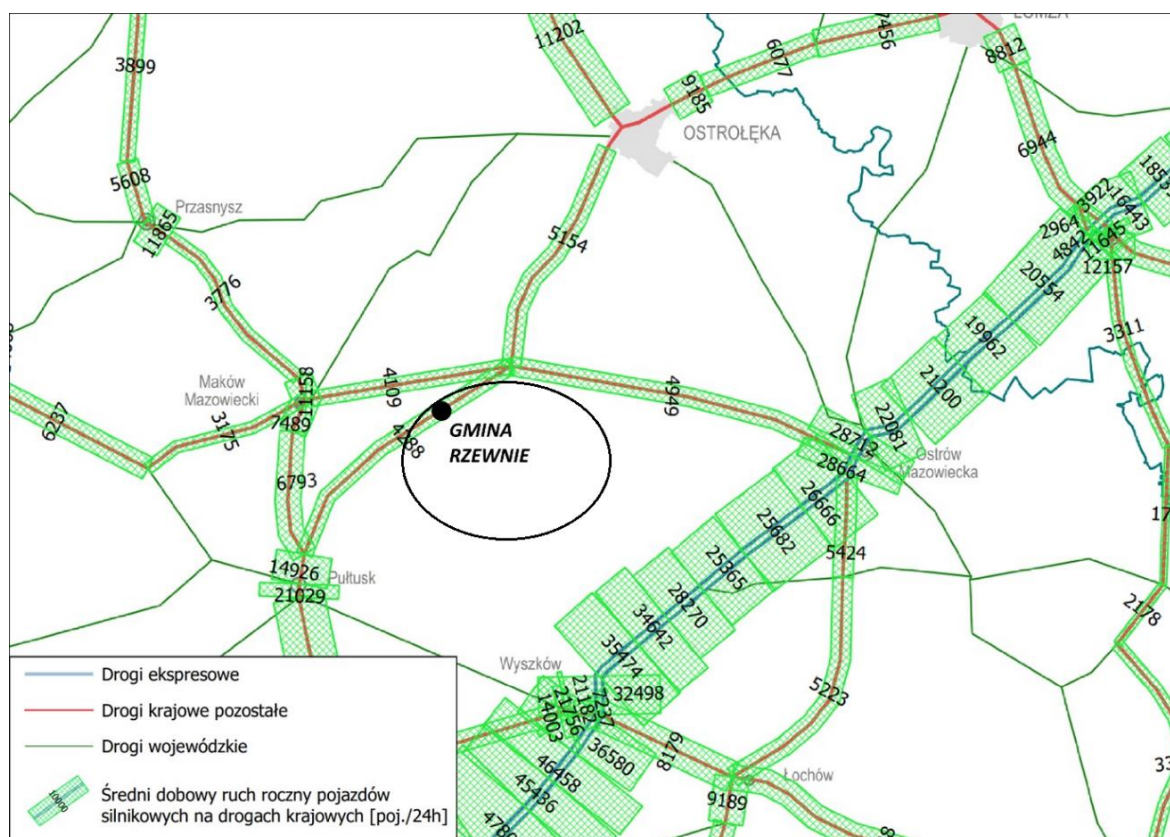
Stan techniczny dróg jest zróżnicowany. W odniesieniu do dróg gminnych, znaczna ich część posiada nawierzchnię nieutwardzoną¹³ (ok. 66%), a stan niektórych odcinków dróg utwardzonych wymaga poprawy. Pomimo poczynionych w ostatnich latach inwestycji drogowych, konieczne są dalsze, sukcesywne modernizacje i przebudowy oraz realizacje nowych odcinków dróg.

Ryc. 5 Długość dróg na terenie Gminy w podziale na drogi o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

Największy ruch pojazdów silnikowych odbywa się na drodze krajowej nr 61. Na trasie Pułtusk – Ostrołęka. Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych wynosi ponad 4,2 tys. pojazdów na dobę.

Ryc. 6 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych

Materiał źródłowy: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021, GDDKiA.

¹³ Zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym: droga twarda to droga z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej lub brukowniczej oraz z płyt betonowych lub kamiennieo-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m.

2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

Przez teren gminy Rzewnie nie przebiegają obecnie linie kolejowe.

Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w odległości od granic administracyjnych Gminy¹⁴:

- ok. 6 km na wschód: Prabuty Góry (linia Tłuszcz – Ostrołęka);
- ok. 6,5 km na południowy-wschód: Przetycz (linia Tłuszcz – Ostrołęka);
- ok. 7,1 km na północny-wschód: Pasieki (linia Tłuszcz – Ostrołęka).

2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Na terenie gminy Rzewnie infrastruktura rowerowa nie jest rozwinięta, a większość transportu rowerowego odbywa się poboczem lub drogami. Nie funkcjonuje spójny system ścieżek rowerowych¹⁵.

Należy nadmienić, iż na obszarze miejscowości Brzoże Małe i Nowe Łachy wzdłuż drogi powiatowej nr 2122W, na odcinku ok. 2 km funkcjonuje szlak rowerowy. Ponadto w ciągu niektórych dróg powiatowych planowana jest realizacja nowych szlaków rowerowych.¹⁶

Zważywszy na powszechne użytkowanie rowerów jako środków transportu lokalnego, pożądany byłby rozwój infrastruktury rowerowej, zwłaszcza realizowanej w formie ciągów rowerowych, zwiększających bezpieczeństwo użytkowników (odseparowanie ruchu pojazdów silnikowych od rowerowego i pieszo-rowerowego). W miejscach o utrudnionych warunkach realizacji ciągów wskazane jest wyznaczenie i oznakowanie ścieżek w formie pasów lub kontrapasów. Natomiast na terenach o niskiej intensywności zabudowy lub terenach otwartych warto wprowadzić oznakowanie. Ukształtowana sieć powiązań rowerowych stanowiłaby zachętę do korzystania z alternatywnych środków transportu, jakim są pojazdy rowerowe.

2.3.4. TRANSPORT WODNY

Obszar Gminy od strony południowej i wschodniej sąsiaduje z rzeką Narew. Należy nadmienić, iż na wysokości miejscowości Nowe Łachy, w miejscu dotychczasowej przeprawy promowej planowana jest realizacja mostu na rzece łączącego gminę Rzewnie, z gminą Rząśnik.

W związku z powyższym należy uznać, iż istnieje potencjał do rozwoju transportu wodnego na rzece Narew.

2.3.5. TRANSPORT ZBIOROWY

Na terenie Gminy brak jest dworca autobusowego. Liczba przystanków autobusowych wynosi 41. Zlokalizowane są one wzdłuż drogi krajowej nr 61 oraz dróg powiatowych, gdzie występuje relatywnie najwyższa dostępność komunikacji zbiorowej¹⁷. Z terenu gminy Rzewnie realizowane są regularne połączenia autobusowe do Makowa Mazowieckiego oraz miejscowości Różan.

Połączenia te obsługują również wybrane miejscowości w obrębie Gminy, z wykorzystaniem przystanków autobusowych. Ponadto, funkcjonują połączenia lokalne w zakresie dowozu uczniów do szkoły.

Dokonana analiza dostępności przystanków autobusowych wykazała, że blisko 75% gospodarstw domowych zlokalizowanych jest w odległości poniżej 15 minut drogi (ruch pieszy) od przystanku¹⁸.

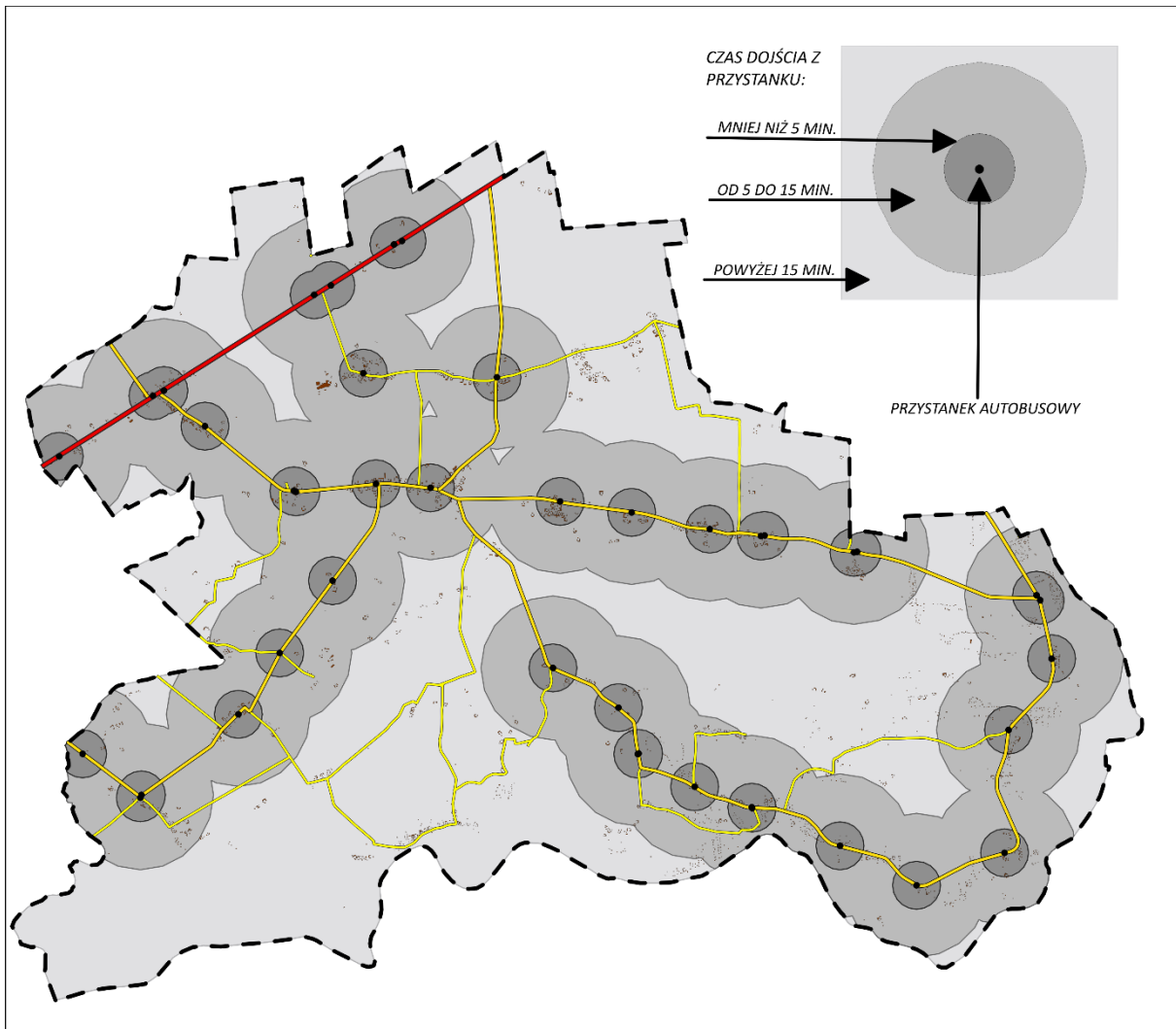
¹⁴ Materiał źródłowy: <https://www.mazowieckie.com.pl/>.

¹⁵ Droga rowerowa określana jest jako droga lub jej część, przeznaczona dla ruchu rowerów, odpowiednio oznakowana, służąca głównie do celom komunikacyjnym, a nie turystycznym (w statystyce dróg rowerowych nie ujmuje się tzw. szlaków rowerowych, np. położonych w lesie).

¹⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Rzewnie.

¹⁷ Materiał źródłowy: Baza Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k).

¹⁸ Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT 10k.

Ryc. 7 Schemat lokalizacji przystanków na terenie Gminy oraz ich dostępność (przyjęta prędkość pieszego: 4km/h)

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

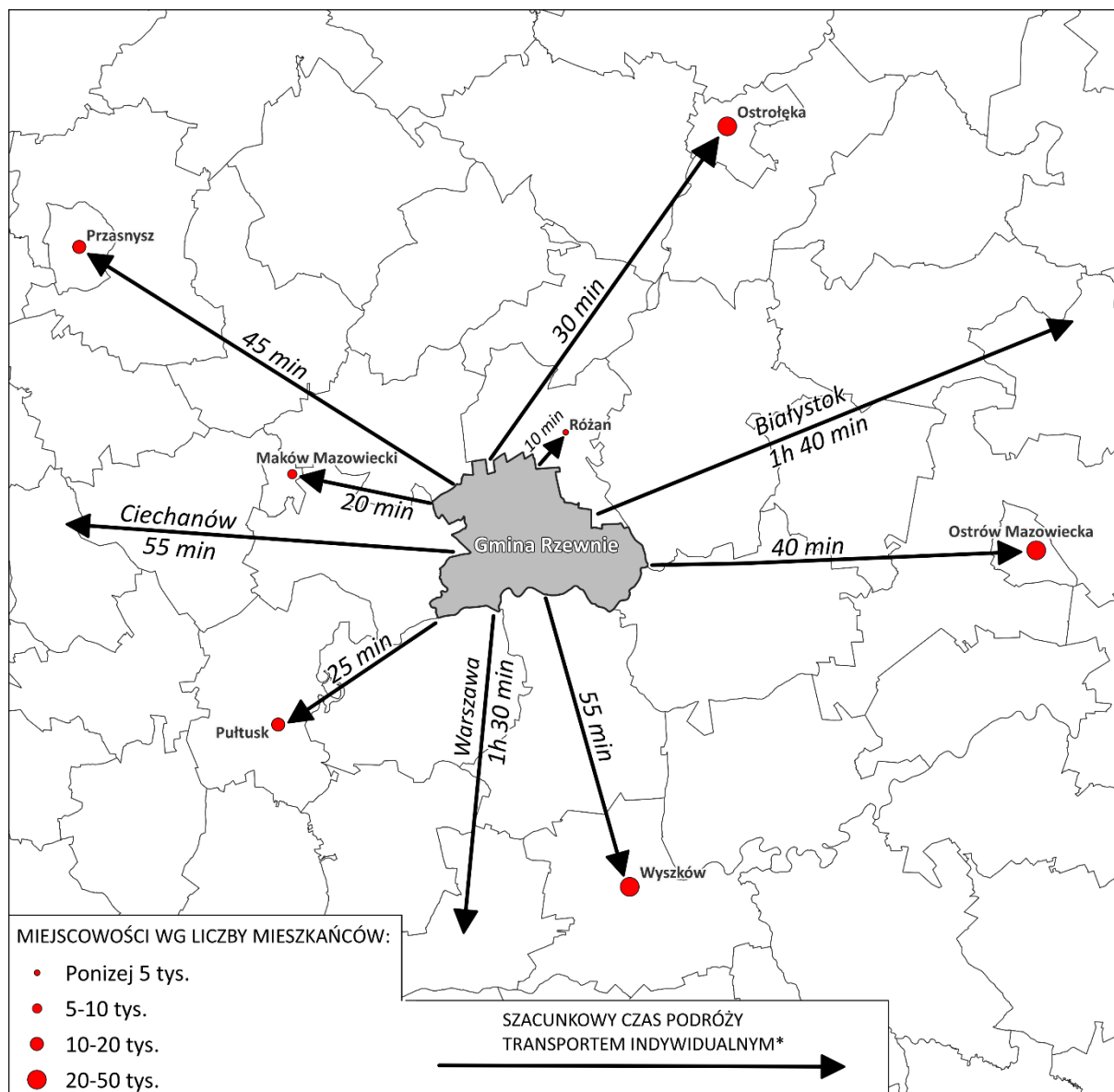
Biorąc pod uwagę czynniki ekonomiczne, powierzchnię i zaludnienie Gminy, charakter występującej zabudowy, a także powszechny dostęp do prywatnych środków transportu, należy uznać, że na jej obszarze nie ma przesłanek do stworzenia publicznych, lokalnych połączeń autobusowych (nie licząc dowozów do szkoły).

2.3.6. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

W odniesieniu do gminy Rzewnie najbliższymi ośrodkami miejskimi są: Różan, znajdujące się w odległości ok. 2,5 km na północny wschód, oraz Maków Mazowiecki, oddalony o ok. 16 km od Rzewnia, pełniący funkcję siedziby powiatu makowskiego.

Inne, ważne ośrodki miejskie z perspektywy gminy Rzewnie to także Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka, Pułtusk oraz Przasnysz, które zlokalizowane są w odległości nie większej niż 30 km, gdzie czas dojazdu transportem indywidualnym nie przekracza 1 godziny.

Warto nadmienić, stolica kraju i województwa mazowieckiego – Warszawa, oddalona jest o ok. 55 km, natomiast siedziba sąsiedniego województwa podlaskiego – Białystok, znajduje się w odległości ok. 120 km. Odległość, a także stan infrastruktury komunikacyjnej przekłada się na czas dojazdu, potrzebny na dotarcie do poszczególnych miast (transport indywidualny), co zobrazowano poniżej:

Ryc. 8 Lokalizacja Gminy w stosunku do ośrodków miejskich oraz szacunkowy czas podróży transportem indywidualnym

* szacunkowy czas liczony z miejscowości Rzewnie

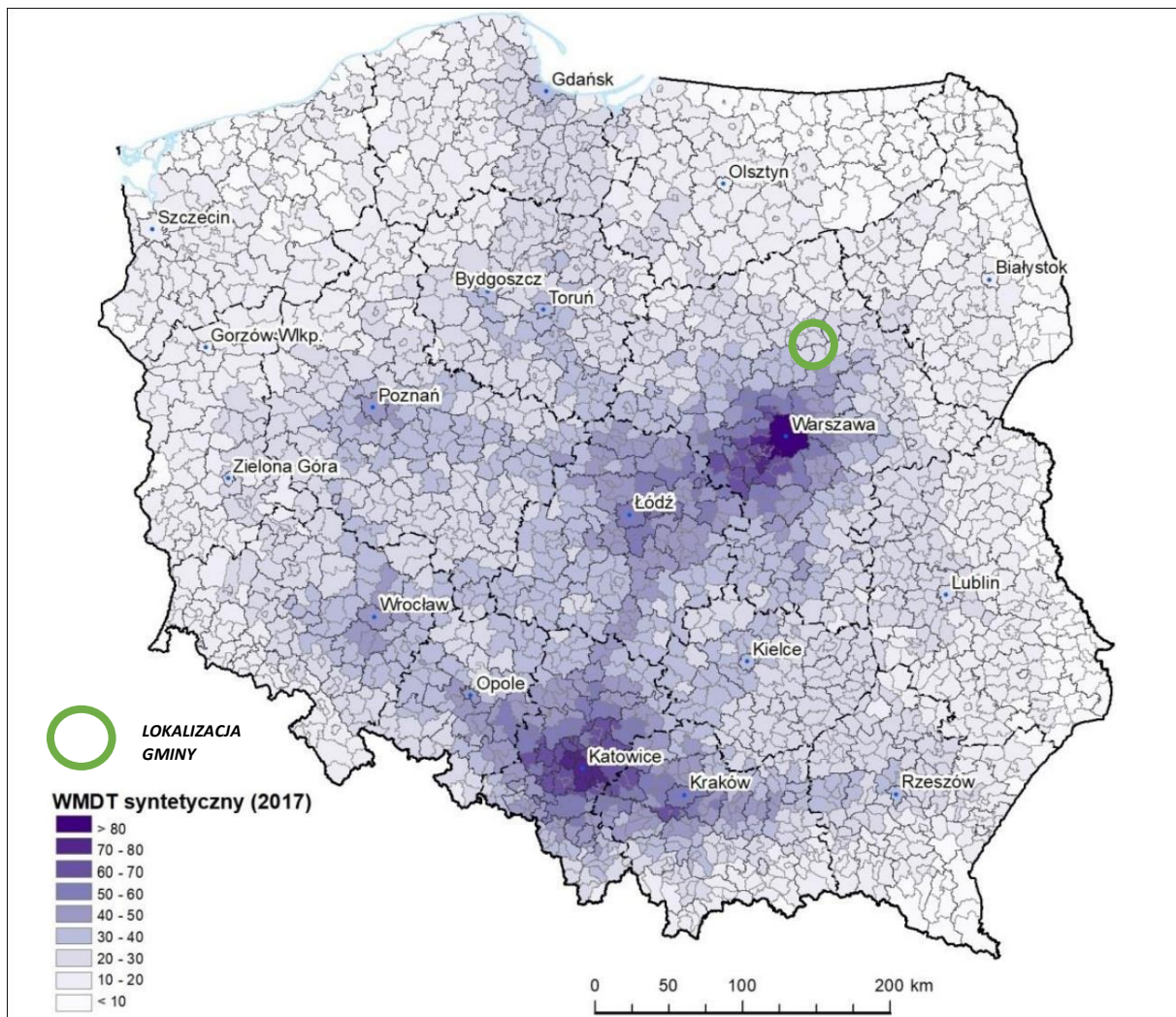
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

2.3.7. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM

Dostępność transportową poszczególnych rejonów Polski można zobrazować za pomocą wskaźnika dostępności potencjałowej, czyli wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT), będącego wypadkową sytuacji w różnych gałęziach transportu¹⁹.

Jak wynika z poniższej ryciny gmina Rzewnie odznacza się przeciętnym wskaźnikiem dostępności transportowej (WMDT: 20-30). Jest to charakterystyczne dla gmin z tego rejonu województwa mazowieckiego, które cechuje zbliżona lub nieco bardziej korzystna dostępność transportowa. Warto przy tym nadmienić, że powyższe dane obrazują stan z 2017 roku.

¹⁹ Wskaźnik stanowi syntetyczną miarę jakościowej wzajemnej potencjalnej dostępności czasowej najważniejszych krajowych ośrodków osadniczych oraz węzłów transportowych (wewnętrznych i granicznych) uwzględniając wszystkie podstawowe rodzaje transportu (w proporcji do ich udziału w pracy przewozowej) oraz ważoną poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego (definicja według GUS). Dane gromadzone są nieregularnie, w zależności od przeprowadzonego badania. Źródłem danych są: Polska Akademia Nauk / Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Ryc. 9 Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej w odniesieniu do gmin w Polsce, stan na 2017 r.

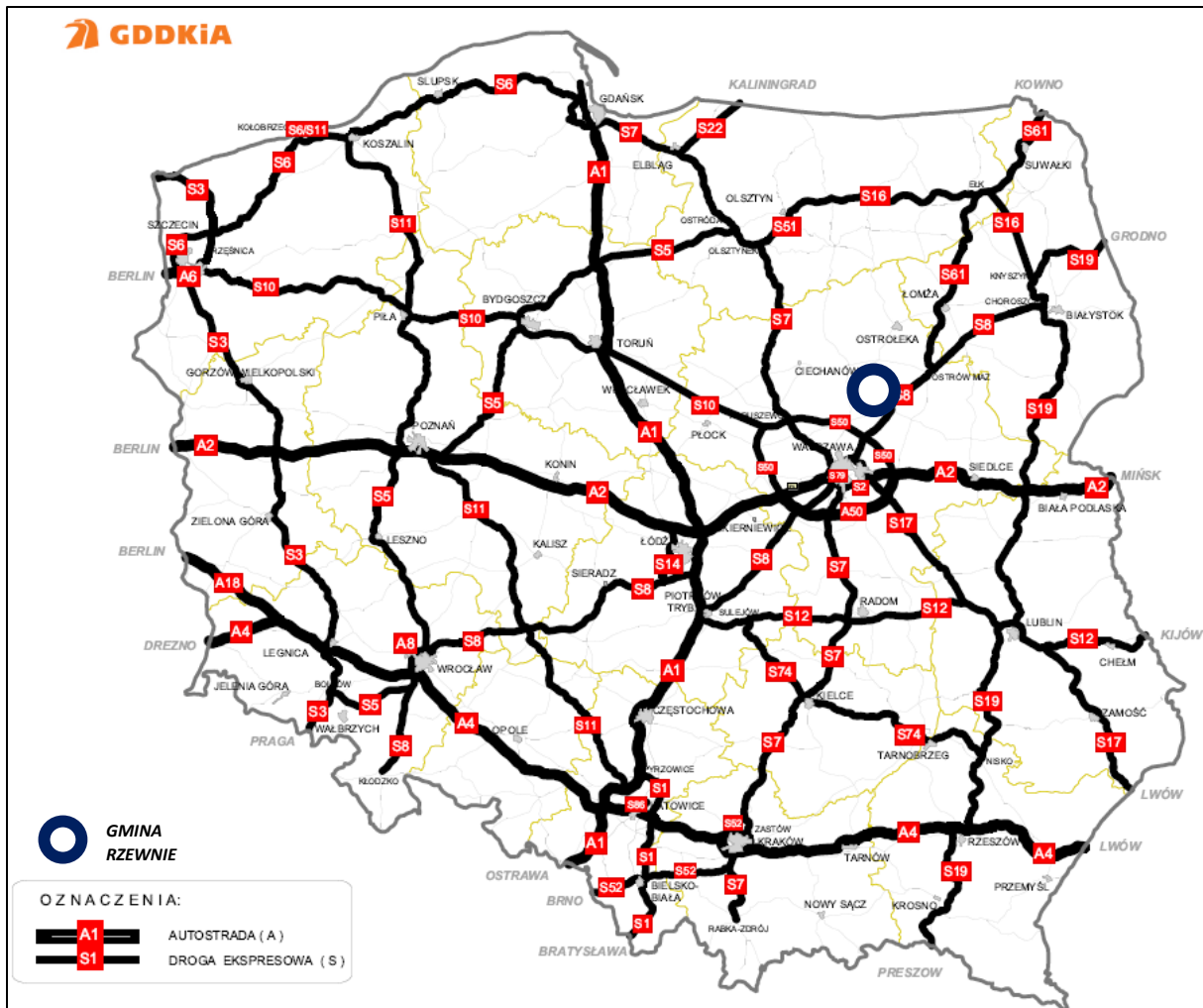
Materiał źródłowy: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (za: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja). 2017, Komornicki i in. IGIPZ PAN Warszawa).

Na zewnętrzną dostępność transportową Gminy wpływ wywiera zwłaszcza droga krajowa nr 61, a także będąca w stosunkowo bliskiej odległości od granic administracyjnych (ok. 15 km), droga ekspresowa S8, która jest jednym z głównych korytarzy transportowych Polski. Ponadto, obszar Gminy znajduje się w pobliżu przebiegu linii kolejowej nr 29, gdzie odbywa się ruch pasażerski o znaczeniu regionalnym.

Uwzględniając przyszłościowy, docelowy układ sieci dróg ekspresowych i autostrad²⁰ gmina Rzewnie odznaczać się będzie dobrym poziomem dostępności transportowej w ujęciu krajowym. Najbliższe, kluczowe szlaki komunikacji drogowej to:

- droga ekspresowa S8 relacji Ostrów Mazowiecka – Białystok;
- planowana droga ekspresowa S50 (Obwodnica Aglomeracji Warszawskiej);
- droga ekspresowa S7.

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

Ryc. 10 Docelowy przebieg sieci dróg ekspresowych i autostrad w Polsce

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

2.3.8. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ

Zgodnie z ustaleniami dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego i powiatowego nie przewidziano inwestycji w odniesieniu do ponadlokalnej sieci transportowej.

Ponadto, planach rozwojowych i modernizacyjnych Polskich Linii Kolejowych nie przewidziano działań obejmujących realizację połączeń kolejowych przebiegających przez teren Gminy.

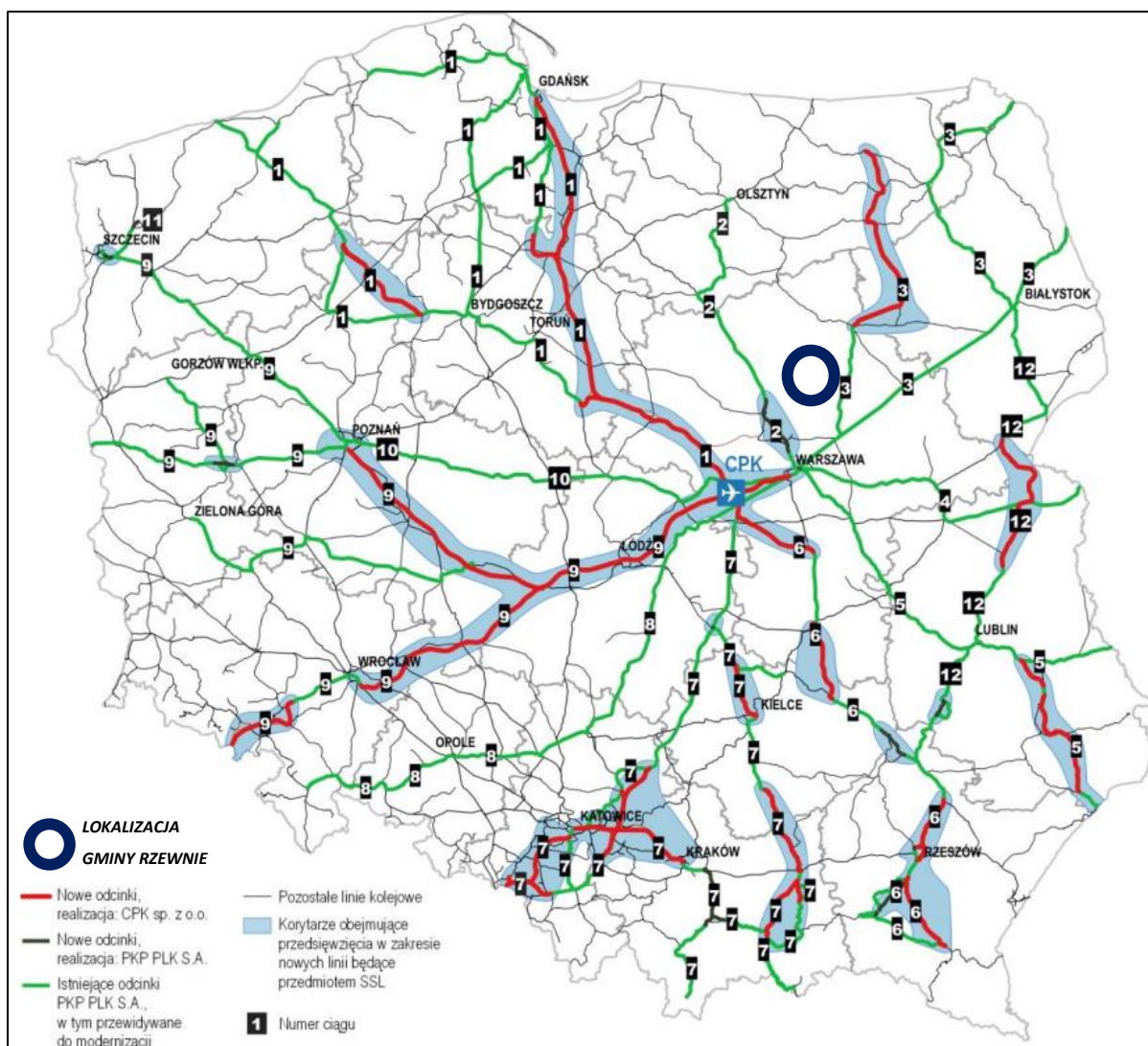
2.3.9. PLANY INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ CENTRALNEGO PORTU KOMUNIKACYJNEGO

Centralny Port Komunikacyjny stanowi szereg inwestycji infrastrukturalnych i otoczenia biznesu, które zintegrują transport lotniczy, kolejowy oraz drogowy na terenie całego kraju. Zgodnie z Koncepcją CPK realizacja przedsięwzięć składających się na komponent lotniskowy jest przewidziana do końca 2027 r. Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych składających się na komponent kolejowy ma nastąpić do końca 2034 r., obejmując dwie perspektywy finansowe UE. Ze względu na unikalny stopień skomplikowania przedsięwzięć zawartych w programie inwestycyjnym CPK, jego realizacja jest podzielona na etapy.

Obecny, pierwszy etap obejmuje działania przygotowawcze, w szczególności związane z planowaniem i opracowaniem założeń projektowych, a także wykupem gruntów pod realizację

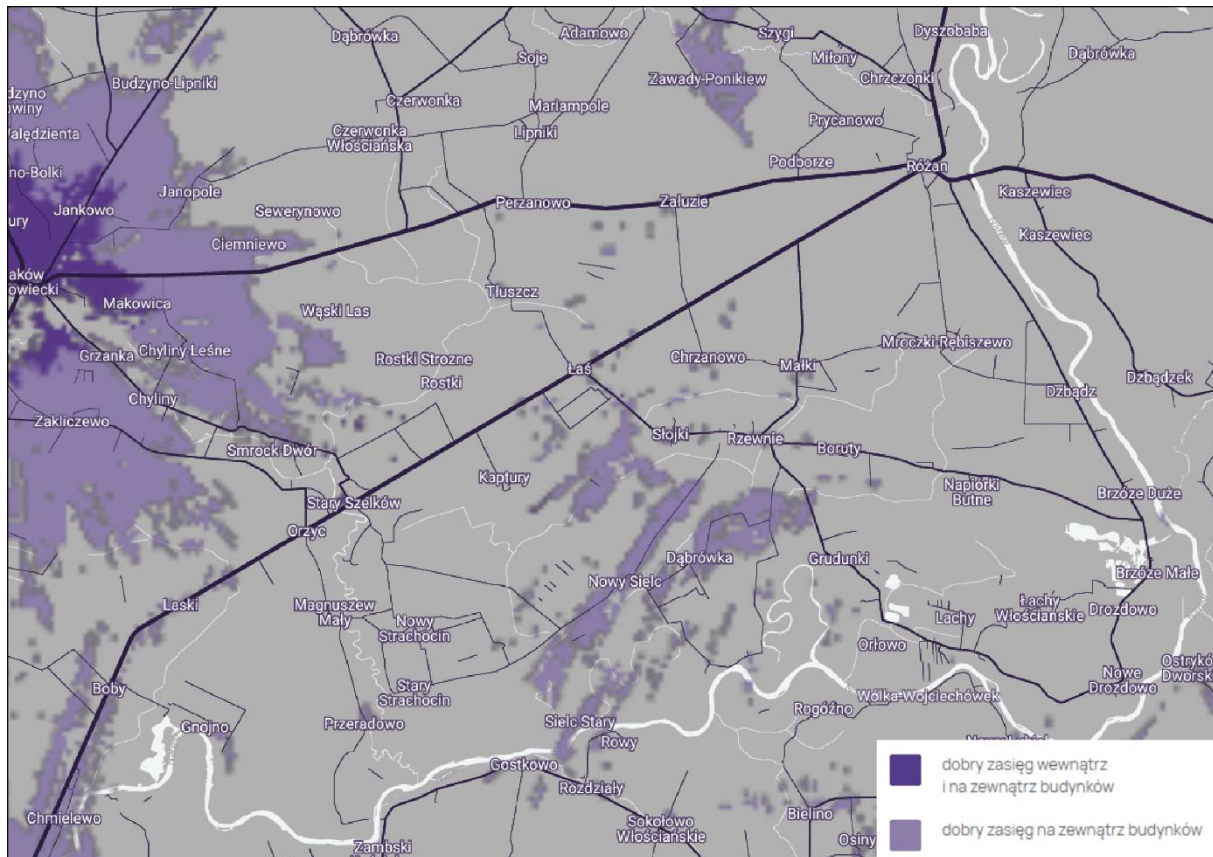
inwestycji. Zasadniczym celem obecnego etapu jest szczegółowe zdefiniowanie zakresu i skali inwestycji, przyjęcie optymalnych rozwiązań odnośnie do możliwych wariantów realizacji przedsięwzięcia, określenie optymalnego planu jego realizacji, szczegółowych harmonogramów, jak i budżetów poszczególnych projektów, a także określenie sposobu ich finansowania, w tym ze środków publicznych. W ramach etapu pierwszego opracowywane będą kolejne fazy dokumentacji projektowej oraz uzyskiwane będą decyzje administracyjne niezbędne do wejścia w etap realizacji poszczególnych zamierzeń budowlanych. Jako główny cel etapu należy uznać ukończenie prac przygotowawczych umożliwiających rozpoczęcie budowy w 2023 r. inwestycji CPK i inwestycji towarzyszących.

Aktualnie obowiązuje Uchwała nr 156 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego – „Program inwestycyjny Centralny Port Komunikacyjny. Etap I. 2020-2023” (M.P. 2020 poz. 1050), która szczegółowo definiuje przyszłe założenia strategiczne i organizacyjne. Zgodnie z w/w Uchwałą cel główny Programu CPK polega na stworzeniu uniwersalnego systemu transportu pasażerskiego poprzez wybudowanie i eksploatację rentownego innowacyjnego węzła transportowego, który uzyska miejsce w pierwszej dziesiątce najlepszych portów lotniczych świata, a ponadto doprowadzi do przebudowy krajowego systemu transportu kolejowego jako atrakcyjnej alternatywy dla transportu drogowego i obejmującego wszystkie obszary Polski, zapewniając jednocześnie rozwój i trwałą integrację aglomeracji warszawskiej i łódzkiej.

Ryc. 11 Założenia przebudowy krajowego systemu transportu kolejowego w ramach CPK

Materiał źródłowy: Strategiczne Studium Lokalizacyjne Inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego, 2021 r.

Ryc. 13 Mapa zasięgu sieci telefonii komórkowej „5G READY” (na przykładzie jednego z operatorów) w styczniu 2023 r.

Materiał źródłowy: Dane jednego z operatorów sieci.

W ramach realizacji Programu Operacyjnego „Polska Cyfrowa” realizowana została sieć szybkiego Internetu – sieci światłowodowej. Objęła ona w całości miejscowości: Chrzczony, Boruty, Napiórki Ciężkie, Napiórki Butne, Chrzanowo, Małki, Łasiewity i Pruski oraz częściowo Rzewnie i Brzozę Dużę²².

Dzięki infrastrukturze światłowodowej mieszkańcy mogą korzystać z usług internetowych i telewizyjnych oferowanych przez ogólnopolskich i lokalnych dostawców. Infrastruktura zrealizowana została w technologii, która opiera się na kablach światłowodowych doprowadzanych bezpośrednio do domostw, gwarantujących szybkość i niezawodność usług cyfrowych²³.

W przyszłości alternatywą dla sieci światłowodowej mogą okazać się inne technologie, zapewniające dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, jak np. satelitalny system telekomunikacyjny. System satelitalny mający docelowo składać się z ok. 12 000 satelitów umieszczonych na niskiej orbicie okołoziemskiej (na wysokościach: 340 km, 550 km oraz 1150 km nad Ziemią), aktualnie jest w fazie tworzenia. Jego ideą jest globalne zapewnienie dostępu do Internetu. Ponadto niewykluczone są, kolejne generacje ruchomych sieci telekomunikacyjnych (5G i więcej).

²² Materiał źródłowy: Urząd Gminy Rzewnie.

²³ Materiał źródłowy: <https://capap.gugik.gov.pl/mapa/cppc/%20CPPC-internet/>

2.5. WNIOSKI

- ! Położenie Gminy w rejonie dwóch odmiennych typów krajobrazu (Dolina Dolnej Narwi oraz Wysoczyzna Ciechanowska).
- ! Obecność układów komunikacyjnych poziomu krajowego (droga krajowa nr 61)
- ! W dalszym ciągu niezadowalający stan techniczny niektórych odcinków dróg lokalnych i ponadlokalnych
- ! Brak infrastruktury kolejowej.
- ! Brak rozwiniętej infrastruktury rowerowej.
- ! Potencjał do rozwoju transportu wodnego na rzece Narew.
- ! Niska dostępność komunikacji zbiorowej (brak transportu kolejowego, brak dworca autobusowego).
- ! Znaczne oddalenie od dużych ośrodków miejskich (powyżej 1h).
- ! Przeciętna, ogólna dostępność transportowa Gminy w ujęciu krajowym (wskaźnik WMDT).
- ! Niejednorodny zasięg działania mobilnych sieci komórkowych (problemy z dostępnością sieci, zwłaszcza na terenach wiejskich w zabudowie rozproszonej).
- ! Istniejąca sieć światłowodowa w niektórych miejscowościach.

3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.1. STAN LUDNOŚCI

3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gminę Rzewnie zamieszkuje ogółem ok. 2,5 tys. osób, co stanowi jedynie ok. 5,8% ludności powiatu makowskiego. Największy odsetek zamieszkuje miejscowości Rzewnie, Łaś oraz Boruty.

Tab. 4 Liczba ludności na terenie Gminy w 2021 roku

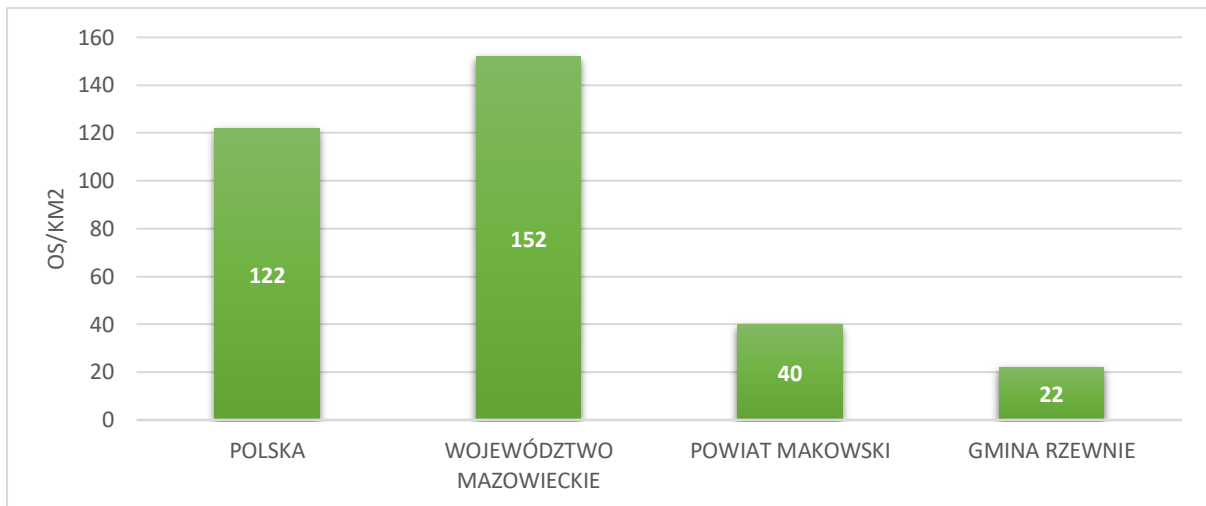
SOŁECTWO	LICZBA MIESZKAŃCÓW W GMINIE	
	2021	
	OSOBY	UDZIAŁ %
Bindużka	79	3,0
Boruty	203	7,8
Brzóze Duże	16	0,6
Brzóze Małe	46	1,8
Chrzanowo	132	5,1
Chrzczony	186	7,1
Dąbrówka	89	3,4
Drozdowo	111	4,3
Grudunki	95	3,6
Łachy Włociańskie	94	3,6
Łasiewity	101	3,9
Łaś	222	8,5
Małki	99	3,8
Mroczi-Kawki	58	2,2
Napiórki Butne	58	2,2
Napiórki Ciężkie	83	3,2
Nowe Drozdowo	61	2,3
Nowe Łachy	88	3,4
Nowy Sielc	143	5,5
Orłowo	95	3,6
Pruszki	67	2,6
Rzewnie	293	11,3
Słojki	91	3,5
Stary Sielc	93	3,6

Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy w Rzewniu.

Gęstość zaludnienia gminy Rzewnie wynosi 22 os/km² i jest²⁴:

- niemal o połowę niższa niż średnia dla powiatu makowskiego (40 os/km²),
- wyraźnie niższa niż średnia dla województwa mazowieckiego (152 os/km²),
- wyraźnie niższa niż średnia dla Polski (122 os/km²).

²⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: gęstość zaludnienia, stan na 31.12.2021 r.

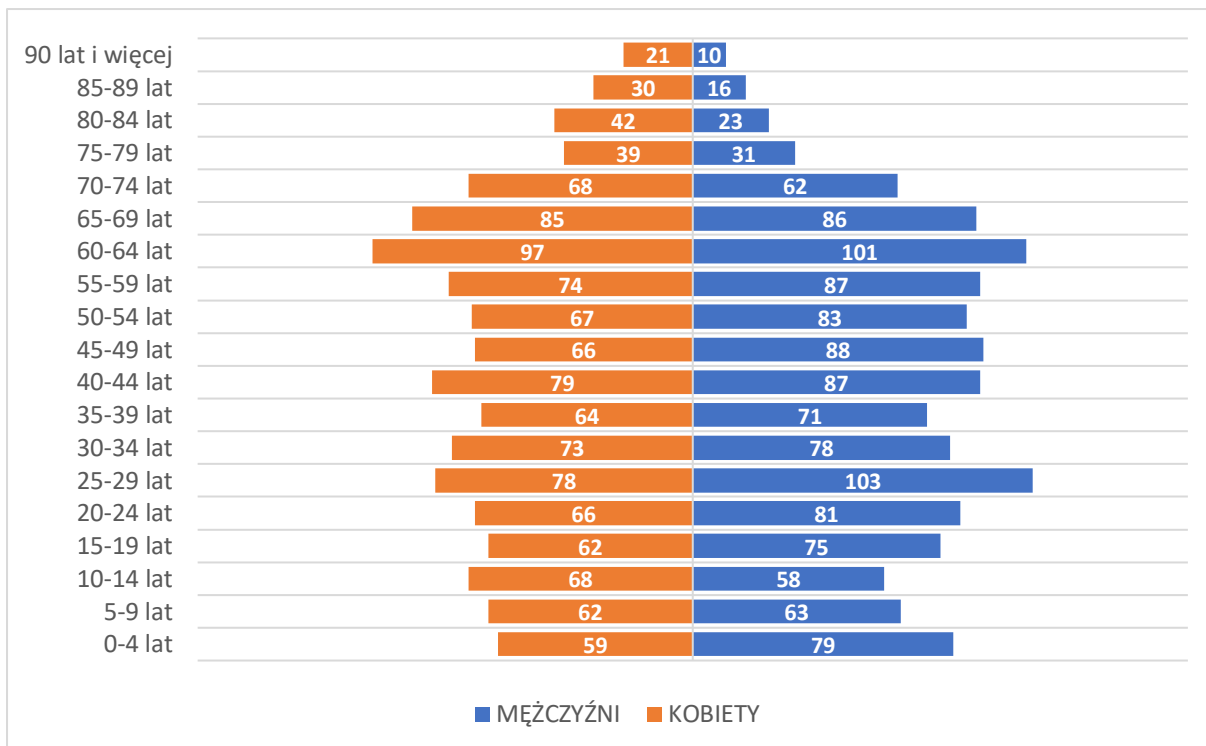

Ryc. 14 Gęstość zaludnienia Gminy na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

3.1.2. STRUKTURA PŁCI

W strukturze płci gminy Rzewnie zaznacza się stosunkowo wyraźna przewaga mężczyzn, których liczba wynosi 1 282, w stosunku do liczby 1 200 kobiet²⁵. Współczynnik feminizacji (tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) wynosi zatem 94, co jest wartością wyraźnie niższą niż średnia dla Polski (107) i województwa mazowieckiego (109) oraz powiatu makowskiego (101)²⁶.

Ryc. 15 Piramida wieku i płci w gminie Rzewnie

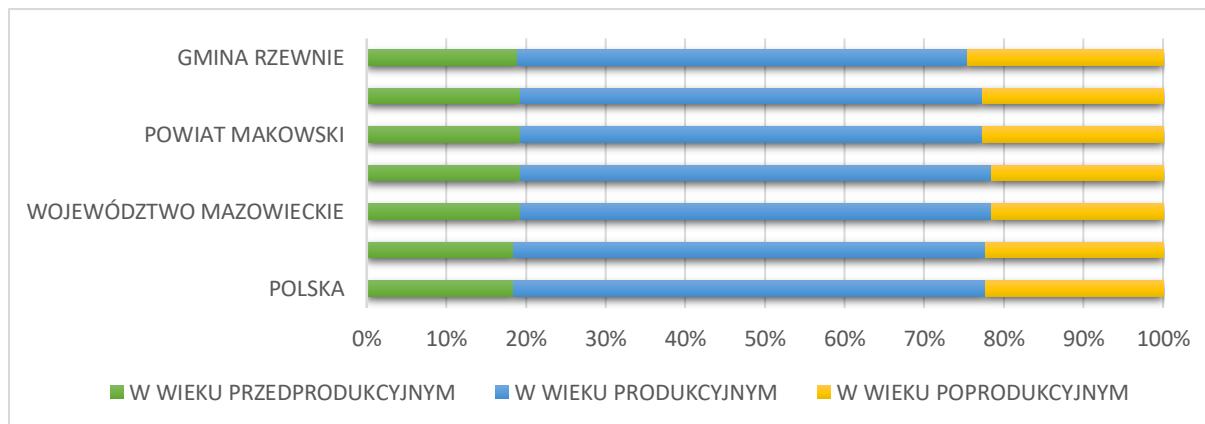
Materiał źródłowy: Dane GUS – Narodowy Spis Powszechny 2021.

²⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS – Narodowy Spis Powszechny 2021 – Ludność.

²⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: współczynnik feminizacji, stan na 31.12.2020 r.

3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI

W podziale na ekonomiczne grupy wieku, w gminie Rzewnie dominuje ludność w wieku produkcyjnym, która stanowi ok. 56,5% ogółu mieszkańców. Drugą grupę stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym, obejmująca ok. 24,6%. Najmniej liczną grupę stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym, której udział wynosi jedynie ok. 19,0%. W porównaniu ze wskaźnikami dla Polski, województwa i powiatu, zaznacza się najniższy odsetek ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Rzewnie, a jednocześnie najwyższy udział w wieku poprodukcyjnym²⁷.

Ryc. 16 Udział ekonomicznych grup wieku w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS, Narodowy Spis Powszechny 2021.

3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wskaźnik przyrostu naturalnego osiągał przeważnie ujemne wartości i wahał się od -25 os. w 2020 r. do +5 os. w 2012 r. Średni przyrost naturalny na przestrzeni analizowanych lat wyniósł -6,2 os/rok, a zatem w analizowanym okresie liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń.

Należy nadmienić, iż w 2020 r. wskaźnik wyraźnie spadł – zmarło o 25 osób więcej niż się urodziło, co było spowodowane rekordową liczbą zgonów (liczba urodzeń nie odbiegała znacząco od mediany z lat ubiegłych). Z pewnym prawdopodobieństwem można uznać, że był to efekt pandemii COVID-19, a co za tym idzie dane za ostatni badany rok nie są reprezentatywne.

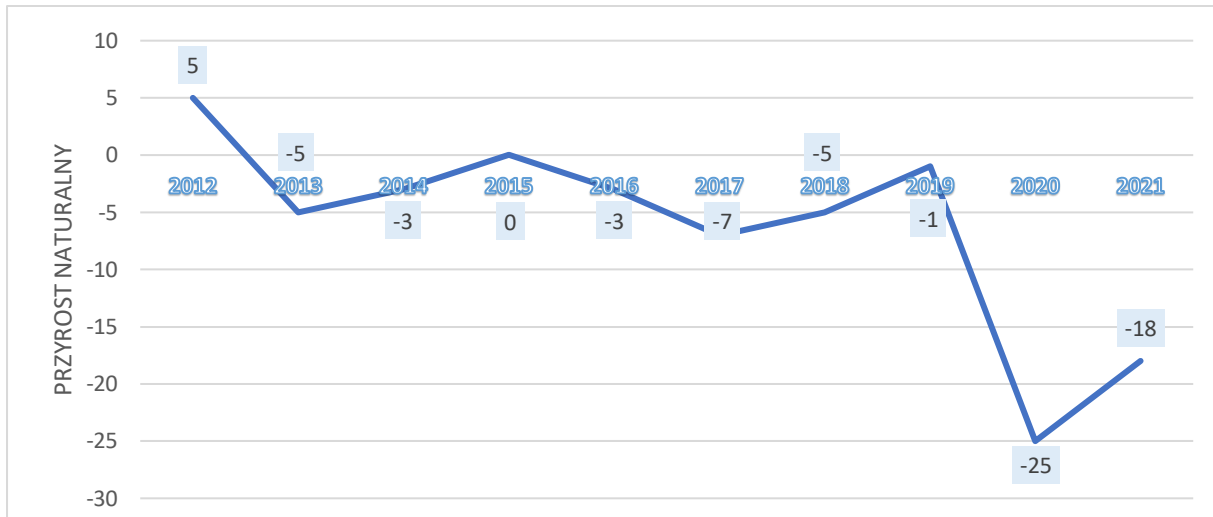
Tab. 5 Ruch naturalny ludności w Gminie w latach 2012-2021

RUCH NATURALNY WEDŁUG PŁCI											
ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2012-2021
URODZENIA ŻYWE [os.]											
Ogółem	36	22	29	28	32	31	26	30	23	23	28,0
Mężczyźni	18	11	19	15	20	21	15	17	11	14	16,1
Kobiety	18	11	10	13	12	10	11	13	12	9	11,9
ZGONY OGÓŁEM [os.]											
Ogółem	31	27	32	28	35	38	31	31	48	41	34,2
Mężczyźni	16	15	12	11	18	19	18	12	24	22	16,7
Kobiety	15	12	20	17	17	19	13	19	24	19	17,5

²⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS, Narodowy Spis Powszechny 2021.

PRZYROST NATURALNY [os.]											
Ogółem	5	-5	-3	0	-3	-7	-5	-1	-25	-18	-6,2
Mężczyźni	2	-4	7	4	2	2	-3	5	-13	-8	-0,6
Kobiety	3	-1	-10	-4	-5	-9	-2	-6	-12	-10	-5,6

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Ryc. 17 Przyrost naturalny w Gminie w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

3.2.2. MIGRACJE

W gminie Rzewnie na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się zazwyczaj ujemne saldo migracji. Dodatnią wartość w/w wskaźnika zanotowano jedynie w 2017 r. (+1 os.). Jednocześnie najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się w 2014 r., wówczas z terenu Gminy wymeldowało się aż o 26 osób więcej niżeli zameldowało.

Średnie saldo migracji w analizowanych latach wyniosło -10,1 os./rok²⁸, natomiast łącznie w analizowanych latach 2012-2021²⁹ dokonano 225 zameldowań i 310 wymeldowań, a zatem saldo migracji wyniosło łącznie -85 os.

Tab. 6 Migracje w Gminie w latach 2012-2021

MIGRACJE WEDŁUG KIERUNKÓW											
ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2012-2021
ZAMELDOWANIA											
Ogółem	23	35	32	bd*	24	24	23	27	16	21	25,0
Z miast	8	24	18	15	13	17	14	21	10	12	15,2
Ze wsi	15	11	14	5	11	7	9	5	6	8	9,1
WYMELDOWANIA											
Ogółem	32	32	58	bd*	29	23	33	37	37	29	34,4
Do miast	19	21	35	28	18	17	18	27	19	11	21,3
Na wieś	13	11	23	10	11	6	15	10	18	18	13,5
Za granicę	0	0	0	bd*	0	0	-	-	-	-	-

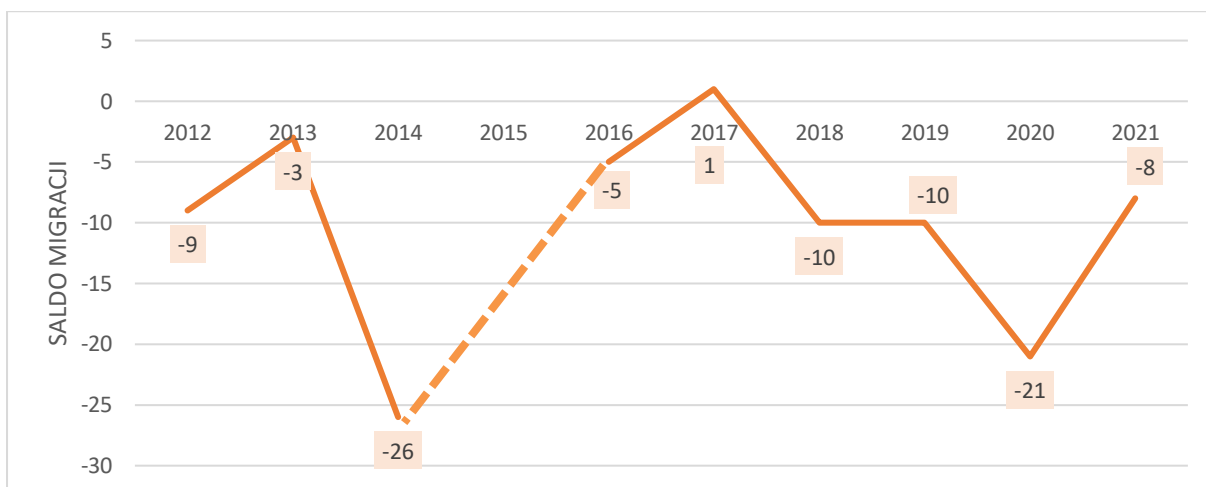
²⁸ Materiał źródłowy: Dane GUS – migracje wewnętrzne i zagraniczne: migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś), stan na 31.12.2021 r. (obliczenia bez uwzględnienia 2015 r.).

²⁹ Bez 2015 roku – brak danych.

SALDO MIGRACJI											
Ogółem	-9	-3	-26	bd*	-5	1	-10	-10	-21	-8	-10,1

*bd – brak danych, zgodnie z informacją GUS: wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL albo brak informacji porównywalnych).

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Ryc. 18 Saldo migracji w Gminie w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Szansą zahamowania ujemnego salda migracji może być podjęcie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Rzewnie jako miejsca do zamieszkania poprzez m.in. polepszenie warunków życia i promocję Gminy jako miejsca atrakcyjnego osiedleńczo, a także stymulowanie rozwoju lokalnego rynku pracy.

3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI

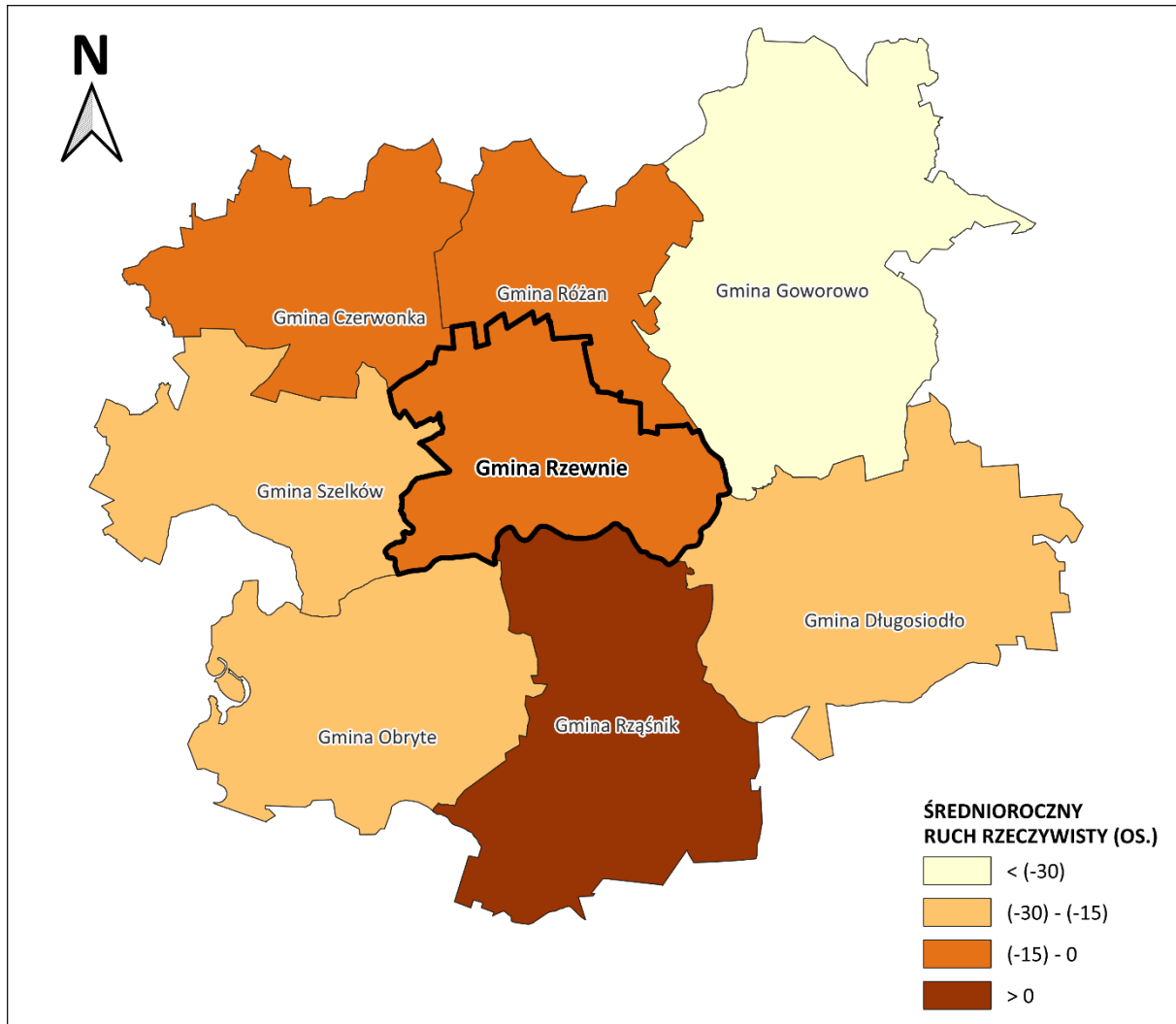
Przyrost rzeczywisty to zestawienie przyrost naturalnego z saldem migracji, za pomocą którego można zobrazować rzeczywiste zmiany liczby ludności na terenie badanej jednostki. Z analizy współczynnika przyrostu rzeczywistego gminy Rzewnie i gmin sąsiednich, dokonanej dla okresu dziesięcioletniego (zestawienie roku 2012 z rokiem 2021) wynika, że w prawie każdej jednostce terytorialnej zmalała liczba mieszkańców, natomiast w gminie Rząśnik wskaźnik wynosił dodatnie wartości.

Tab. 7 Wskaźnik przyrostu rzeczywistego w gminie Rzewnie oraz gminach sąsiednich w latach 2012-2021

PRZYROST RZECZYWISTY											
ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2012-2021
OBRYTE	29	-24	-24	-2	-18	-51	12	-4	-36	-62	-18
GOWOROWO	-29	-26	-67	-21	-24	-50	-73	-69	-54	-57	-47
DŁUGOSIODŁO	-7	-22	-10	-17	-11	-41	-27	-52	-9	-76	-27
RZAŚNIK	-6	28	31	20	-1	5	13	2	-39	-1	5
RÓŻAN	-2	-20	-9	-15	-10	-11	-16	-12	-24	-18	-14
CZERWONKA	21	3	-1	-8	-2	-6	-43	1	-25	-17	-8
SZELKÓW	-24	-24	-42	-2	0	-4	-32	-36	4	-24	-18
RZEWNIE	-4	-8	-29	bd*	-8	-6	-15	-11	-46	-26	-15

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Ubytek ludności w gminie Rzewnie średnio w analizowanych latach wyniósł -15 os. Proces wyludnienia zdecydowanie najintensywniej zachodził w gminie Goworowo oraz Długosiodło, natomiast w przypadku gminy Szelków, Różan oraz Obryte wartości te kształtowały się na zbliżonym poziomie.

Ryc. 19 Ruch rzeczywisty w gminie Rzewnie i w gminach sąsiednich w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

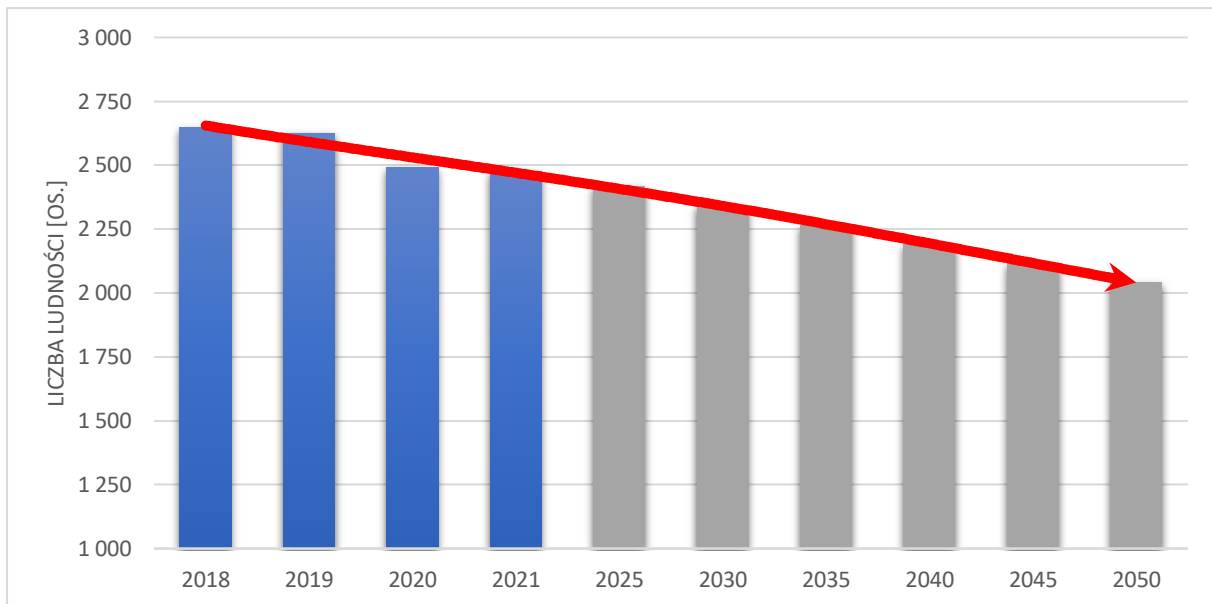
3.3. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Zaistniałe w Polsce i Unii Europejskiej procesy ludnościowe określane są mianem „drugiego przejścia demograficznego” i charakteryzują się m.in. spadkiem liczby urodzeń i zgonów, przesuwaniami średniego wieku rodzenia i tworzenia związków, wzrostem liczby rozwodów oraz niską płodnością³⁰. Wyzwaniem strategicznym kraju i UE jest stworzenie warunków, które sprzyjać będą zahamowaniu procesów depopulacji.

³⁰ Materiał źródłowy: Prognoza ludności na lata 2014-2050, 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

Prognoza demograficzna – wariant dalszego spadku zaludnienia

Na podstawie zmian demograficznych zachodzących w gminie Rzewnie na przestrzeni ostatnich lat, zaobserwowano spadek liczby ludności średnio o ok. 15 os./rok. Zakładając dalszy rozwój obecnej sytuacji, liczba ludności w 2050 r. będzie wynosić ok. 2,0 tys. osób.

Ryc. 20 Prognoza demograficzna Gminy w perspektywie do 2050 roku – wariant dalszego spadku zaludnienia

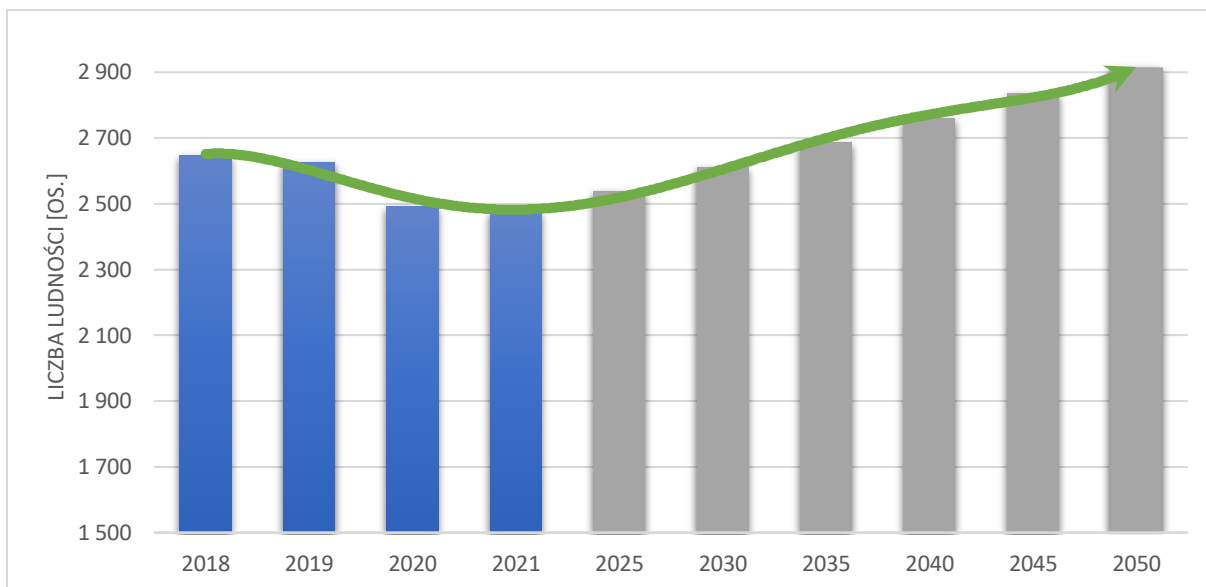
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognoza demograficzna – wariant wzrostu zaludnienia

Na terenie Gminy możliwe jest jednakowoż zaistnienie optymistycznego wariantu demograficznego, tj. wzrostu liczby ludności. Zjawisko mogłoby zaistnieć w wyniku skumulowania następujących czynników, np.:

- zakładanie rodzin przez roczniki „bumu” demograficznego lat 80-tych i początku lat 90-tych (polityka prorodzinna rządu i samorządu);
- wzrost zamożności Gminy i społeczeństwa;
- wydłużanie średniej długości życia;
- zainteresowanie osadnictwem na terenach wiejskich, w oddaleniu od dużych aglomeracji;
- liczne inwestycje w gminną infrastrukturę techniczną, komunikacyjną, społeczną i rekreacyjną;
- ruchy migracyjne ludności (również zagranicznej).

Biorąc pod uwagę powyższe, można założyć szacunkowo że liczba mieszkańców w Gminie będzie wzrastać np. o ok. 15 osób średniorocznie w perspektywie do 2050 r., co w całym okresie przełoży się na wzrost liczby ludności o ok. 15%, czyli ok. 2,9 tys. osób.

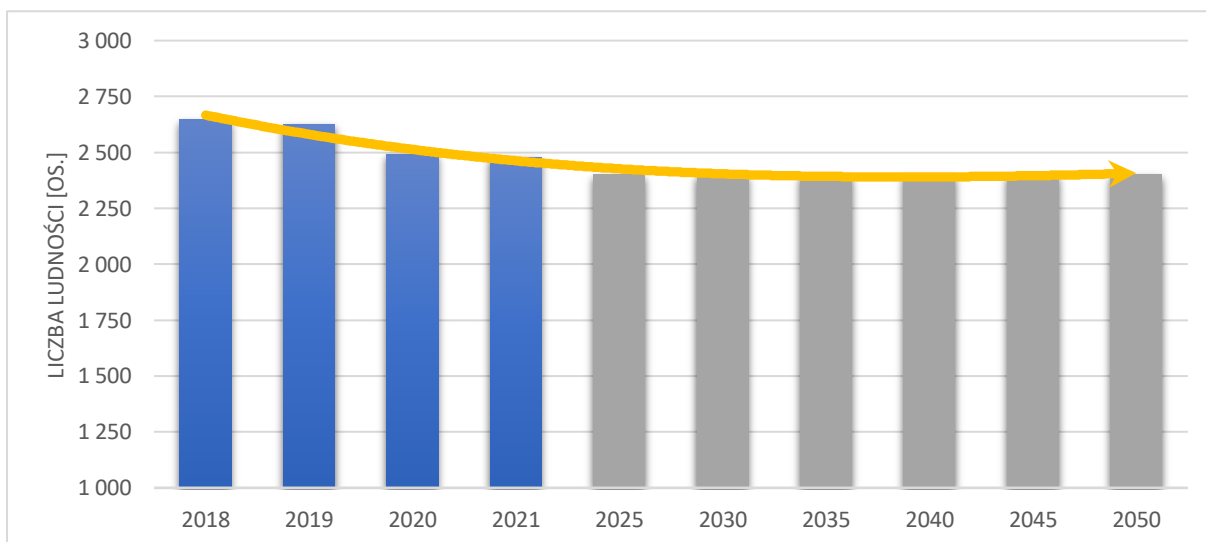

Ryc. 21 Prognoza demograficzna Gminy w perspektywie do 2050 roku – wariant wzrostu zaludnienia

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognoza demograficzna – wariant utrzymania stanu zaludnienia

W perspektywie wieloletniej możliwy jest również wariant, gdzie liczba ludności utrzyma się na zbliżonym poziomie do obecnego. Warunkiem jego wystąpienia byłoby osiągnięcie zbliżonych wartości przyrostu naturalnego i salda migracji lub zaistnienie efektu równoważenia jednego z procesów demograficznych, tym drugim (np. ubytek liczby ludności wskutek emigracji, niwelowany poprzez zbliżoną wartość przyrostu naturalnego). Wówczas liczba mieszkańców utrzymałaby się na poziomie ok. 2,4-2,5 tys. osób.

Ryc. 22 Prognoza demograficzna Gminy w perspektywie do 2050 roku – wariant utrzymania się sytuacji demograficznej

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognoza demograficzna – podsumowanie

Przewidywanie zmian w liczbie ludności zawsze obarczone jest dużą niepewnością i zależne jest od postępujących procesów globalizacyjnych oraz stale zmieniających się postaw światopoglądowych ludności. Szacowanie zaludnienia nabiera szczególnej trudności w kontekście wydarzeń w naszej części Europy (konfliktu militarnego na Ukrainie). Sytuacja z jaką mamy do czynienia od lutego 2022 r. pokazuje, jak dynamiczne mogą być zmiany zachodzące w Polsce i na świecie, w tym zmiany demograficzne.

W związku z powyższymi, celem strategicznego rozwoju gminy Rzewnie powinno być przede wszystkim zapewnienie warunków w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym do podnoszenia atrakcyjności Gminy jako miejsca do życia i prowadzenia aktywności gospodarczej, co powinno przełożyć się na sukcesywny wzrost liczby ludności.

3.4. WNIOSKI

- ! Niższe tempo ubytku ludności niż w większości gmin ościennych.
- ! Mało korzystna struktura demograficzna. Niewielki udział ludności w wieku produkcyjnym na tle województwa i kraju ,a jednocześnie wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym.
- ! Przeważnie ujemny przyrost naturalny.
- ! Przeważnie stale ujemne saldo migracji.
- ! Stały, sukcesywny spadek liczby ludności.

4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY

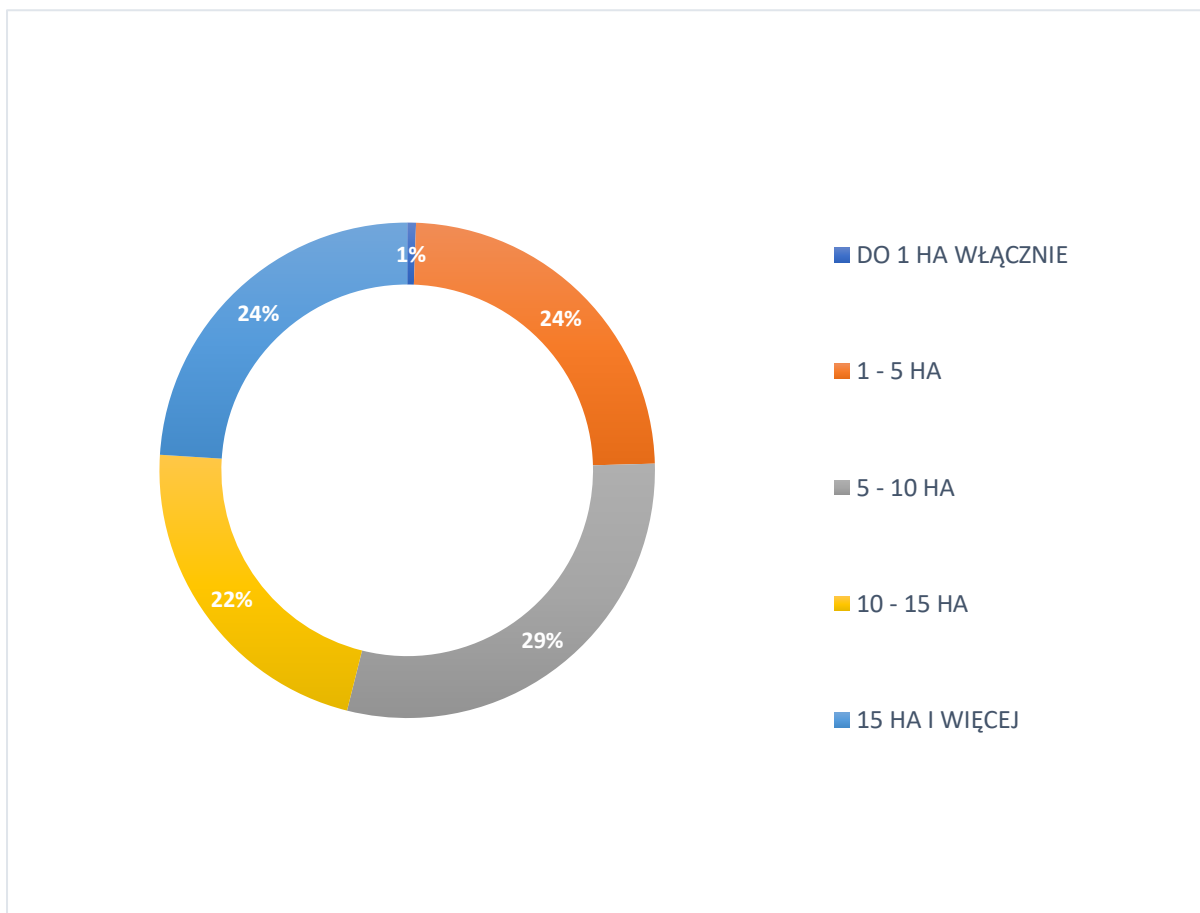
4.1. ROLNICTWO

Rolnictwo stanowi jedno z głównych aktywności i źródeł utrzymania lokalnej ludności. Przestrzenie rolnicze przeważają w strukturze użytkowania terenu gminy Rzewnie, stanowiąc ok. 66% jej całkowitej powierzchni tj. ok. 7,4 tys. ha, z czego: grunty orne obejmują ok. 4,7 tys. ha, pastwiska trwałe ok. 1,4 tys. ha, natomiast łąki trwałe ok. 1 tys. ha.

Głównym kierunkiem produkcji rolnej w gminie Rzewnie jest produkcja roślinna poprzez uprawy zbożowe, determinowane warunkami środowiska naturalnego oraz strukturą użytkowania gruntów (przeważający udział gruntów ornych). W produkcji zwierzęcej przeważa natomiast hodowla bydła i drobiu.

Na podstawie danych PSR 2020 w gminie Rzewnie znajduje się 525 gospodarstw rolnych, z czego 524 szt. to gospodarstwa indywidualne, a ich ogólna powierzchnia wynosi ok. 8 tys. ha. W gospodarstwach rolnych pracuje 580 osób, w tym 383 mężczyzn i 197 kobiet. Ponadto, na terenie Gminy 393 gospodarstwa prowadzą sprzedaż własnych produktów rolnych (ok. 75%).

Struktura gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych jest dość zrównoważona, przy czym największy udział mają gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha, znikoma jest natomiast liczba gospodarstw o powierzchni do 1 ha.³¹

Ryc. 23 Udział gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

³¹ Materiał źródłowy: Powszechny Spis Rolny 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa

Na przestrzeni lat 2010-2020 zauważalny jest spadek znaczenia rolnictwa w Gminie. Liczba gospodarstw rolnych w ciągu analizowanych lat spadła o 161 sztuk, a równoznacznie z tym spadła powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych o ok. 804 ha. Zaobserwowano również bardzo wyraźny spadek gospodarstw o powierzchni do 1 ha, przy jednoczesnym wzroście średniej wielkości gospodarstwa. Różnice zauważalne są również w pogłowie zwierząt gospodarczych oraz zasiewu upraw. Szczegółowe wartości dotyczące gospodarki rolnej na terenie Gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 9 Gospodarka rolna na terenie Gminy - porównanie 2020 r. z 2010 r.

WARTOŚĆ		MIARA	2010	2020
GOSPODARSTWA ROLNE		szt.	686	525
GOSPODARSTWA DOMOWE	Z DOCHODEM Z DZIAŁNOŚCI ROLNICZEJ	szt.	642	524
	Z DOCHODEM Z POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	szt.	153	48
POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH		ha	8 803,61	7 999,47
GOSPODARSTWA ROLNE WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH	DO 1 HA WŁĄCZNIE	szt.	56	3
	1 - 5 HA	szt.	161	126
	5 - 10 HA	szt.	191	154
	10 - 15 HA	szt.	139	116
	15 HA I WIĘCEJ	szt.	139	126
POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	BYDŁO OGÓŁEM	szt.	4 159	5 062
	DRÓB OGÓŁEM	szt.	6 043	2 690
POWIERZCHNIA ZASIEWÓW UPRAW		ha	3906,91	3 720,28
GOSPODARSTWA STOSUJĄCE NAWOŻENIE		szt.	363	337
CIĄGNIKI W GOSPODARSTWACH ROLNYCH		szt.	541	603
ŚREDNIA WIELKOŚĆ GOSPODARSTWA ROLNEGO	GRUNTY OGÓŁEM	ha	12,83	15,24
	UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	ha	9,93	12,12

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, 2010 – dane wg siedziby gospodarstwa.

4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE

4.2.1. LICZEBNOŚĆ

Za podmiot gospodarczy uznaje się podmiot prowadzący działalność gospodarczą opartą na tzw. wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, czyli zgłoszeniu rodzaju prowadzonej działalności, miejsca jej prowadzenia i danych osoby prowadzącej w urzędzie gminy. Może nim być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia liczba podmiotów gospodarczych wykazywała tendencję wzrostową. W 2012 r. funkcjonowało 141 podmiotów, w 2015 r. ich liczba wzrosła do 165, a w 2021 r. osiągnęła poziom 185. Wyraźnie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (144 w 2021 r., tj. ok. 78% wszystkich podmiotów gospodarczych w Gminie).

Tab. 10 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Gminy w latach 2012-2021

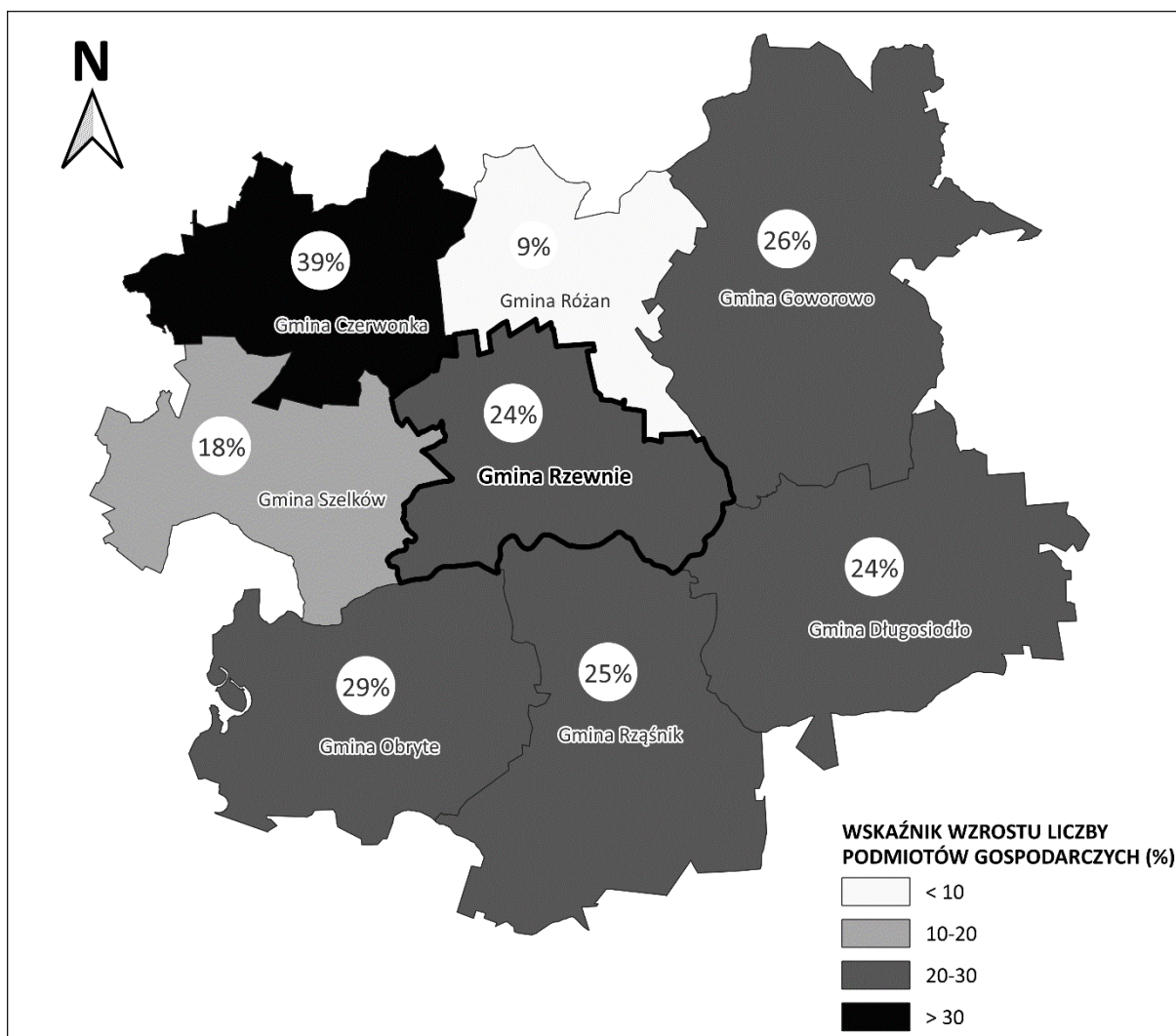
ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sektor publiczny	10	7	7	7	8	7	7	7	7	8
Sektor prywatny	131	130	143	158	149	148	156	161	168	176

w tym: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	99	98	108	123	115	114	126	130	136	144
Ogółem podmioty gospodarcze	141	137	150	165	158	156	164	169	176	185

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Analizując wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminach sąsiednich (zestawienie roku 2012 z rokiem 2021), można zauważyć, że w poprzedniej dekadzie gmina Rzewnie odznaczała się wzrostem przedsiębiorczości na zbliżonym poziomie co gminy: Długosiodło i Rząśnik oraz Goworowo. Zdecydowanie przodowała w tym aspekcie gmina Czerwonka, natomiast najmniej korzystnie kształtowała się sytuacja w gminie Różan.

Należy przy tym mieć na względzie, że analizowane zjawisko dotyczy nie tyle samego poziomu przedsiębiorczości w gminach, co jego wzrostu na przestrzeni lat, którego wielkość jest wprost zależna od sytuacji wyjściowej roku bazowego).

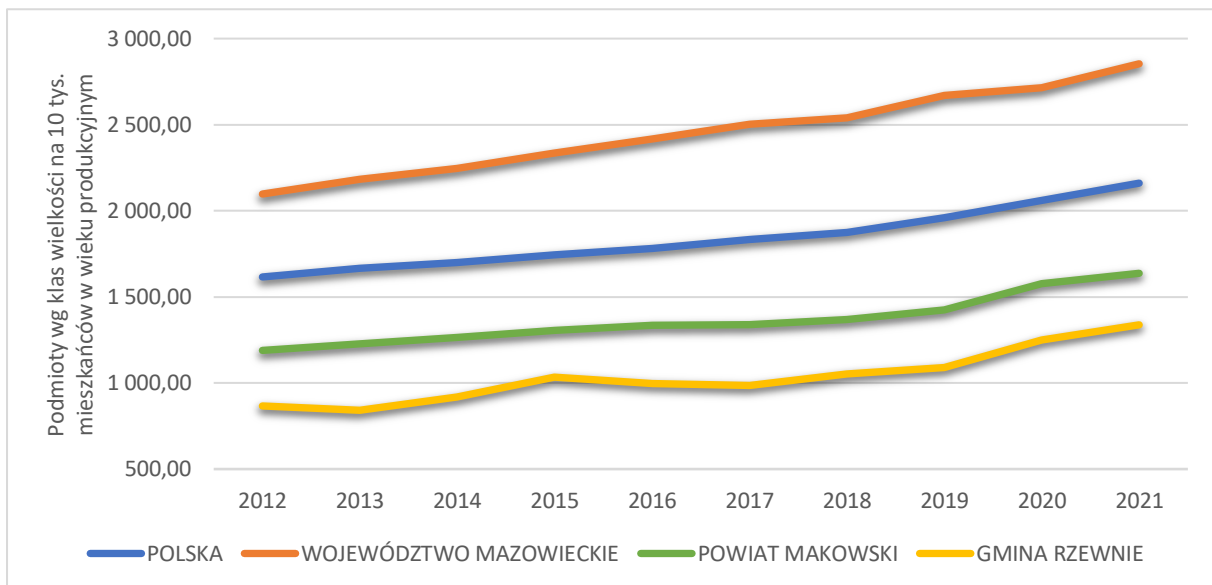
Ryc. 24 Procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Rzewnie i w gminach sąsiednich w latach 2012-2021

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bazując na wartościach wskaźnikowych (przeliczając liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym), można dokonać analizy porównawczej z jednostkami administracyjnymi poszczególnych poziomów terytorialnych. Dane za 2021 r. wskazują, że na terenie gminy Rzewnie funkcjonuje 1337,7 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu 10 tys. os. w wiek. produkcyjnym, podczas gdy średnio w:

- kraju jest to 2 160,4 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- województwie mazowieckim jest to 2 853,6 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- powiecie makowskim jest to 1637,7 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym.

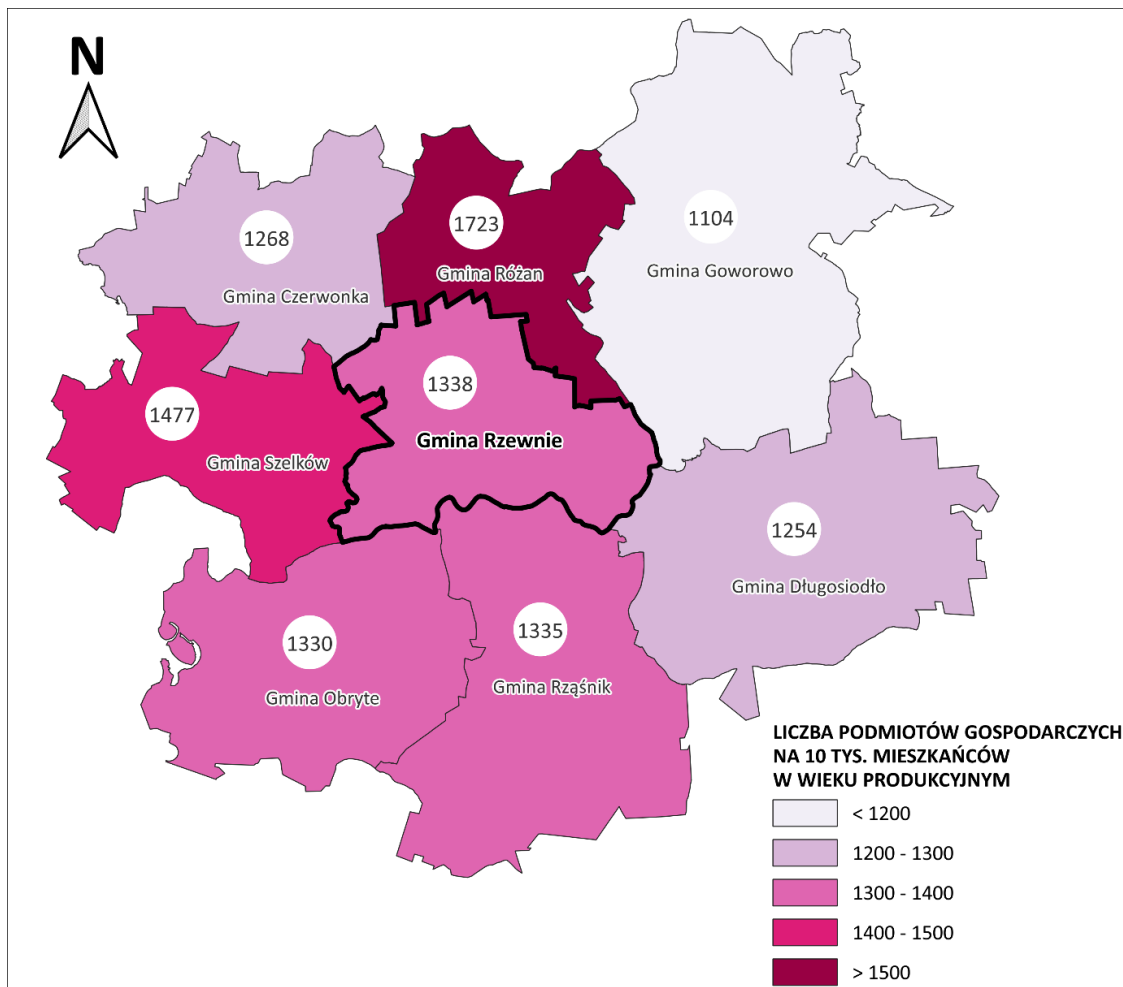
Należy zatem uznać, że poziom przedsiębiorczości w Gminie jest nieco niższy od średniej w powiecie, natomiast wyraźnie niższy od średniej krajowej i wojewódzkiej. Na przestrzeni ostatnich lat dysproporcja ta utrzymywała się na zbliżonym poziomie:

Ryc. 25 Podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. osób w wieku produkcyjnym w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2012-2021

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Analizując opisywany wskaźnik w odniesieniu do gmin ościennych (dane za 2021 r.), uwidacznia się poziom przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach.

Ryc. 26 Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. os. w wieku produkcyjnym w gminie Rzewnie i w gminach sąsiednich w 2021 r.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Rzewnie wyróżnia się na tle gmin ościennych w kontekście liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Analizowana Gmina ustępuje bowiem jedynie gminie Różan, która wyraźnie przoduje w niniejszym zestawieniu oraz gminie Szelków. Zdecydowanie najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się natomiast w gminie Goworowo, gdzie zanotowano najniższą wartość omawianego wskaźnika.

4.2.2. WIELKOŚĆ

Spośród funkcjonujących 185 podmiotów gospodarczych, aż 181 stanowiły podmioty zatrudniające 0-9 os., natomiast 4 podmioty zatrudniające 10-49 os.

W związku z powyższym na terenie Gminy znajdują się wyłącznie zakłady z rodzaju mikro- oraz małych przedsiębiorstw. Dominują podmioty mające charakter mikroprzedsiębiorstw, zaś udział małych przedsiębiorstw jest znikomy. Nie występują średnie i duże przedsiębiorstwa (dane za 2021 r.)³².

³² Mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniają do 9 pracowników, osiągają roczny obrót nieprzekraczający 2 milionów euro lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekroczyły równowartości tej kwoty;

- Małe przedsiębiorstwa – zatrudniają od 10 do 49 pracowników, a roczny obrót lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekraczają równowartości 10 milionów euro;

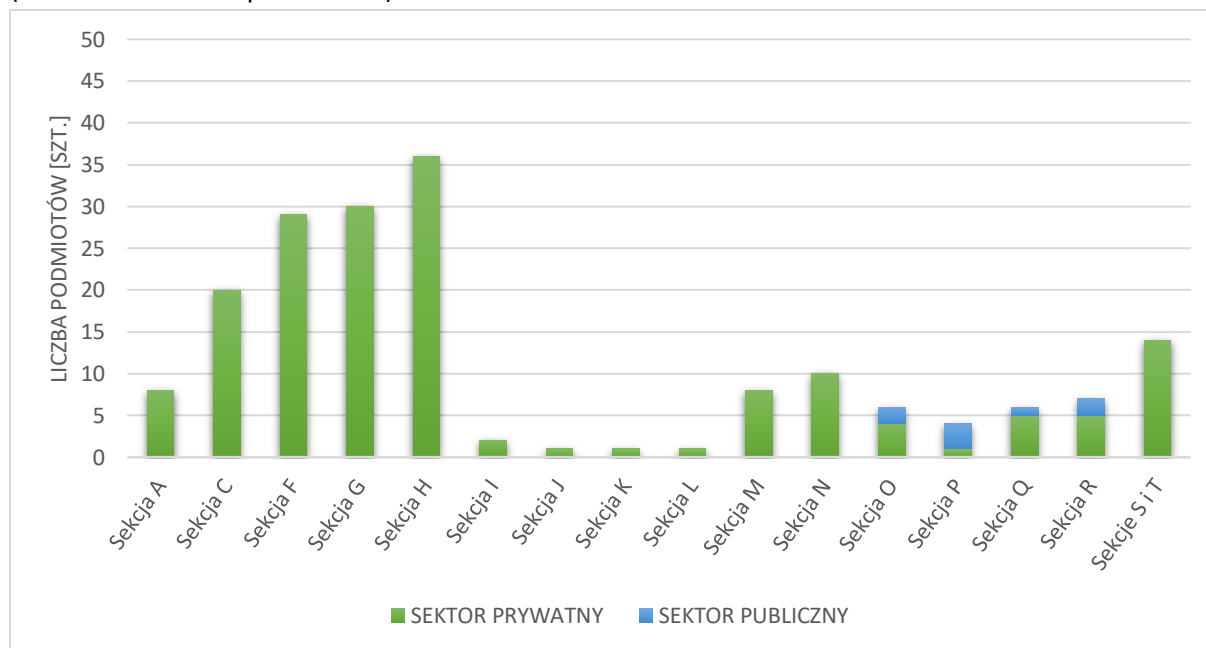
Średnie przedsiębiorstwa – zatrudniają od 50 do 249 pracowników, natomiast roczne obroty nie przekraczają równowartości 50 milionów euro, sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie mogą przekroczyć równowartości 43 milionów euro;

Duże przedsiębiorstwa – pozostałe przedsiębiorstwa, które przekraczają limity dla wyżej wymienionych firm.

4.2.3. RODZAJ

W sektorze publicznym zarejestrowanych jest łącznie 8 podmiotów gospodarczych, które dotyczą sektora edukacji (3), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (2), administracji publicznej i obrony narodowej wraz z obowiązkowymi zabezpieczeniami społecznymi (2) oraz opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (1).

Sektor prywatny charakteryzuje się natomiast wysoką liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji H (transport i gospodarka magazynowa – 36 podmiotów), sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 30 podmiotów) oraz sekcji F (Budownictwo – 29 podmiotów).

Ryc. 27 Podmioty gospodarcze wg sekcji działań PKD 2007 zarejestrowane na terenie Gminy w 2021 roku

Objaśnienia:

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja F – Budownictwo

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J – Informacja i komunikacja

Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P – Edukacja

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

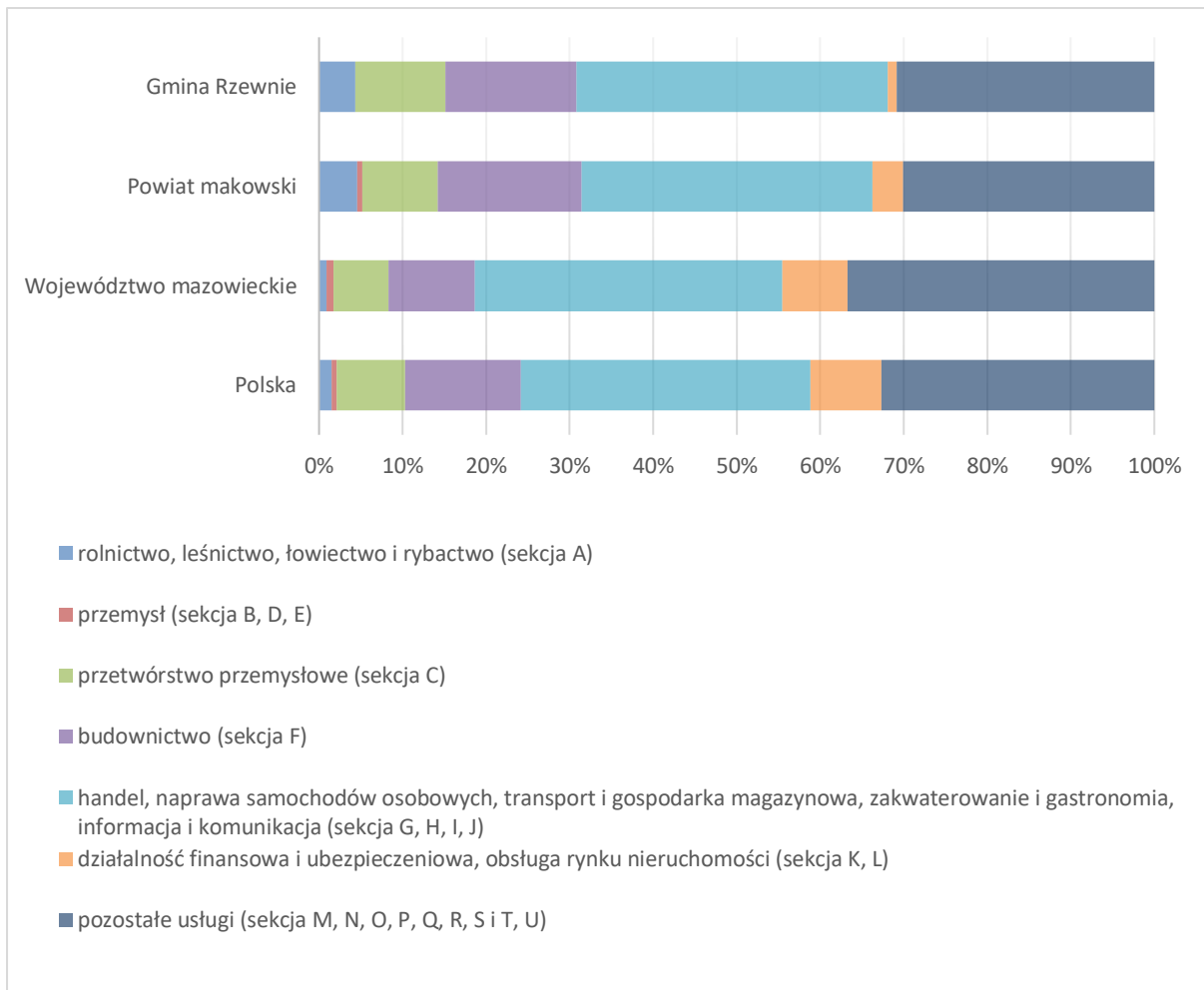
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa

Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Gmina Rzewnie na tle kraju, województwa mazowieckiego i powiatu makowskiego charakteryzuje się wyższym odsetkiem osób prowadzących działalność w sektorze handlu, naprawie samochodów osobowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii oraz informacji i komunikacji (37%). Ponadto, w Gminie zaznacza się relatywnie wysoki udział podmiotów zarejestrowanych w zakresie przetwórstwa przemysłowego (11%).

Najmniejszy odsetek podmiotów gospodarczych na terenie Gminy przypada na działalność finansową, ubezpieczeniową i obsługę rynku nieruchomości (1%). Jednocześnie na terenie Gminy nie znajdują się podmioty gospodarcze zarejestrowane w sektorze przemyśle.

Ryc. 28 Struktura podmiotów gospodarczych wg. sekcji PKD 2007 w 2021 r. w podziale na dane dla Gminy, powiatu, województwa i kraju Polski

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Do najważniejszych przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy zalicza się³³:

- GETMOR Sp. Z o.o. Sp. K. w Chrzanowie;
- TARGOL-TRANS Sp. J w Chrzczonech;
- „PIOTRBET” w Łasi.

4.3. RYNEK PRACY

4.3.1. PRACUJĄCY

Na terenie gminy Rzewnie liczba pracujących wynosi 266 os., z czego zdecydowaną większość stanowią kobiety – 161, wobec 105 mężczyzn. Obserwowana jest zdecydowana tendencja wzrostowa pracujących ogółem, a także w podziale na płeć.

Tab. 11 Struktura osób pracujących na terenie Gminy w latach 2012-2021

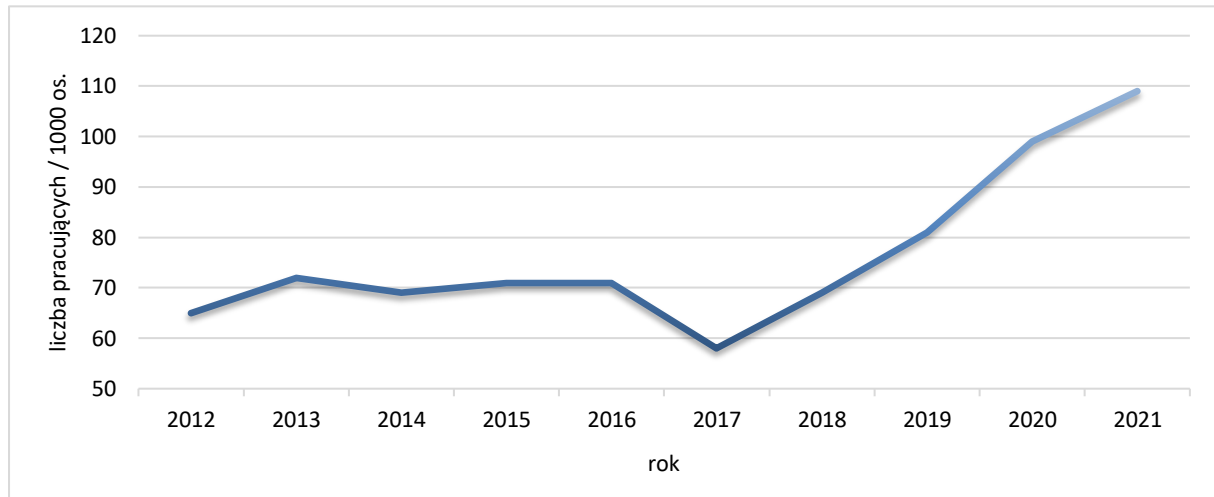
PIĘĆ/ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mężczyźni	73	80	76	75	74	63	69	bd*	96	105
Kobiety	103	114	109	113	116	91	114	bd*	149	161
Ogółem	176	194	185	188	190	154	183	213	245	266

³³ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Rzewnie.

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.
*bd – brak danych.

Jednocześnie wzrasta wskaźnik liczby osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców. W 2012 r. było to 65 os./1000 mieszk., podczas gdy w 2021 r. wartość ta wzrosła już do poziomu 109 os./1000 mieszk.

Średnia liczba osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców jest zauważalnie niższa od średniej wartości dla powiatu makowskiego (135 os.), województwa mazowieckiego (318 os.) oraz Kraju (259 os.).

Ryc. 29 Pracujący na 1000 mieszkańców w Gminie w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

4.3.2. BEZROBOCIE

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Rzewnie wynosi ok. 11,2%, przy czym bezrobocie wśród mężczyzn to ok. 10,3%, a wśród kobiet ok. 12,5%. W 2021 r. zarejestrowanych bezrobotnych było w sumie 155 os., z czego 83 os. stanowili mężczyźni, wobec 72 kobiet³⁴.

Tab. 12 Liczba bezrobotnych na terenie Gminy w latach 2012-2021

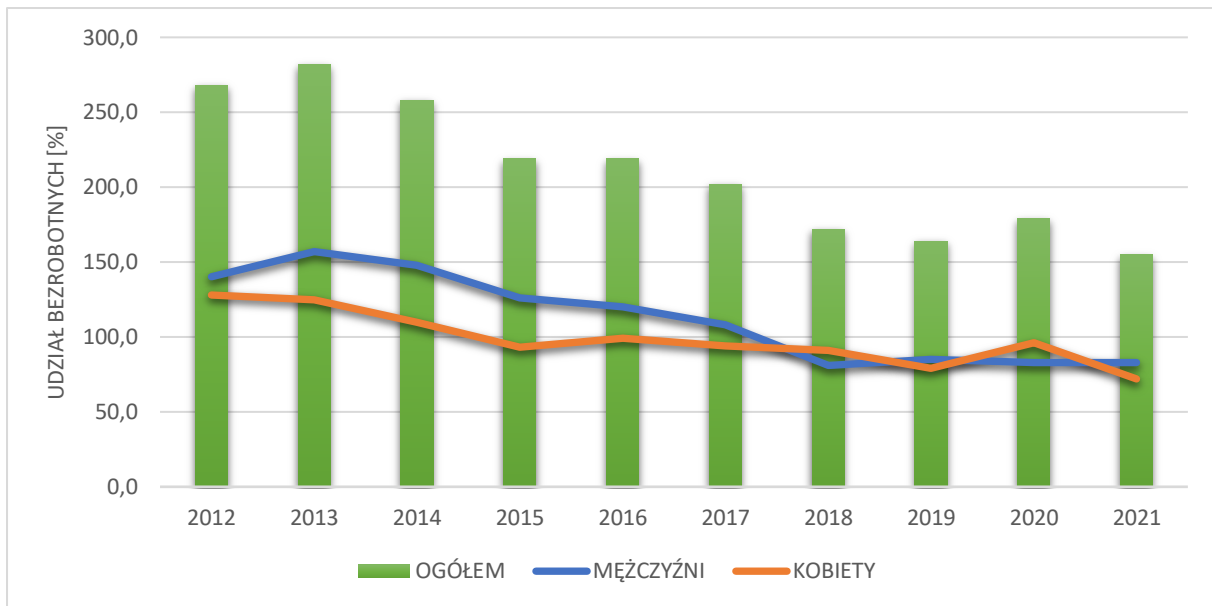
PŁEĆ/ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mężczyźni	140	157	148	126	120	108	81	85	83	83
Kobiety	128	125	110	93	99	94	91	79	96	72
Ogółem	268	282	258	219	219	202	172	164	179	155

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się wyraźny spadek bezrobocia w gminie Rzewnie. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła w okresie 2012-2021 o 113 osób, czyli o ok. 42%. W strukturze zarejestrowanych bezrobotnych nieznacznie dominują mężczyźni, średnio 53% w stosunku do 47% kobiet na przestrzeni lat. Najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 2013 r. – 282 osób, zaś najniższą w 2021 r. – 155 osób³⁵.

³⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2021 r.

³⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2021 r.

Ryc. 30 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie w latach 2012-2021
 Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Do nieznacznego wzrostu wskaźnika bezrobocia w 2020 r. mogła przyczynić się pandemia COVID-19, która spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku. Sytuacja pandemiczna jaka wówczas miała miejsce była niezależna od działań wewnętrznych w Gminie.

4.4. TERENY INWESTYCYJNE

Gmina Rzewnie nie posiada kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

4.5. WNIOSKI

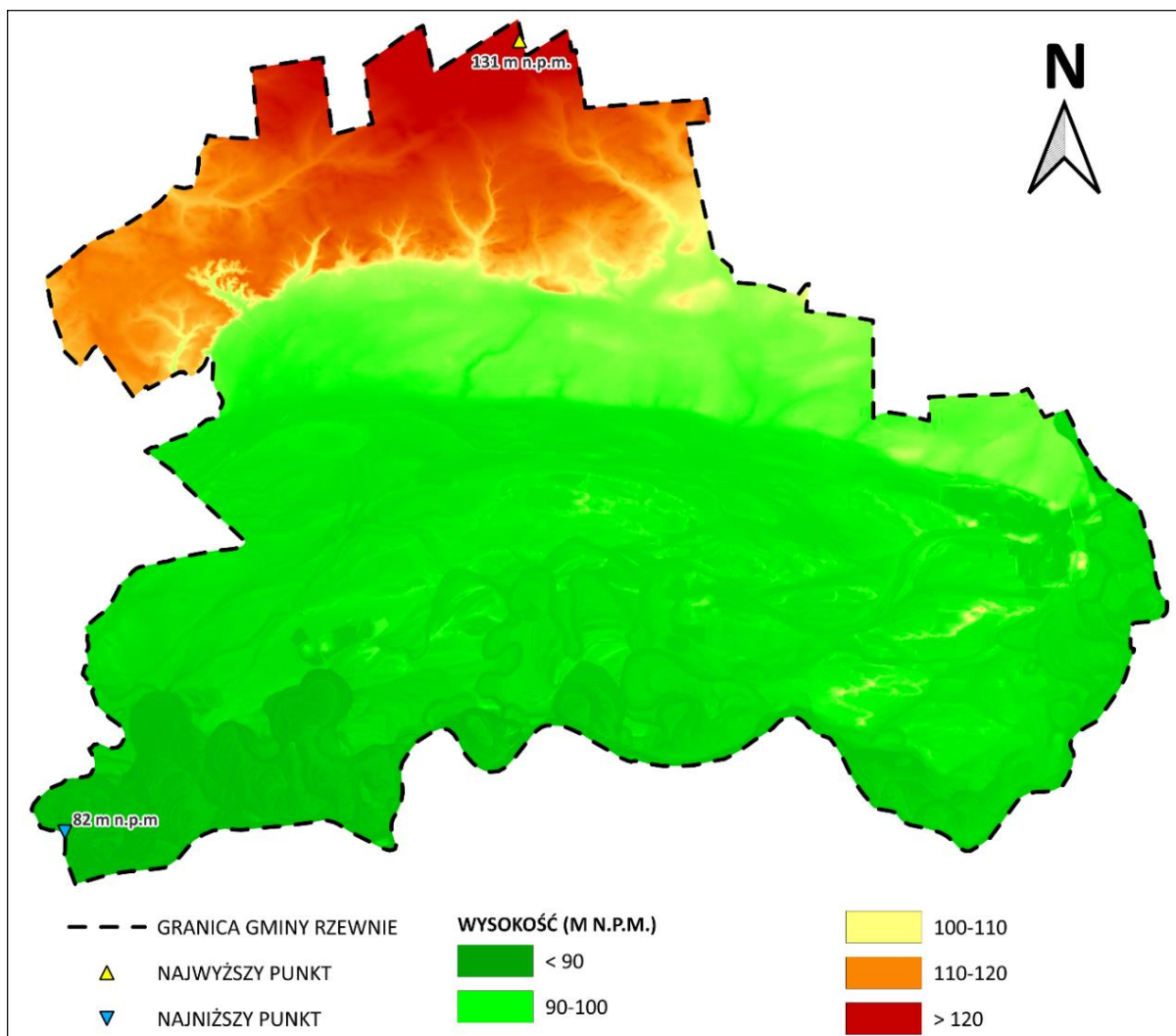
- ! Korzystne warunki rozwoju zwierzęcej gospodarki rolnej.
- ! Niskiej klasy gleby gruntów ornych, a tym samym utrudniona produkcja roślinna.
- ! Relatywnie wysoki w stosunku do gmin ościennych poziom przedsiębiorczości.
- ! W dalszym stopniu wyraźnie niższy od średniej w kraju i województwie poziom przedsiębiorczości.
- ! Brak dużych i średnich przedsiębiorstw.
- ! Malejący poziom bezrobocia, wzrost aktywności gospodarczej i wzrost zatrudnienia w ciągu ostatnich lat.
- ! W dalszym stopniu zbyt niski wskaźnik zatrudnienia.
- ! Brak kompleksowej oferty inwestycyjnej dla przedsiębiorców.

5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE

5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Obszar gminy Rzewnie położony jest poza zasięgiem najmłodszego zlodowacenia plejstoceniowego (Wisły). Sięgało tutaj bowiem zlodowacenie środkowopolskie, przez co znaczna część form pochodzenia glacialnego została zatarta na skutek działalności czynników zewnętrznych. Północna i centralna część Gminy stanowi zdenudowaną wysoczyznę morenową oraz równiny sandrowe, natomiast ukształtowanie powierzchni terenu jej południowej części związane jest z działalnością akumulacyjną oraz erozyjną rzeki Narwi. Z uwagi na w/w uwarunkowania powierzchnia terenu Gminy jest w większości płaska lub lekko falista, o przeważnie znikomym spadkach terenowych, które zazwyczaj nie przekraczają 5°. Wyjątek stanowią zbocza rzeki Narew, gdzie spadki terenowe we wschodniej części Gminy osiągają lokalnie znaczne wartości (powyżej 15-20°). Jednocześnie są to obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych. Znaczne spadki terenowe znajdują się również strefie marginalnej wysoczyzny morenowej w północnej części Gminy.

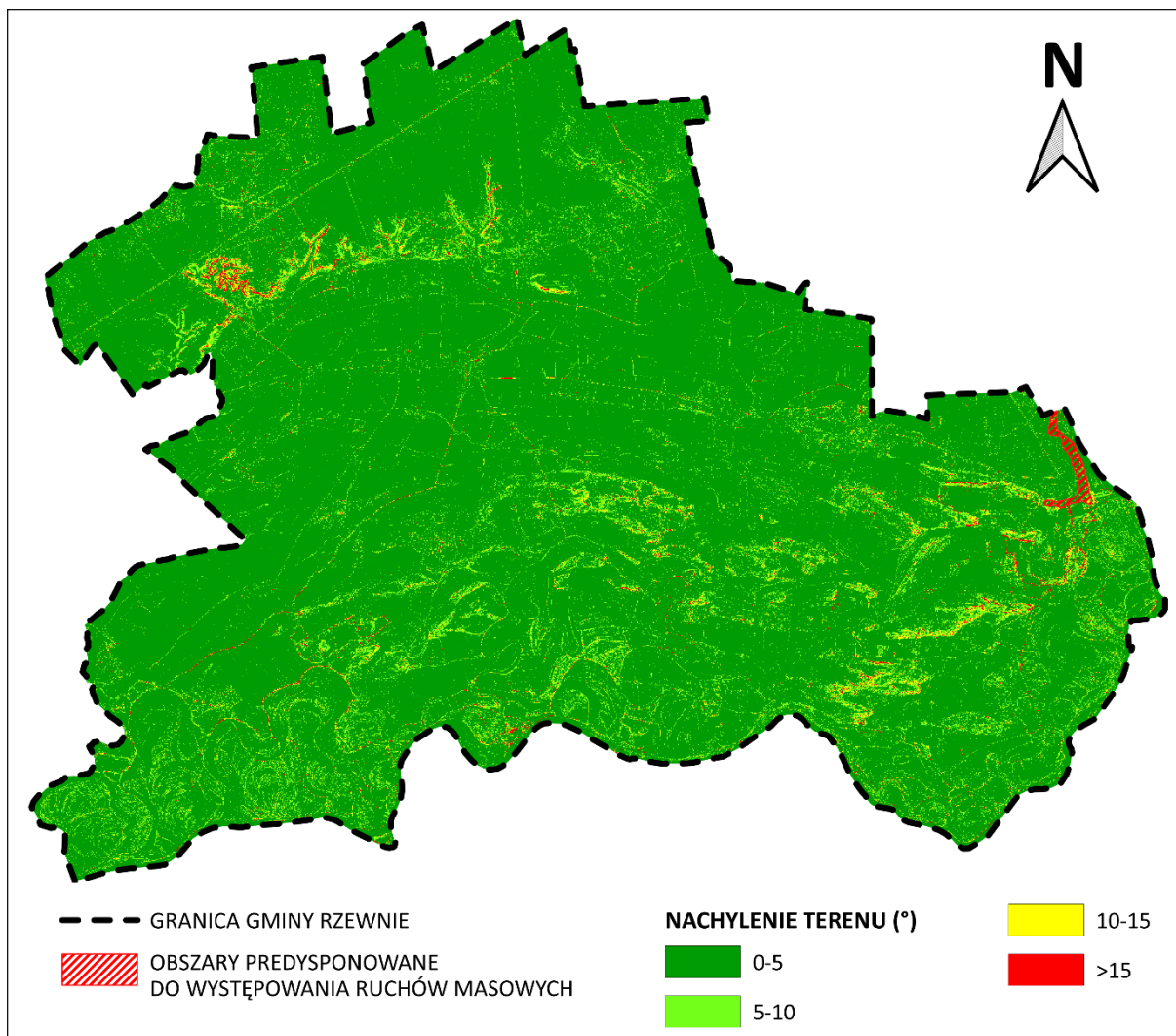

Ryc. 31 Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Rzewnie

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Numerycznego Modelu Terenu (NMT); geoportal.

Obszar Gminy wyniesiony jest od ok. 82 m n.p.m. w południowo-zachodniej części w dolinie rzeki Narew, do ok. 131 m n.p.m. w jej północnej części. Deniwelacje terenu przeważnie nie przekraczają kilku metrów, maksymalnie dochodząc do ok. 50 metrów wysokości względnej.

Rzeźba terenu nie stwarza w większości istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych, a jednocześnie nie stanowi znaczącego potencjału prorozwojowego. Ograniczenia występują głównie na obszarach o większych spadkach terenowych oraz w rejonach predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych (opisane szerzej w roz. 9.3.4.).

Ryc. 32 Klasy nachylenia terenu oraz rejonu predysponowane do występowania ruchów masowych na terenie gminy Rzewnie

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Numerycznego Modelu Terenu (NMT); geoportal.

5.1.2. LITOSFERA I GLEBY

Powierzchnia gminy Rzewnie zbudowana jest głównie z utworów łatwo przepuszczalnych tj. piasków i żwirów, co uwarunkowane jest budową geologiczną. Utwory te występują na terenach zdenudowanej równiny sandrowej oraz jako materiał akumulacyjny działalności rzeźbotwórczej rzeki Narew. Północna część Gminy stanowi natomiast obszar zdenudowanej wysoczyzny morenowej, gdzie dominują utwory trudnoprzepuszczalne, przede wszystkim glina zwałowa.

W dolinie rzeki Narwi, w rejonie starorzeczy oraz w obrębie niektórych zagłębieniach terenowych występować mogą utwory torfowe, torfowo-mułowe lub nanosy rzeczne. Ponadto w niektórych fragmentach wykształcić się mogły również mady rzeczne.

Ze względu na dominujące piaszczyste podłoże, wykształciły się słabe gleby o przeciętnych lub mało korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej, z niewielkimi możliwościami poprawy wartości użytkowych. Przeważają bowiem gleby brunatne kwaśne, gleby bielcowe lub gleby płowe oraz nierzadko również gleby murszowate. W dolinie rzecznej Narwi i zagłębieniach terenowych wykształciły się natomiast gleby torfowe, torfowo-mułowe oraz mady.

Pod względem klas bonitacyjnych, na terenie gminy Rzewnie występują przeważnie gleby klasy V lub VI, oraz relatywnie często gleby klasy IV. Sporadycznie występują grunty rolne należące do chronionych klas bonitacyjnych, głównie w północnej części Gminy.

5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Pod względem podziału hydrograficznego obszar gminy Rzewnie położony jest na terenie dorzecza Wisły (I rzędu), w zlewni rzeki Narew (II rzędu). Jednostkami niższego rzędu są:

- Zlewnia Narew od Pisy do zbiornika Dęba (III rzędu);
 - Zlewnia Narew od Orzu do Orzyca (IV rzędu) - przeważająca część Gminy;
 - Zlewnia Orzyc (IV rzędu) – północno-zachodnie fragmenty Gminy;
 - Zlewnia Narew od Omulwi do Orzu (IV rzędu) – niewielkie fragmenty w północnej i we wschodniej części Gminy;

Najważniejszym ciekim przepływającym przez teren gminy Rzewnie jest rzeka Narew, która jest jednocześnie rzeką graniczną od strony południowej i wschodniej. Na zasoby wód powierzchniowych składają się również sztuczne zbiorniki wodne nieopodal miejscowości Brzoze Duże i Brzoze Małe. Zbiorniki te stanowią poźwirowe wyrobiska, które wykorzystywane są w celach rekreacyjno-wypoczynkowych (możliwość połowu ryb). Ponadto, znajdują się tutaj również inne mniejsze stawy hodowlane i oczka wodne, rozproszone głównie w południowej części Gminy.

Spośród jezior na szczególną uwagę zasługują starorzecza, które występują stosunkowo licznie w południowej części Gminy, w dolinie zalewowej Narwi. W obrębie Gminy występuje również system rowów i kanałów melioracyjnych, który znajduje się przede wszystkim w jej centralnej części.

W obszarze Gminy Rzewnie zasięg ma także Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 Subniecka Warszawska, obejmujący niemal całe Mazowsze. Jest to jednak zbiornik nieudokumentowany, nie posiadający obecnie znaczenia gospodarczego. Znajduje się on w utworach trzeciorzędowych, zalegających głęboko, średnio ok. 160 m p.p.t.

Obszar Gminy położony jest poza zasięgiem udokumentowanych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN

Gmina Rzewnie jest stosunkowo zasobna w złoża kopalin. Według Bilansu Kopalin PIG oraz regionalnego systemu ewidencji zasobów złóż „MIDAS”, występują tutaj udokumentowane złoża piasku i żwiru:

Tab. 13 Wykaz udokumentowanych złóż kopalin występujących na terenie gminy Rzewnie

NUMER ZŁOŻA	NAZWA ZŁOŻA	FORMA ZŁOŻA	GRUPA ZŁOŻA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	KOPALINA	POWIERZCHNIA ZŁOŻA
KN 1540	Bindużka	pokładowa	II	złożo rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	16 499 ha
KN 14150	Bindużka 1	pokładowa	II	złożo zagospodarowane	piaski i żwiry	10 940 ha
KN 1541	Brzoze Duże-Brz.Małe	wydma	II	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	8 648 ha

KN 19697	Brzóze Duże I	pokładowa	-	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	1 999 ha
KN 20129	Brzóze Duże II	pokładowa	I	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	2 663 ha
KN 1547	Grudunki	pokładowa	I	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	70 721 ha
KN 20473	Grudunki III	pokładowa	I	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	4 228 ha
KN 11486	Napiórki	pokładowa	-	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	1 932 ha
KN 11831	Napiórki I	pokładowa	-	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	1 996 ha
KN 12328	Napiórki II	pokładowa	-	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	1 674 ha
KN 11803	Orłowo	pokładowa	I	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	4 850 ha
KN 18960	Orłowo I	pokładowa	I	złoże eksploatowane okresowo	piaski i żwiry	7 654 ha
KN 19262	Orłowo II	pokładowa	-	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	0.93 ha
KN 4354	Rzewnie	pokładowa	II	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	5 704 ha
KN 16601	Rzewnie I	pokładowa	II	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	3 493 ha
KN 1549	Sielc Nowy - Sitno	pokładowa	II	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	19 482 ha
KN 9750	Sitno	pokładowa	-	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	61 933 ha

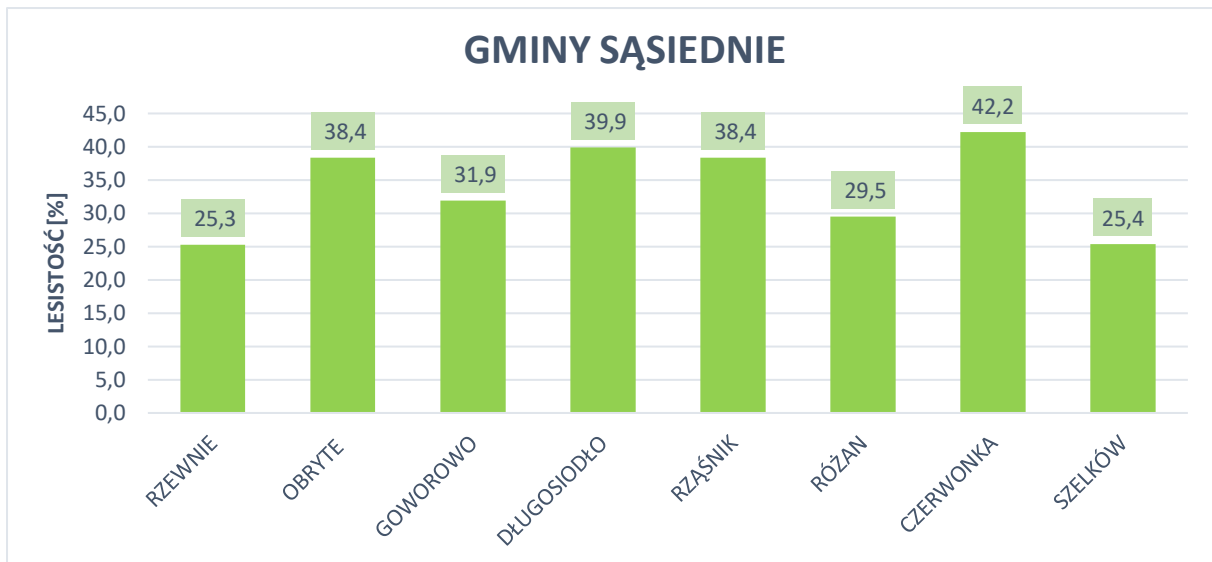
Materiał źródłowy: System ewidencji zasobów złóż Państwowego Instytutu Geologicznego „MIDAS”.

5.1.5. ZASOBY LEŚNE I SZATA ROŚLINNA

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Rzewnie wynosi ok. 2 842 ha, z czego ok. 23% to grunty publiczne należące do Nadleśnictwa Pułtusk, natomiast pozostałe z nich to grunty prywatne. Lesistość w Gminie (25,3%) nie wyróżnia się znacząco na tle powiatu (26,5%) i województwa mazowieckiego (23,4%), natomiast jest nieco niższa w stosunku do średniej dla kraju (29,6%).³⁶

Na tle gmin sąsiednich lesistość natomiast przyjmuje następujące wartości:

³⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2021 rok.

Ryc. 33 Lesistość gminy Rzewnie na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Gmina Rzewnie w stosunku do wszystkich gmin ościennych oznacza się najniższym wskaźnikiem lesistości. Porównywalna wartość występuje jedynie w przypadku gminy Szelków (25,4%). Lasy występują tutaj rozczłonkowane w postaci większych i mniejszych enklaw.

Warto podkreślić, iż część zbiorowisk leśnych posiada statut lasów szczególnie chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 28 września o lasach. Lasy te występują nieopodal wsi Grudunki oraz otaczają istniejącą zabudowę miejscowości Brzoze Duże.

Szate roślinną oprócz wyżej opisanych kompleksów leśnych współtworzą: zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe, torfowiska, zbiorowiska towarzyszące polom uprawnym i istniejącej zabudowie, urządzona zieleń wiejska, pozostały drzewostan, zbiorowiska wodne i nadwodne, zbiorowiska ruderalne.

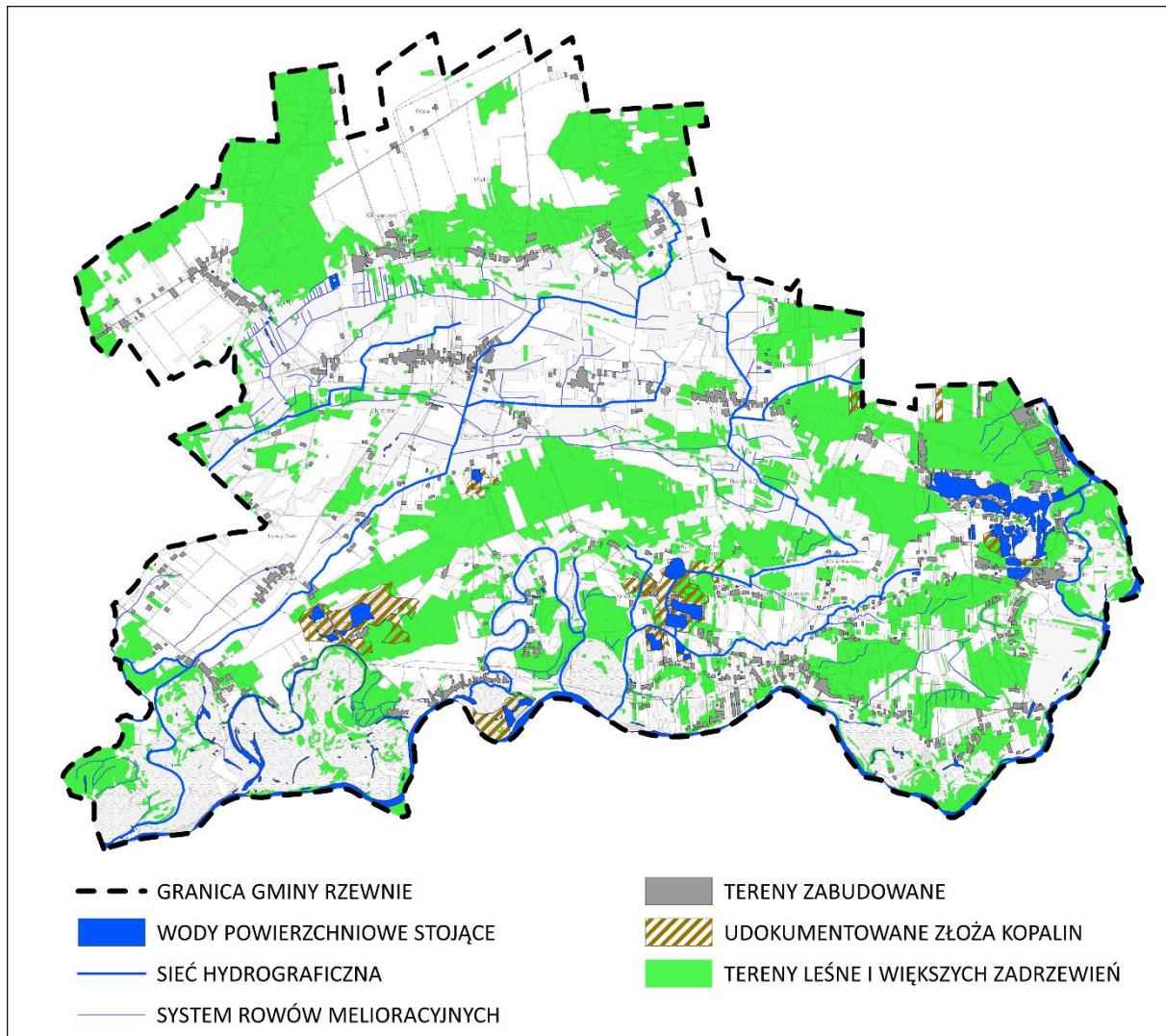
5.1.6. ŚWIAT ZWIERZĘCY

Niewielki stopień zaludnienia i uprzemysłowienia oraz wysoki udział terenów biologicznie czynnych i zróżnicowanie siedlisk (ekosystemy otwarte łąk i pastwisk oraz pól uprawnych, ekosystemy leśne, ekosystemy wodne i nadwodne), warunkuje duże zróżnicowanie gatunkowe fauny.

Spośród gatunków zwierząt na wyróżnienie zasługują ptaki (awifauna), w tym zwłaszcza gatunki wodolubne. Związane jest to z obecnością doliny rzeki Narew i podmokłych okresowo terenów łąkowo-pastwiskowych. Występować mogą tutaj takie gatunki jak m.in. rybitwa czarna, cyraneczka, sieweczka rzeczna, gągoł. Ponadto na terenach leśnych wystąpić mogą potencjalnie takie gatunki jak: bocian czarny, orlik krzykliwy, dzięcioł czarny, gdzie znajdować się mogą ich stanowiska lęgowe. Awifaunę na obszarach torfowisk reprezentuje natomiast m.in. cietrzew, żuraw, derkacz i kszyc.

Wśród ssaków możemy spotkać na terenie Gminy przede wszystkim: łosie, jelenie, sarny, dziki i zające, które w lasach znajdują dogodne warunki do bytowania. Ssaki drapieżne reprezentowane są przez wilka, lisa, jenota, borsuka, kunę leśną i domową, tchórza zwyczajnego, norkę amerykańską, łasicę, gronostaja.

Powszechnie występuje także bóbr, który stał się zwierzęciem dość często spotykanym w dolinach rzek, gdzie buduje żeremia w postaci kopców z pociętych gałęzi i mułu. Ponadto występują liczne gatunki płazów i gadów, jak: żaba, jaszczurka, padalec, żmija zygzakowata, żółw błotny, zaskroniec. Spośród ryb najliczniejsze są ryby karpowate i okoniowate. W odniesieniu do Narwi występować tam mogą również gatunki ryb rzecznych, takie jak m.in. brzana, sum europejski, węgorz.

Ryc. 34 Przestrzeń środowiskowa i tereny zabudowane Gminy

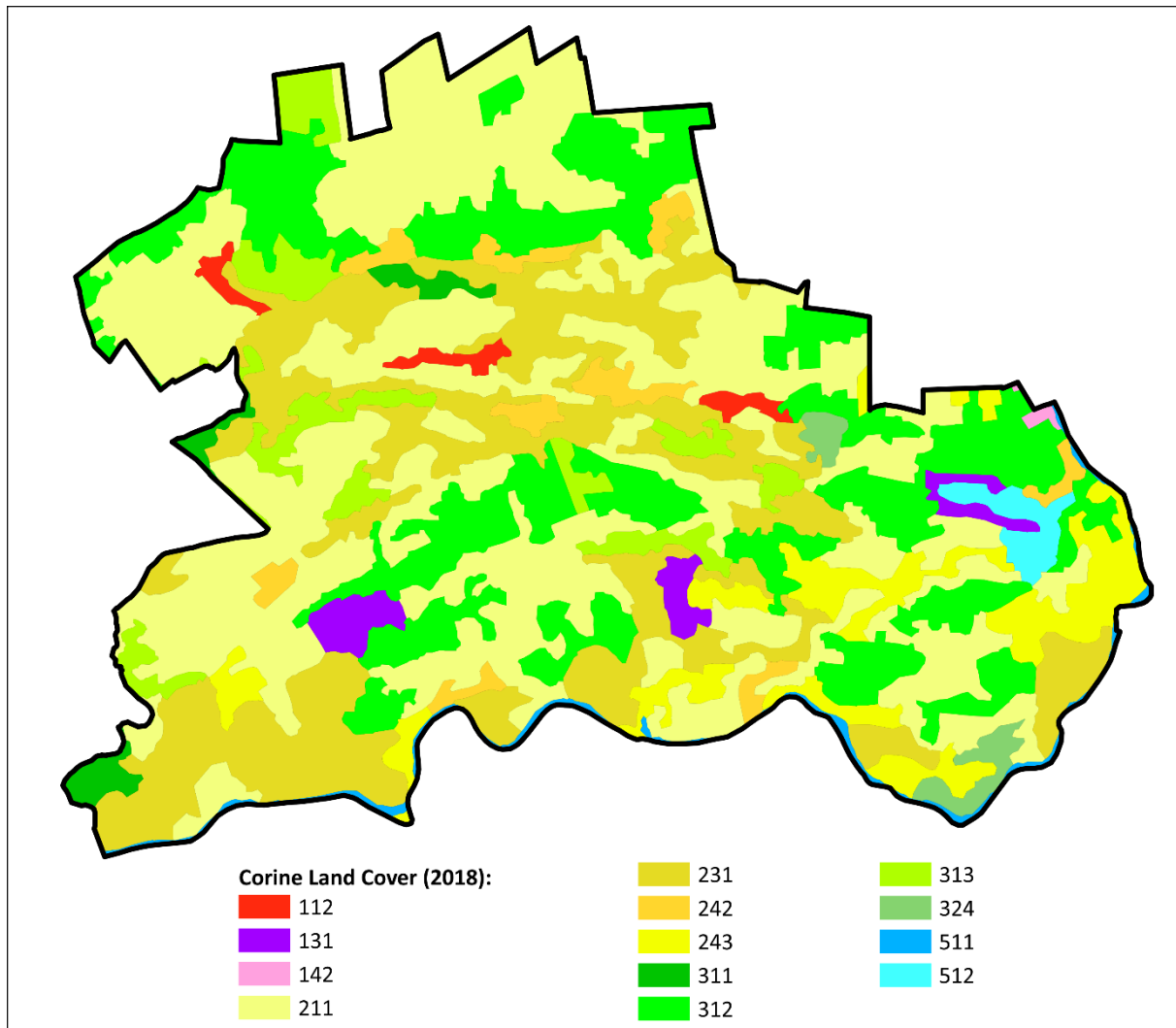
Materiał źródłowy: Opracowanie własne.

5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

Zasklepienie gruntów wiąże ze sobą szereg negatywnych konsekwencji zarówno przyrodniczych jak i społeczno-gospodarczych. Proces ten polega bowiem na sztucznym utwardzaniu wierzchniej warstwy litologicznej, co skutkować może m.in. degradacją naturalnego profilu glebowego oraz większą podatnością terenu na zjawisko suszy poprzez zwiększony spływ powierzchniowy³⁷.

Analizując strukturę pokrycia terenów gminy Rzewnie na podstawie Corine Land Cover (CLC2018) stwierdzono, iż zdecydowanie dominują przestrzenie rolnicze oraz w dalszej kolejności tereny leśne i zadrzewione wraz z roślinnością krzewiastą. Tereny antropogeniczne objęte zabudową miejską luźną obejmują niewielki udział w całkowitej powierzchni (ok. 1% pow. Gminy). Ponadto, powierzchniowa warstwa litologiczna w przeważającej części Gminy zbudowana jest z utworów łatwo przepuszczalnych (piaski i żwiry oraz lokalnie utwory organogeniczne). Tereny na których podłoże zostało sztucznie utwardzone obejmują niewielkie areale. W związku z powyższym stwierdza się niski stopień zasklepienia gruntów na terenie Gminy.

³⁷ Materiał źródłowy: Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.

Ryc. 35 Pokrycie terenu Gminy na podstawie Corine Land Cover (CLC2018)

Objaśnienia:

- 112 - Zabudowa miejska luźna
- 131 – Miejska eksploatacji odkrywkowej
- 142 – Miejsca sportowe i wypoczynkowe
- 211 - Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających
- 231 - Łąki, pastwiska
- 242 - Złożone systemy upraw i działek
- 243 - Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej
- 311 - Lasy liściaste
- 312 - Lasy iglaste
- 313 - Lasy mieszane
- 324 - Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian
- 511 - Cieki
- 512 - Zbiorniki wodne

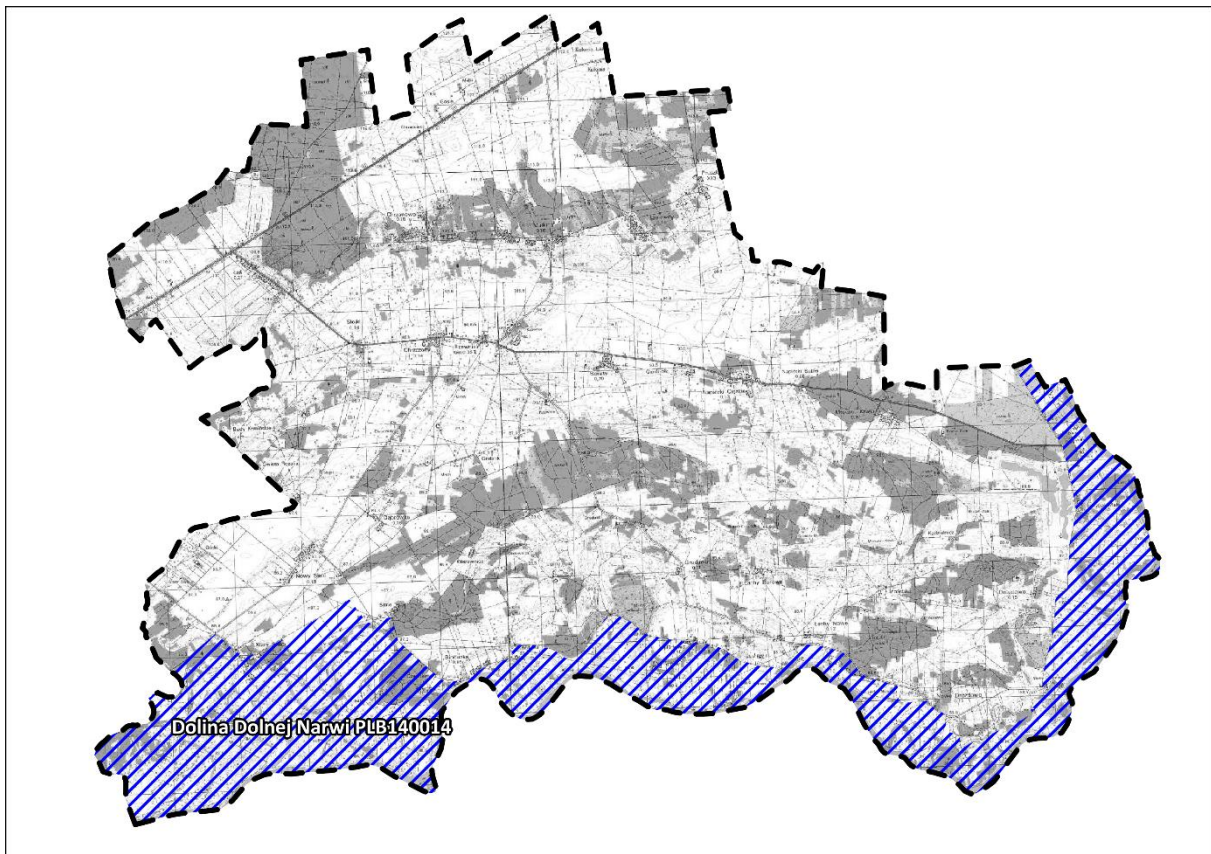
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie CLC 2018 (www.clc.gios.gov.pl).

5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY

5.3.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY

Gmina Rzewnie nie jest szczególnie zasobna w formy ochrony przyrody. W jej granicach występuje Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014, który obejmuje południowe oraz wschodnie fragmenty Gminy.

Ponadto, obowiązuje obligatoryjna na terytorium całego kraju, w tym gminy Rzewnie – ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów (roz. 5.2.3.).

Ryc. 36 Formy ochrony przyrody w rejonie Gminy
Materiał źródłowy: Opracowanie własne według danych GDOŚ.

5.3.2. OBSZAR NATURA 2000 DOLINA DOLNEJ NARWI PLB140014

Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Dolina Dolnej Narwi PLB140014 wyznaczony został na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 2007 nr 179 poz. 1275).

Obszar zajmuje łącznie powierzchnię ok. 26 527,92 ha. i posiada status obszaru specjalnej ochrony ptaków (tzw. „obszar ptasi”). Położony jest on na terenie Niziny Północnomazowieckiej, pomiędzy miejscowościami Pułtusk i Łomża, gdzie długość nurtu rzeki Narwi wynosi ok. 140 km, natomiast jej szerokość waha się w zakresie 1,5 – 7 km. Na odcinku tym rzeka wyraźnie meandruje, co warunkuje występowanie licznych meandrów oraz stromych i płaskich brzegów. Cechą charakterystyczną tutejszego krajobrazu są ponadto zadrzewienia wierzbowe i olchowe, a także niewielkie połacie borów sosnowych.

Struktura pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 jest następująca:

- lasy liściaste zrzucające liście na zimę – ok. 2,49%;
- lasy mieszane – ok. 3,75%;
- wody śródlądowe (stojące i płynące) – ok. 5,87%;
- łąki wilgotne, łąki świeże – ok. 38,75%;
- lasy iglaste – ok. 13,04%;
- pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe) – ok. 1,28%;
- ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – ok. 34,83%.

Przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 są:

- brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*;
- zimorodek *Alcedo atthis*;
- płaskonos zwyczajny *Anas clypeata*;
- cyraneczka *Anas crecca*;
- cyranka *Anas querquedula*;
- krakwa *Anas strepera*;
- gęgawa *Anser anser*;
- gągoł *Bucephala clangula*;
- kulon *Burhinus oedicnemus*;
- dziwonia *Carpodacus erythrinus*;
- sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*;
- sieweczka obrozna *Charadrius hiaticula*;
- rybitwa białoskrzydła *Chlidonias leucopterus*;
- rybitwa czarna *Chlidonias niger*;
- bocian biały *Ciconia ciconia*;
- błotniak stawowy *Circus aeruginosus*;
- kraska *Coracias garrulus*;
- derkacz *Crex crex*;
- łabędź niemy *Cygnus olor*;
- kszyc *Gallinago gallinago*;
- dubelt *Gallinago media*;
- żuraw *Grus grus*;
- rycyk *Limosa limosa*;
- nurogęś *Mergus merganser*;
- kulik wielki *Numenius arquata*;
- batalion *Philomachus pugnax*;
- kropiatka *Porzana porzana*;
- brzegówka *Riparia riparia*;
- rybitwa białoczelna *Sterna albifrons*;
- rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*;
- cietrzew zwyczajny *Tetrao tetrix tetrix*;
- krwawodziób *Tringa totanus*;
- dudek *Upupa epops*.

Ponadto, w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 występują inne gatunki ptaków wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, które nie zostały uznane za przedmioty ochrony ze względu na to, że w świetle obecnej wiedzy liczebność ich populacji nie jest istotna z punktu widzenia zachowania tych gatunków w kraju:

- krzyżówka *Anas platyrhynchos*;
- świergotek polny *Anthus campestris*;
- orzeł przedni *Aquila chrysaetos*;
- orlik krzykliwy *Aquila pomarina*;
- bąk zwyczajny *Botaurus stellaris*;
- biegus zmienny *Calidris alpina*;
- rybitwa białowąsa *Chlidonias hybridus*;
- gadożer zwyczajny *Circaetus gallicus*;
- błotniak zbożowy *Circus cyaneus*;
- błotniak łąkowy *Circus pygargus*;
- łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*;

- dzięcioł czarny *Dryocopus martius*;
- ortolan *Emberiza hortulana*;
- nur czarnoszyi *Gavia arctica*;
- bielik *Haliaeetus albicilla*;
- gąsior *Lanius collurio*;
- mewa mała *Larus minutus*;
- lerka *Lullula arborea*;
- podróżniczek *Luscinia svecica*;
- bielaczek *Mergus albellus*;
- kania czarna *Milvus migrans*;
- rybołów *Pandion haliaetus*;
- siewka złota *Pluvialis apricaria*;
- zielonka *Porzana parva*;
- wodnik zwyczajny *Rallus aquaticus*;
- jarzębatka *Sylvia nisoria*;
- łęczak *Tringa glareola*.

W odniesieniu do obszaru Natura 2000 szczególne znaczenie ma zakaz podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele jego ochrony, w tym w szczególności mogących:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 obowiązuje ponadto Plan Zadań Ochronnych, przyjęty przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Białymstoku. Aktualnie (stan na styczeń 2023 r.) dla Obszaru Natura 2000 obowiązuje:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego 2014 poz. 4462)(Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2014 poz. 1763);
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 10 lutego 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego 2015 poz. 1303)(Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2015 poz. 480);
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia z dnia 25 maja 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego 2016 poz. 4966)(Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2016 poz. 2300).

5.3.3. OCHRONA GATUNKOWA

Na terytorium całego kraju obowiązuje ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowania we właściwym stanie poszczególnych, chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt wraz z ich siedliskami, a w konsekwencji także zachowanie różnorodności genetycznej i biologicznej.

5.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.4.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej wynosi ok. 53,3%, natomiast jej łączna długość to ok. 46,4 km, z której korzysta 1 361 osób.³⁸

Tab. 15 Sieć wodociągowa w Gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej	53,3%
Długość sieci wodociągowej	46,4 km
Liczba osób korzystających z sieci	1361 os.
Ilość wody dostarczonej do gospodarstw domowych	81,0 dam3
Liczba przyłączy wodociągowych	482 szt.
Średnie zużycie wody na jednego mieszkańca	32,7 m ³
Ilość pobranej wody rocznie	163,0 dam3

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

W granicach Gminy w miejscowości Rzewnie zlokalizowane są następujące stacje wodociągowe³⁹:

- Ujęcie „A” – dwie studnie zlokalizowane na terenie działki nr 341/1;
- Ujęcie „B” – jedna studnia zlokalizowana na terenie działek nr 148/1 oraz 148/3.

5.4.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

Na terenie gminy Rzewnie nie istnieje system kanalizacji sanitarnej. W związku z powyższym dalszym ciągu mieszkańcy gminy Rzewnie korzystają z indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków sanitarnych, tzn. ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) lub z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Obszar Gminy położony jest poza zasięgiem aglomeracji priorytetowych, natomiast najbliższa z nich została wyznaczona w sąsiedniej miejscowości Różan.

W celu zachowania właściwego stanu jakości wód należy właściwie kształtować gospodarkę wodno-ściekową. W tym kontekście szczególnie istotne jest dążenie do objęcia systemem sieci kanalizacji największych miejscowości w Gminie, natomiast w przypadku braku technicznych lub ekonomicznych możliwości (głównie w przypadku zabudowy rozproszonej), stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków, sukcesywnie zastępując tradycyjne zbiorniki na nieczystości (szamba).

5.4.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców Gminy w energię elektryczną, regularność dostaw, jakość dostarczanej energii, obsługę odbiorców, kontrolowanie eksploatacji sieci, przeprowadzanie modernizacji oraz usuwanie usterek jest podmiot zewnętrzny.

Przez teren Gminy nie przebiegają linie najwyższych napięć (NN) oraz linie wysokiego napięcia (WN). Ponadto, nie znajdują się tutaj również Główne Punkty Zasilania (GPZ). Energia elektryczna rozprowadzana jest z pomocą sieci elektroenergetycznej złożonej ze stacji transformatorowych 15/04 kV oraz linii średniego i niskiego napięcia (15 i 0,4kV).

³⁸ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2021 rok.

³⁹ Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy Rzewnie.

5.4.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA

Na terenie gminy Rzewnie nie istnieje centralny system ciepłowniczy. Mieszkańcy korzystają ze źródeł rozproszonych, indywidualnych, głównie w postaci kotłów na paliwa stałe. Zasilanie gminnych obiektów użyteczności publicznej również odbywa się za pomocą źródeł indywidualnych.

W coraz większym stopniu wykorzystywana jest energia cieplna pochodząca ze źródeł odnawialnych za pomocą mikroinstalacji OZE, jak kolektory słoneczne i pompy ciepła.

5.4.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Na terenie gminy Rzewnie w miejscowości Łasiewity funkcjonuje jedna duża instalacja OZE (farma fotowoltaiczna) na powierzchni 2 ha o mocy 1 MW.

W odniesieniu do mikroinstalacji OZE (pompy ciepła, instalacje PV) należy nadmienić, iż funkcjonują one w niektórych obiektach użyteczności publicznej tj. w Urzędzie Gminy, ośrodku zdrowia, hali sportowej oraz w budynku szkoły i przedszkola⁴⁰.

5.4.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA

Aktualnie nie istnieje zbiorczy, scentralizowany system zaopatrzenia mieszkańców w gaz. Potrzeby cieplne w gospodarce komunalno-bytowej w gospodarstwach domowych są zaspokajane dostawą gazu płynnego, dostarczanego w butlach gazowych.

5.4.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto, zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów,
- instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpisu dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych instalacji gospodarowania odpadami wymienionych na listach prowadzonych przez Marszałka Województwa. Odpady komunalne są zbierane w sposób zorganizowany oraz wywożone poza jej teren.

Obecnie (stan na styczeń 2023 r.) na terenie gminy Rzewnie nie znajduje się punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Jednocześnie na podstawie Zarządzenia Nr 44/2022 Wójta Gminy Rzewnie z dnia 19 sierpnia 2022 r. powołano Komisję Przetargową do przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego pn. „Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z budynkiem gospodarczym, wiatą i infrastrukturą towarzyszącą”.

⁴⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Rzewnie.

Dane dotyczące ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2018-2021, z podziałem na odpady zebrane selektywnie oraz zmieszane, przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 16 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu Gminy w latach 2018-2021

ROK	2018	2019	2020	2021
Odpady odebrane ogółem w ciągu roku (t)	409,78	542,20	515,70	546,39
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	161,59	181,43	196,01	214,31
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku (t)	248,19	360,77	319,69	332,08
Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	39,4	33,5	38,0	39,2

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Na przestrzeni omawianego okresu wzrasta całkowita ilość odebranych odpadów komunalnych. Jednocześnie zaobserwowano stosunkowo niewielką zmienność dotyczącą udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów. W 2018 r. udział ten wynosił 39,4%, natomiast w 2021 r. wartość ta spadła wyniosła 39,2%.⁴¹

W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań, mających na celu sukcesywne zwiększanie udziału selektywnie zebranych odpadów w kolejnych latach.

Ponadto, wdrażany jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rzewnie na lata 2020-2032”. W 2021 r. z terenu Gminy do utylizacji przekazano łącznie 74,72 Mg odpadów azbestowych⁴². Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami – określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy w Rzewniu.

⁴¹ Materiał źródłowy: Dane GUS.

⁴² Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Rzewnie za 2021 rok.

5.5. WNIOSKI

- ! W większości sprzyjające zabudowie, równinne ukształtowanie terenu (brak istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych).
- ! Niewielka w skali Gminy, powierzchnia terenów o znacznych nachyleniach i rejonów predysponowanych do występowania ruchów masowych.
- ! Przewaga gleb o przeciętnych lub mało korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej.
- ! Na przeważającym obszarze brak znaczących utrudnień geologiczno-inżynierskich (za wyjątkiem doliny Narwi).
- ! Znaczny potencjał zasobów wodnych. Na terenie Gminy występują sztuczne zbiorniki wodne oraz przebiega dolina rzeki Narew, w tym liczne starorzecza.
- ! Obecność potencjału surowcowego (liczne udokumentowane złoża kopalin).
- ! Wartościowe walory przyrodnicze Gminy – głównie dolina Narwi oraz cenne kompleksy leśne.
- ! Stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska, w tym niski stopień zasklepienia gruntów.
- ! Brak ustanowienia ochrony pomnikowej dla wartościowych okazów drzew.
- ! Położenie Gminy w obrębie Obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014, w którym mogą występować chronione gatunki awifauny oraz ich cenne siedliska.
- ! Stosunkowo niski poziom zwodociągowania Gminy.
- ! Brak sieci kanalizacyjnej oraz niewystarczające wyposażenie mieszkańców w indywidualne systemy oczyszczania ścieków (przysiadkowe oczyszczalnie ścieków).
- ! Dostatecznie rozwinięty system przesyłu energii elektrycznej.
- ! Brak sieci ciepłowniczej i możliwości jej realizacji.
- ! W dalszym stopniu niewystarczający stopień rozwoju sektora odnawialnych źródeł energii.
- ! Brak sieci gazowniczej (gazu przewodowego).
- ! Przeważnie relatywnie niski udział odpadów zbieranych selektywnie.
- ! Obecność wyrobów zawierających azbest.
- ! Dostosowany do wymogów i standardów i krajowych system gospodarki odpadami.

6 KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

6.1. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE

Początki osadnictwa na terenie gminy Rzewnie sięgają odległych czasów. Najstarsze ślady osiedlania ludności pochodzą z epoki kamiennej, natomiast nowsze z czasów wpływów rzymskich z przełomu starej i nowej ery.

Osadnictwo koncentrowało się wówczas w dolinach rzek, w tym w głównie dolinie Narwi równoległe do której przebiegał szlak handlowy. Pierwsze wzmianki o lesie Rzewień, znajdującym się na wschód od dolnego Orzyca, obejmującym obecny teren gminy pochodzą z 1426 r., natomiast z 1495 r. zapiski o istnieniu jeziora Kadzielnik. Z tego też okresu pochodzą zapiski o istnieniu rzeki Łaś, płynącej nieopodal współczesnej miejscowości Łaś i Rzewnie. W ówczesnych czasach miejscowa ludność trudniła się gospodarką leśną i rolną, głównie na potrzeby własne oraz pobliskich miast Makowa Mazowieckiego i Różana⁴³. W 1827 wieś Rzewnie liczyła łącznie 16 domostw, w których zamieszkiwało 131 osób⁴⁴.

Etymologia nazwy wsi Rzewnie związana jest najprawdopodobniej z lasem „Rzewień”, który obejmował tereny położone na wschód od rzeki Orzyc tj. obszar gminy Rzewnie i okolic⁴⁵.

6.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią tzw. zasoby dziedzictwa kulturowego. Stanowią one istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Aktualnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

6.2.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Jedną ze sztandarowych i najbardziej powszechnych form ochrony zabytków jest rejestr zabytków. Rejestr prowadzony jest w podziale na odrębne księgi prowadzone i oznaczone wg następujących kategorii: A – zabytek nieruchomy; B – zabytek ruchomy; C – zabytek archeologiczny.

Na terenie gminy Rzewnie znajduje się jeden zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków województwa mazowieckiego⁴⁶:

- Korpus główny kościoła parafialnego pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła wraz z otoczeniem w granicach ogrodzenia, położony na terenie działki o numerze ewidencyjnym 15/2 z obrębem 0022 w miejscowości Rzewnie;

⁴³ Materiał źródłowy: <https://www.powiat-makowski.pl/>

⁴⁴ Materiał źródłowy: Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, tom X, 1889.

⁴⁵ Materiał źródłowy: Wolf A, Ziemia makowsko-różańska za ksiąg mazowieckich, w: Maków Mazowiecki i ziemia makowska, 1984.

⁴⁶ Materiał źródłowy: Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

6.2.2. OBIEKTY UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Na terenie gminy Rzewnie ujęte zostały następujące obiekty włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków, wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków⁴⁷:

- Kościół parafialny pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła wraz z otoczeniem w granicach ogrodzenia w miejscowości Rzewnie (wpisany do rejestru zabytków);
- Cmentarz z I wojny Światowej żołnierzy niemieckich; znajduje się on ok. 1 km na wschód od wsi Drozdowo, nieopodal rzeki Narew;
- Dom z okresu 20-lecia międzywojennego, w miejscowości Drozdowo Włościańskie;
- Dom z końca lat 30 XX wieku zlokalizowany w miejscowości Małki.

6.2.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Łącznie na terenie gminy Rzewnie zidentyfikowano 82 stanowiska archeologiczne. Zostały one ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Żadne z tych stanowisk nie jest objęte wpisem do rejestru zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego.

Tab. 17 Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Rzewnie

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBSZAR AZP	FUNKCJA	CHRONOLOGIA
1	Chrzanowo	43-69	osada	późne średniowiecze
2	Rzewnie	44-69	dwór warowny	średniowiecze
3	Łaś	44-69	osada	wczesne średniowiecze
4	Łaś	44-69	osada	średniowiecze
5	Grudunki	44-69	osada osada	neolit wczesna epoka brązu
6	Grudunki	44-69	osada	wczesna epoka brązu
7	Grudunki	44-69	znalezisko luźne	epoka brązu/wczesna epoka żelaza
8	Grudunki	44-69	znalezisko luźne	wczesna epoka brązu
9	Łaś	44-69	karczma	okres nowożytny
10	Łaś	44-69	osada	okres nowożytny
11	Łaś	44-69	śląd osadnictwa	okres nowożytny
12	Słojki	44-69	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada	mezolit wczesne średniowiecze późne średniowiecze okres nowożytny
13	Słojki	44-69	osada osada	okres wpływów rzymskich okres nowożytny
14	Słojki	44-69	osada	okres wpływów rzymskich
15	Słojki	44-69	osada	późne średniowiecze
16	Chrzczony	44-69	osada osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze/okres nowożytny

⁴⁷ Materiał źródłowy: Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBSZAR AZP	FUNKCJA	CHRONOLOGIA
17	Chrzczony	44-69	osada	okres nowożytny
18	Małki-Bełdyki	44-69	osada osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze/okres nowożytny
19	Małki-Bełdyki	44-69	znalezisko luźne śląd osadnictwa osada osada	epoka kamienia okres wpływów rzymskich późne średniowiecze okres nowożytny
20	Łasiewity	44-69	osada	okres wpływów rzymskich
21	Rzewnie	44-69	osada śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze okres nowożytny
22	Mrozy	44-69	cmentarzysko osada	starożytne późne średniowiecze/okres nowożytny
23	Mrozy	44-69	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
24	Dąbrówka	44-69	osada	okres nowożytny
25	Sielc Nowy	44-69	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
26	Sielc Nowy	44-69	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
27	Sielc Nowy	44-69	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	neolit/wczesna epoka brązu wczesna epoka brązu epoka brązu
28	Sielc Nowy	44-69	osada	okres nowożytny
29	Słójki	44-69	osada	okres nowożytny
30	Łaś	44-69	śląd osadnictwa	okres nowożytny
31	Łaś	44-69	osada	okres nowożytny
32	Napiórki	44-70	znalezisko luźne	neolit
33	Grudunki	44-70	nieokreślona	epoka brązu
34	Grudunki	44-70	prawdopodobnie osada	epoka brązu
35	Grudunki	44-70	znalezisko luźne	wczesna epoka brązu
36	Grudunki	44-70	znalezisko luźne	wczesna epoka brązu
37	Grudunki	44-70	nieokreślona	neolit
38	Grudunki	44-70	śląd osadnictwa	epoka brązu
39	Grudunki	44-70	śląd osadnictwa	epoka brązu
40	Grudunki	44-70	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	bez określenia przynależności chronologiczno-kulturowej późne średniowiecze
41	Drozdowo	44-70	śląd osadnictwa	bez określenia przynależności chronologiczno-kulturowej
42	Kadzielnica Świniocha	44-70	śląd osadnictwa	epoka brązu
43	Drozdowo	44-70	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
44	Boruty	44-70	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
45	Boruty	44-70	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze
46	Mroczi-Kawki	44-70	osada	okres nowożytny
47	Brzóz Małe	44-70	osada	późne średniowiecze
48	Brzóz Małe	44-70	śląd osadnictwa	mezolit
49	Napiórki	44-70	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze okres nowożytny bez określenia przynależności chronologiczno-kulturowej
50	Stary Sielc	45-69	śląd osadnictwa	

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBSZAR AZP	FUNKCJA	CHRONOLOGIA
51	Sitno	45-69	osada	starożytność
52	Bindużka	45-69	śląd osadnictwa	epoka brązu
53	Bindużka	45-69	śląd osadnictwa osada osada	wczesne średniowiecze XIII-XIV w. okres nowożytny
54	Czerniawy	45-69	obozowisko	mezolit
55	Sitno	45-69	osada osada	średniowiecze XV-XVII w.
56	Stary Sielc	45-69	osada	okres nowożytny
57	Stary Sielc	45-69	obozowisko	mezolit
58	Orłowo	45-70	znalezisko luźne	starożytność
59	Drozdowo	45-70	osada osada	starożytność starożytność
60	Drozdowo	45-70	osada	starożytność
61	Drozdowo	45-70	osada	wczesna epoka żelaza
62	Drozdowo	45-70	obozowisko cmentarzysko	mezolit starożytność
63	Drozdowo	45-70	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność wczesne średniowiecze
64	Drozdowo	45-70	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
65	Drozdowo	45-70	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
66	Drozdowo	45-70	osada	późne średniowiecze
67	Drozdowo	45-70	osada	późne średniowiecze
68	Drozdowo	45-70	osada	wczesne średniowiecze
69	Drozdowo	45-70	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
70	Drozdowo	45-70	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XV w.
71	Drozdowo	45-70	osada	późne średniowiecze
72	Drozdowo	45-70	śląd osadnictwa osada	starożytność – wczesne średniowiecze wczesne i późne średniowiecze
73	Drozdowo Nowe	45-70	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność – wczesne średniowiecze późne średniowiecze
74	Drozdowo Nowe	45-70	osada śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich późne średniowiecze
75	Drozdowo Nowe	45-70	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze XI – XII w. okres nowożytny
76	Drozdowo Nowe	45-70	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	mezolit wczesne średniowiecze X-XIII w.
77	Drozdowo	45-70	osada	późne średniowiecze XV w.
78	Łachy Nowe	45-70	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
79	Łachy Nowe	45-70	osada osada	wczesne średniowiecze XI – XII w. późne średniowiecze
80	Łachy	45-70	osada osada osada	wczesne średniowiecze XII – XII w. późne średniowiecze XIV-XV w. okres nowożytny
81	Łachy	45-70	śląd osadnictwa osada	epoka brązu – okres halsztacki okres nowożytny
82	Orłowo	45-70	osada	późne średniowiecze XV w.

Materiał źródłowy: Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

6.2.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDICTWA KULTUROWEGO

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia zasób dziedzictwa kulturowego może doprowadzić szereg przyczyn wewnętrznych, zewnętrznych i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- nadmierna intensywność użytkowania lub wadliwa gospodarka;
- kradzież, zaginięcie lub nielegalny wywóz;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane);
- niewłaściwa eksploatacja (użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Najważniejsze są:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej.

Przyczyny ogólne, powodujące uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych to m.in.:

- działanie czasu;
- klęski losowe, jak np. wichury, trąby powietrzne, powodzie itp.;
- zmiany kierunków artystycznych;
- warunki atmosferyczne;
- działanie biologiczne;
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwie dla zabytku.

6.3. INSTYTUCJE KULTURY

GINNNE CENTRUM KULTURY W RZEWNIU

Gminne Centrum Kultury w Rzewniu stanowi samorządową jednostkę Organizacyjną Gminy, która organizuje i koordynuje szereg działań w obszarze kultury. Misją niniejszego ośrodka jest bowiem kreowanie zainteresowań w zakresie sztuki, animacji oraz upowszechniania lokalnych tradycji. W obiekcie tym odbywają się regularnie zajęcia taneczne oraz animacje ruchowo-artystyczne dla dzieci. Ponadto organizowane są tutaj również zajęcia karate dla najmłodszych oraz inne zajęcia sportowo-rekreacyjne dla osób w różnym przedziale wiekowym. W 2021 r. odbywały się również zajęcia nauki gry na gitarze akustycznej i elektrycznej, a także warsztaty artystyczne dla seniorów⁴⁸.

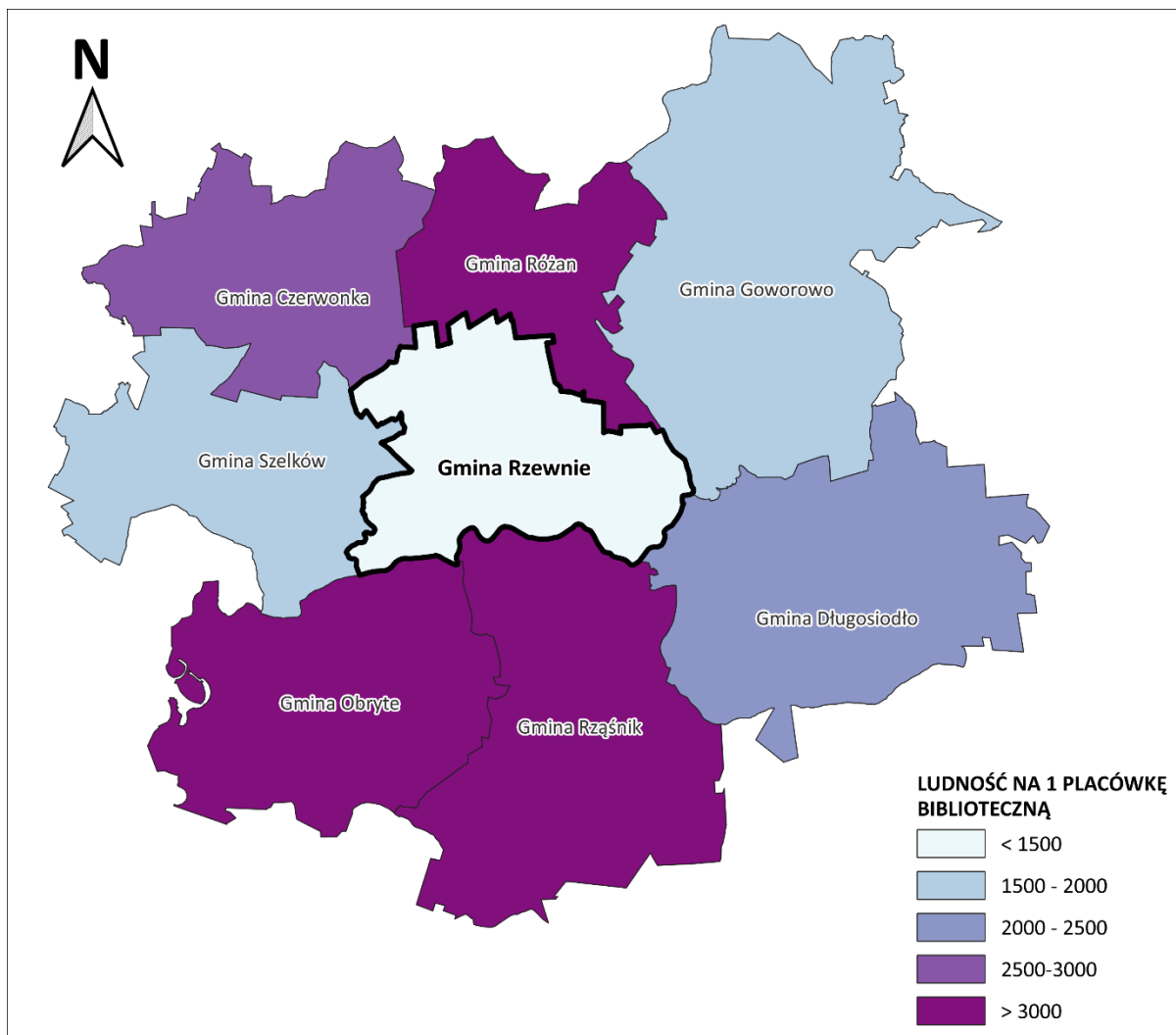
GINNNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Gminna Biblioteka Publiczna w Rzewniu z filią w Orłowie stanowi obiekt, który od lat promuje i upowszechnia czytelnictwo na terenie Gminy. Ponadto biblioteka pełni również funkcje informacyjną oraz kulturowo-oświatową. Siedziba główna w/w biblioteki znajduje się w budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Rzewniu.

⁴⁸ Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Rzewnie za 2021 rok.

Całkowity księgozbiór biblioteki wraz z filią wynosi niemal 16,3 tys. wolumenów. Wśród dostępnych zasobów znajdują się pozycje o charakterze uniwersalnym, literatura polska i zagraniczna, popularynonaukowa a także literatura dla dzieci i młodzieży, w tym lektury.

Na terenie gminy Rzewnie na 1 placówkę biblioteczną przypadają 1 223 osoby, co jest wskaźnikiem znacząco niższym niż wartość dla powiatu makowskiego (2 123 os.), województwa mazowieckiego (5 326 os.) i kraju (4 441 os.). Sytuacja bardzo korzystnie kształtuje się również w odniesieniu do wszystkich gmin ościennych. W pozostałych gminach liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną jest wyższa⁴⁹.

Ryc. 37 Liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną na tle gmin ościennych

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Warto nadmienić, iż w bibliotece organizowane są wydarzenia kulturalne i okolicznościowe oraz spotkania edukacyjne dla najmłodszych dzieci. Przykładowo w 2018 r. odbył się tutaj konkurs patriotyczny, gdzie uczniowie musieli wykazać się wiedzą z zakresu historii oraz umiejętnością śpiewania pieśni patriotycznych, a także impreza z okazji dnia dziecka dla uczniów. W 2020 r. odbyła się natomiast wizyta przedszkolaków, mająca na celu zapoznanie się najmłodszych z funkcjonowaniem biblioteki⁵⁰.

⁴⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

⁵⁰ Materiał źródłowy: <https://bibliotekarzewnie.pl/>

6.4. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

WYDARZENIA KULTURALNE

Na przestrzeni ostatnich lat na terenie gminy Rzewnie organizowanych jest szereg wydarzeń społeczno-kulturalnych, których jednym z celów jest integracja wśród mieszkańców. Istotną rolę w organizacji wydarzeń pełniły podmioty takie jak: Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna. Na przestrzeni ostatnich lat organizowane są tutaj finały Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, podczas których występują regularnie uczennice szkoły w Rzewniu oraz zespoły muzyczne. W trakcie ferii zimowych odbywają się również animacje artystyczno-ruchowe, warsztaty mydlarskie oraz wiele innych form spędzania wolnego czasu wśród najmłodszych. W 2021 r. zorganizowano również Dzień Dziecka z zajęciami profilaktyczno-edukacyjnymi z zakresu psychologii i pedagogiki. Dodatkowo w tym samym roku odbywały się zajęcia w świetlicach wiejskich, mające na celu zacieśnianie więzi lokalnej społeczności. Ponadto zorganizowano Rodzinne Warsztaty Plastyczne, warsztaty taneczne oraz inne zdarzenia dla osób w różnym przedziale wiekowym, w tym dla seniorów. W 2021 r. na terenie gminy Rzewnie zorganizowano w sumie 22 wydarzenia kulturalne, w których uczestniczyło łącznie 1 070 osób. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż w 2020 r. część wydarzeń oraz imprez masowych musiało zostać odwołanych lub przełożonych w czasie z uwagi na ryzyko rozpowszechniania się wirusa SARS-CoV-2, związanego z pandemią COVID 19. Ponadto liczba uczestników wydarzeń z przyczyn niezależnych od działań Gminy musiała zostać ograniczona. Należy nadmienić, iż do 2018 roku liczba wydarzeń kulturalnych zorganizowanych na terenie Gminy była znikoma lub tego typu wydarzenia nie odbywały się. Szczegółową charakterystykę wydarzeń kulturalnych i liczbę uczestników przedstawiono w poniżej tabeli:

Tab. 18 Struktura wydarzeń kulturalnych w 2021 r.

RODZAJ WYDARZENIA KULTURALNEGO	LICZBA WYDARZEŃ [SZT.]	LICZBA UCZESTNIKÓW [OS.]
Seanse filmowe	1	200
Festiwale i przeglądy artystyczne	1	200
Koncerty	1	200
Konkursy	2	50
Warsztaty	15	300
Pozostałe	2	120
OGÓŁEM	22	1070

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

6.5. WNIOSKI

- ! Znikoma liczba obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków.
- ! Obecność instytucji kultury na terenie Gminy.
- ! Licznie organizowane wydarzenia i imprezy kulturalne dla różnych grup wiekowych, realizowane w ramach promowania i upowszechniania historii oraz integracji lokalnej społeczności.

7 SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

Do obiektów zaplecza sportowo-rekreacyjnego w gminie Rzewnie zalicza się⁵¹:

- Boisko wielofunkcyjne przy zespole szkolno-przedszkolnym w Rzewniu,
- Boisko wielofunkcyjne w miejscowości Łachy Włóściańskie,
- Hala sportowa w Rzewniu,
- plac sportowo-rekreacyjny z siłownią plenerową w miejscowości Łachy Włóściańskie.⁵²

Gminna baza sportowo-rekreacyjna służy rozwojowi aktywności fizycznej, ruchowej i psychicznej, nauki współpracy i współzawodnictwa mieszkańców, którzy mogą korzystać z infrastruktury sportowej w sposób indywidualny lub zorganizowany. Wartym podkreślenia jest także rola placów zabaw i siłowni zewnętrznych, jako czynników korzystnych dla najmłodszych mieszkańców oraz całych rodzin.

W 2020 r. na terenie gminy Rzewnie nie funkcjonowały żadne kluby sportowe, w tym Uczniowskie Kluby Sportowe. Warto nadmienić, iż w 2018 r. funkcjonował tutaj Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Rzewnie”, który podlegał tutejszej Publicznej Szkole Podstawowej. Nie mniej, klub ten został zlikwidowany⁵³. W klubie tym w 2018 r. ćwiczyło łącznie 48 osób (24 chłopaków i 24 dziewczęta).

Obiekty sportowo-rekreacyjne wykorzystywane są ponadto do organizacji regularnych wydarzeń kulturalnych.

7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE

Wśród walorów przyrodniczych na terenie gminy Rzewnie wyróżnia się:

- walory wód powierzchniowych:
 - rzeka Narew, wykazująca potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej (szlaki turystyki wodnej w niektórych fragmentach Narwi, z możliwością realizacji szlaków turystyki pieszo-rowerowe w obrębie jej doliny, a także wędkarstwo) oraz turystyki wypoczynkowej (urządzone miejsca rekreacji i wypoczynku);
 - poźwirowe zbiorniki wodne „Brzoze Małe-Brzoze-Duże”, wykazujące potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej oraz wypoczynkowej (urządzone miejsca wypoczynku, w tym obecność plaż);
- ogólnie dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym sprzyjające warunki bioklimatyczne, właściwy stan powietrza atmosferycznego (poza okresowo występującą niską emisją), a także rolniczy charakter Gminy, wpływający pozytywnie na potencjał w zakresie turystyki wypoczynkowej (agroturystyka) i kwalifikowanej (krajoznawczej, pieszo-rowerowej);
- unikatowe zbiorowiska roślinne, w szczególności przestrzenie leśne o zróżnicowanym drzewostanie (w tym lasy iglaste, zwłaszcza bory świeże powyżej 40 lat sprzyjające pobytowi ludzi), stosunkowo liczne starorzecza urozmaicające krajobraz oraz osobliwości flory i fauny (wartościowe

⁵¹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Rzewnie.

⁵² Na etapie redakcji niniejszej Diagnozy, inwestycja była w trakcie realizacji.

⁵³ Materiał źródłowy: <http://www.powiat-makowski.pl/>.

torfowiska, tereny zalewowe rzeki Narew, bogactwo ssaków leśnych i ptactwa), sprzyjające potencjalnemu rozwojowi turystyki kwalifikowanej (przyrodniczej, pieszo-rowerowej);

- zwarte zbiorowiska leśne i otwarte przestrzenie łąkowo-pastwiskowe, z bogactwem zwierząt łownych, wykazujące potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej (łowiectwo).

Warto zaznaczyć, iż Gminę cechuje niewielka gęstość zaludnienia, co jest niewątpliwym atutem dla turystów szukających wyciszenia i spokoju. Ponadto, brak znaczących emitorów zanieczyszczeń stwarza korzystne warunki aerosanitarne Gminy.

7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE

W gminie Rzewnie do walorów antropogenicznych zaliczamy mogiłę żołnierzy niemieckich z czasów I Wojny Światowej nieopodal miejscowości Drozdowo, która została ujęta w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Ponadto na uwagę zasługuje również architektura oraz najbliższe otoczenie drewnianego Kościoła Rzymskokatolickiego pw. św. Jacka w Rzewniu. Obiekt ten posiada wartości historyczne oraz naukowe i jest przykładem drewnianej architektury, charakterystycznej z połowy XX wieku.

Ponadto, za walory antropogeniczne należy uznać również obecność obiektów kulturalnych, których funkcjonowanie oparte jest na upowszechnianiu lokalnych tradycji i historii wśród miejscowej społeczności oraz potencjalnych turystów tj. Gminne Centrum Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Podmioty te wraz z innymi jednostkami organizacyjnymi Gminy organizują regularnie wydarzenia i imprezy m.in. zajęcia animacyjno-ruchowe, finały Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Dzień Dziecka.

7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI

Gminną bazę noclegową tworzą wszelkie obiekty i urządzenia umożliwiające nocleg poza miejscem zamieszkania, do których należą m.in. hotel, miejsca noclegowe w zajazdach gastronomicznych, miejsca noclegowe prywatne, gospodarstwa agroturystyczne oraz kamping i pole namiotowe.

Gminną bazę żywieniową stanowią wszelkie obiekty gastronomiczne służące zaspokojeniu potrzeb żywnościowych turystów, takie jak restauracje, kawiarnie, bary, punkty gastronomiczne. Do grupy tej zalicza się również zakłady zaopatrujące odwiedzających w artykuły żywnościowe. Na terenie Gminy znajduje się kilka obiektów agroturystycznych i noclegowych.

Na bazę komunikacyjną składa się sieć połączeń, dróg i szlaków komunikacyjnych. Poziom rozwinięcia bazy komunikacyjnej stanowi o dostępności oraz łatwości poruszania się po obszarze Gminy przez potencjalnych turystów. Do bazy komunikacyjnej gminy Rzewnie w szczególności zalicza się:

- sieć dróg publicznych, w tym drogę krajową nr 61, drogi powiatowe oraz gminne;
- przystanki autobusowe,
- przeprawa promowa na rzece Narew;

Do bazy towarzyszącej zalicza się wszelkiego rodzaju urządzenia sportowo-rekreacyjne obszaru turystycznego, które pozwalają turystom na uprawianie różnych form rekreacji. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną opisano we wcześniejszej części (rozd. 7.1.). Ponadto, w zakres bazy towarzyszącej wchodzi cała gminna infrastruktura techniczna (wodociągi, sieć energetyczna) oraz społeczna (przychodnie, apteka, biblioteka, poczta).

Atrakcje turystyczne stanowią wszelkiego rodzaju obiekty będące przedmiotem zainteresowania turystycznego i wpływające na natężenie ruchu turystycznego. Do gminnych atrakcji turystycznych

zaliczyć zatem można wszystkie wyżej wymienione formy i obiekty pod warunkiem, że są one związane z Gminą (np. z kulturą mieszkańców), na ich temat dostępne są informacje turystyczne (np. w postaci ulotek, informacji internetowej, oznaczenia kartograficznego) oraz w sposób realny wpływają na wzrost ruchu turystycznego.

7.3. WNIOSKI

- ! Stosunkowo liczne obiekty sportowo-rekreacyjne funkcjonujące na terenie Gminy (boiska wielofunkcyjne, hala sportowa place zabaw, siłownie plenerowe).
- ! Funkcjonujący na terenie Gminy klub sportowy.
- ! W dalszym ciągu niedostatecznie wykorzystywany potencjał turystyczny (brak rozbudowanej oferty turystycznej, zwłaszcza poza okresem wakacyjnym).
- ! Sprzyjające walory przyrodnicze, wykazujące potencjał do rozwoju funkcji sportowo-turystycznej, zwłaszcza w kontekście położenia nad doliną rzeki Narew w zakresie turystyki kwalifikowanej, a także sprzyjające warunki bioklimatyczne, w tym obecność kompleksów leśnych (siedlisk borowych) o potencjale do wykorzystania rekreacyjnego.
- ! Przeciętnie walory antropogeniczne, zwłaszcza kulturowe.
- ! Obecność lokalnych gospodarstw agroturystycznych.
- ! W dalszym stopniu niewystarczająca zasobność w obiekty bazy turystycznej.

8 PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

8.1.1. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Studium stanowi nadrzędny dokument planistyczny na szczeblu gminnym. Zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu polityki przestrzennej. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, stanowi natomiast wiążącą wytyczną (podstawę) do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązujące aktualnie Studium przyjęto Uchwałą Nr III/6/2014 Rady Gminy Rzewnie z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rzewnie. Studium definiuje kierunki polityki przestrzennej Gminy w zakresie:

- użytkowania i kierunków zagospodarowania terenów (w tym wskaźników);
- terenów wyłączonych spod zabudowy oraz z ograniczeniem zabudowy;
- obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody;
- obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej (komunikacji, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, gazownictwa, energetyki, telekomunikacji, ciepłownictwa, gospodarki odpadami);
- obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;
- obszarów, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- obszarów, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej (obszarów ochrony gruntów rolnych i leśnych);
- obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów osuwania się mas ziemnych;
- obiektów lub obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszarów pomników zabytków i ich stref ochronnych oraz obowiązujących dla nich ograniczeń prowadzenia działalności gospodarczej;
- obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- innych obszarów problemowych;
- rozwoju turystyki.

Celem dokumentu jest określenie polityki przestrzennej na obszarze gminy Rzewnie, w nawiązaniu do celów i kierunków polityki przestrzennej regionu, uwzględniając jednocześnie uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska i dotychczasowego zagospodarowania terenów.

- W studium wskazano następujące ogólne kierunki zagospodarowania terenu w gminie Rzewnie:
- porządkowanie przestrzennego zagospodarowania terenów miejscowości gminnej, przystosowanie jej do pełnienia funkcji ośrodka zarządzającego gminą oraz ośrodka gospodarczej obsługi i turystyki;
 - tworzenie harmonijnych form zagospodarowania nawiązujących do tradycji we wsi gminnej na terenach rozwojowych i w pozostałych wsiach;

- porządkowanie przestrzennego zagospodarowania zainwestowanych terenów rekreacyjnych we wsiach letniskowych zwłaszcza w pasie nadnarwiańskim ze zwróceniem szczególnej uwagi na tworzenie ładu przestrzennego w zabudowie letniskowej istniejącej i projektowanej oraz na otwarciu i udostępnieniu terenów ogólnodostępnych do rzeki;
- obowiązek utrzymania dostępnego do rz. Narwi pasa terenu o szerokości min. 20m od rzeki, oraz obowiązek utrzymania dostępności do pozostałych cieków wodnych (rowów melioracyjnych) pas terenu o szerokości – min. 3.0 m;
- ograniczenie do minimum zabudowy na działkach leśnych, w przypadkach zaistnienia takiej konieczności sytuowanie obiektu na terenie wolnym od drzewostanu;
- ograniczenie zabudowy na terenach zalewowych, w przypadku zaistnienia konieczności, zastosowanie rozwiązań konstrukcyjnych odpowiednio zabezpieczających przed skutkami powodzi;
- wskazanie terenów dopuszczających rozwój energetyki wiatrowej;
- w zakresie oznakowania przeszkód lotniczych - wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej niż 100 m nad poziom terenu należy oznakować zgodnie z przepisami odrębnymi;
- na terenach obiektów produkcyjnych, składów i magazynów zakazuje się lokalizowania zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi oraz zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

8.1.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Głównym narzędziem w kształtowaniu ładu przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Uregulowane zasady zagospodarowania przestrzennego posiadają niektóre fragmenty miejscowości, które obejmują obszar 900 ha, co stanowi 8,1% całkowitej powierzchni Gminy⁵⁴.

Na terenie Gminy obowiązują aktualnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przyjęte lub zmienione następującymi uchwałami⁵⁵:

- Uchwała Nr V/25/2002 Rady Gminy Rzewnie z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie zmian w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Rzewnie – ETAP 1;
- Uchwała Nr XXXVIII/158/10 Rady Gminy Rzewnie z dnia 24 lutego 2010 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rzewnie dla części wsi Grudunki;
- Uchwała Nr XXXVIII/159/10 Rady Gminy Rzewnie z dnia 24 lutego 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rzewnie dla terenu wsi Nowy Sielc i Stary Sielc.

Tab. 19 Wykaz i główne przeznaczenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

LOKALIZACJA	WIODĄCE PRZEZNACZENIE TERENU	NR UCHWAŁY
Bindużka	ML – tereny zabudowy letniskowej ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej zagrodowej Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy Ls – tereny lasów KL – drogi lokalne KD – drogi dojazdowe ZN – tereny zieleni nieurządzonej	V/25/2002
Boruty	Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy Ls – tereny zalesień KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Brzoże Duże	ML – tereny zabudowy letniskowej UT/ML/WS – tereny usług turystyki, zabudowy letniskowej i wód śródlądowych Ls – tereny lasów	V/25/2002

⁵⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

⁵⁵ Materiał źródłowy: <https://rzewnie.bipgminy.pl/>

LOKALIZACJA	WIODĄCE PRZEZNACZENIE TERENU	NR UCHWAŁY
	Ls – tereny lasów Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KD – drogi dojazdowe KZ - drogi zbiorcze KL – drogi lokalne	
Brzoże Małe	ML/MR/UT – tereny zabudowy mieszkaniowej letniskowej, zabudowy zagrodowej i usług turystyki ML/MN – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej UT/ML/WS – tereny usług turystyki, zabudowy letniskowej i wód śródlądowych Ls – tereny lasów Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KD – drogi dojazdowe KL – drogi lokalne ZN – tereny zieleni nieurządzonej	V/25/2002
Chrzanowo	MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej U/P – tereny usług i produkcji U/KS – tereny usług i urządzeń transportu samochodowego Ls/RP - tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy Ls – tereny lasów i zalesień KGP – droga główna ruchu przyspieszonego KL - drogi lokalne KD - drogi dojazdowe	V/25/2002
Chrzczony	Ls/RP - tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Dąbrówka	ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej zagrodowej Ls – tereny lasów Ls/RP - tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KL – drogi lokalne KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Drozdowo	ML – tereny zabudowy letniskowej ML/MN – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i zagrodowej Ls – tereny lasów i zalesień Ls/RP - tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy UO – tereny usług oświaty Ls – tereny zalesień KZ – drogi zbiorcze KL – drogi lokalne KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Grudunki	MN/MR – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej MR – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej ML – tereny zabudowy letniskowej ML/MN – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej zagrodowej U/MN – tereny usług i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej PE – tereny eksploatacji kruszywa Ls – tereny lasów Ls/RP - tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KZ – drogi zbiorcze KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Łąchy Włociańskie	MR/ML – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i letniskowej ML/MN – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej ML – tereny zabudowy letniskowej U/MN – tereny usług i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej UH – tereny usług handlu PE – tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa Ls – tereny lasów i zalesień KZ – drogi zbiorcze KD - drogi dojazdowe	V/25/2002

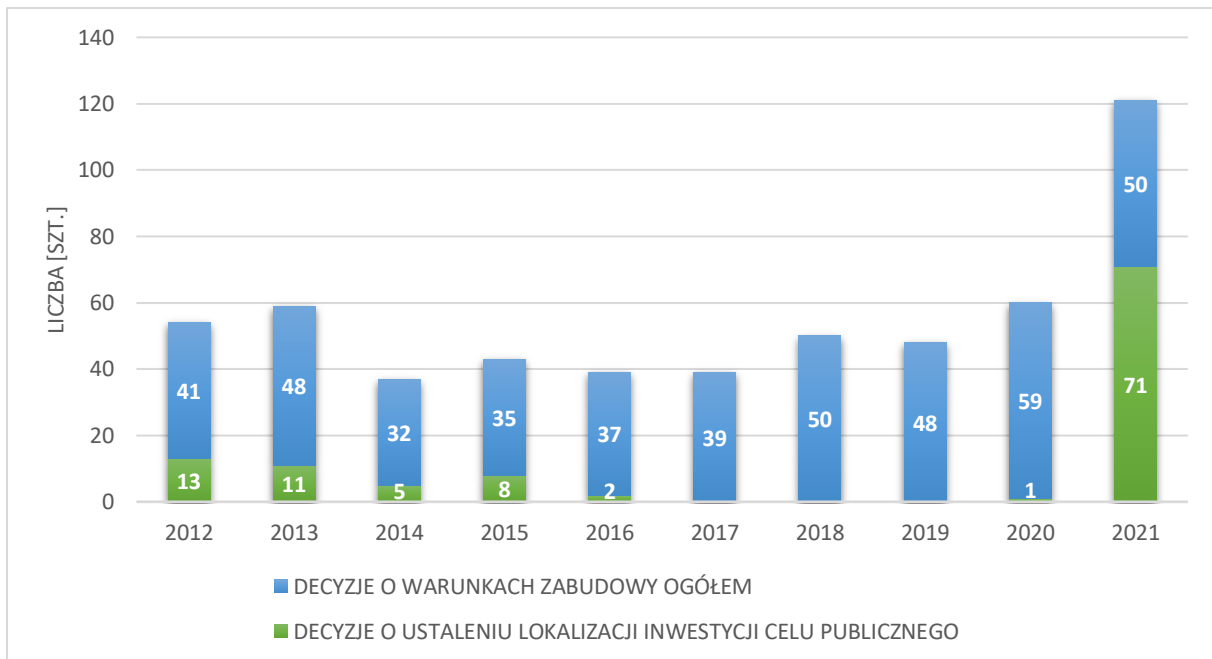
LOKALIZACJA	WIODĄCE PRZEZNACZENIE TERENU	NR UCHWAŁY
Łasiewity	RP - tereny rolne bez prawa zabudowy Ls/RP - tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KZ – drogi zbiorcze KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Łaś	MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej U/MN – tereny usług i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej RP - tereny rolne bez prawa zabudowy Ls/RP - tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KGP – główne drogi ruchu przyspieszonego KZ – drogi zbiorcze	V/25/2002
Małki	U/KS – tereny usług i urządzeń transportu samochodowego Ls – tereny zalesień KGP – drogi główne ruchu przyspieszonego KL – drogi lokalne KZ – drogi zbiorcze KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Mrocзки Kawki	MR/ML – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i letniskowej ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej zagrodowej ML – tereny zabudowy letniskowej Ls – tereny lasów Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KZ – drogi zbiorcze KL – drogi lokalne KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Napiórki Butne	ML – tereny zabudowy letniskowej U/ML – tereny usług i zabudowy letniskowej MR/ML – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i letniskowej ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej zagrodowej Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy RP – tereny rolne bez prawa zabudowy Ls – tereny lasów KD – drogi dojazdowe KZ – drogi zbiorcze	V/25/2002
Napiórki Ciężkie	MR/MN – tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej MR – tereny zabudowy zagrodowej Ls – tereny lasów i zalesień Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy RP – tereny rolne bez prawa zabudowy KD – drogi dojazdowe KL – drogi lokalne	V/25/2002
Nowe Drozdowo	MR/ML – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i letniskowej ML – tereny zabudowy letniskowej ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej zagrodowej ML/MN – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej ZN – tereny zieleni nieurządzonej Ls – tereny lasów Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy WS – tereny wód śródlądowych KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Nowe Łachy	MR/ML – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i letniskowej ML – tereny zabudowy letniskowej ML/MN – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy Ls – tereny lasów i zalesień ZN – tereny zieleni nieurządzonej KL – drogi lokalne KD – drogi dojazdowe KZ – drogi zbiorcze	V/25/2002
Nowy Sielc	ML – tereny zabudowy letniskowej ML/MR – tereny zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowej zagrodowej Ls/RP – tereny zalesień i rolne bez prawa zabudowy	V/25/2002

LOKALIZACJA	WIODĄCE PRZEZNACZENIE TERENU	NR UCHWAŁY
	Ls – tereny lasów KL – drogi lokalne	
Orłowo	ML – tereny zabudowy letniskowej ML/MR – tereny zabudowy letniskowej i mieszkaniowej zagrodowej UI – tereny usług innych Ls – tereny lasów i zalesień RP – tereny rolne bez prawa zabudowy Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KZ – drogi zbiorcze KL – drogi lokalne KD – drogi dojazdowe PE – tereny pod eksploatację kruszywa	V/25/2002
Pruszeki	RP – tereny rolne bez prawa zabudowy Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KD – drogi dojazdowe KL – drogi lokalne	V/25/2002
Rzewnie	MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ML – tereny zabudowy letniskowej MR/MN – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej U/MN – tereny usług i zabudowy mieszkaniowej zagrodowej jednorodzinnej U/KS – tereny usług i urządzeń transportu samochodowego RP – tereny rolne bez prawa zabudowy Ls – tereny lasów KZ – drogi zbiorcze KL – drogi lokalne KD – drogi dojazdowe	V/25/2002
Słojki	Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy KD – droga dojazdowa KL – droga lokalna	V/25/2002
Stary Sielc	Ls/RP – tereny lasów, zalesień i rolne bez prawa zabudowy ZN – teren zieleni nieurządzonej	V/25/2002
Grudunki	MNL – tereny zabudowy rekreacyjnej US – tereny sportu i rekreacji WS – tereny wód powierzchniowych Znu – tereny zieleni nieurządzonej ZL – tereny lasów KDw – tereny dróg wewnętrznych KDP – tereny ciągów pieszo-jezdných TK – tereny obsługi komunalnej	XXXVIII/158/10
Nowy Sielc Stary Sielc	PG – obszary i tereny górnicze ZL – tereny lasów RZL – tereny przeznaczone do zalesienia KD – tereny dróg dojazdowych KDw – tereny dróg wewnętrznych	XXXVIII/159/10

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie uchwały Rady Gminy Rzewnie Nr: V/25/2002, XXXVIII/158/10 i XXXVIII/159/10.

8.1.3. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

W obszarach nie objętych ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego realizacja inwestycji możliwa jest po uzyskaniu decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dynamika liczby wydawanych decyzji na przestrzeni lat przedstawia się następująco:

Ryc. 38 Wydane w Gminie decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Średnio w analizowanych latach wydanych zostało ok. 55 decyzji/rok, z czego ok. 44 decyzji wz/rok i 11 decyzji icp/rok. Na uwagę zasługuje fakt, iż w 2021 r. liczba wydanych decyzji icp znacząco odbiegała od średniej z lat ubiegłych, co wyraźnie zawyża niniejszy wynik.

W odniesieniu do decyzji ustalenia warunków zabudowy na przestrzeni omawianego okresu średnio 15 decyzji/rok dotyczyło zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, dla inwestycji usługowych było to średnio 1 decyzja rocznie, zaś dla innej zabudowy średnio ok. 27 decyzji/rok.

8.2. STRUKTURA OSADNICZA

Najistotniejszym ośrodkiem funkcjonalnym jest miejscowość Rzewnie, będące siedzibą Gminy i najbardziej zaludnioną miejscowością. W obrębie Rzewnia skupiają się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturowe, handlowo-gospodarcze oraz mieszkaniowe i rolnicze. Ponadto, świadczone są usługi medyczne i ochrony zdrowia, a także znajdują się obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Miejscowość ta odznacza się zwartym charakterem istniejącej zabudowy.

Za „ośrodki wspomagające” uznano miejscowości odznaczające się najwyższym zaludnieniem (zaraz po Rzewniu), miejscowości zlokalizowane wzdłuż głównego ciągu komunikacyjnego (drogi krajowej nr 61) oraz miejscowości wspomagające „centrum funkcjonalne” tle turystyczno-wypoczynkowym, kulturowym, czy handlowo-gospodarczym, tj.: Łaś, Boruty, Chrzczony, Chrzanowo, Brzoze Duże, Brzoze Małe, Łachy Włociańskie, Orłowo i Bindużka.

Pozostałe miejscowości pełnią głównie funkcje rolnicze i mieszkalne oraz odznaczają się niskim lub bardzo niskim stopniem zaludnienia i przeważnie rozproszoną zabudową

8.3. REWITALIZACJA

Według ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego

programu rewitalizacji. Rada Gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej.

Ponadto, w drodze uchwały Gminy sporządzany jest Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 15.1. pkt. 2 w/w Ustawy, Gminny program rewitalizacji powinien zawierać opis powiązań z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Gmina Rzewnie aktualnie nie posiada Gminnego Programu Rewitalizacji. Jednakże, sugerowane jest podjęcie działań mających na celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego.

8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) stanowią formę współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. Ponadto celem wdrażania instrumentu ZIT jest również budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Istotne jest także wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT lub strategii rozwoju ponadlokalnego.

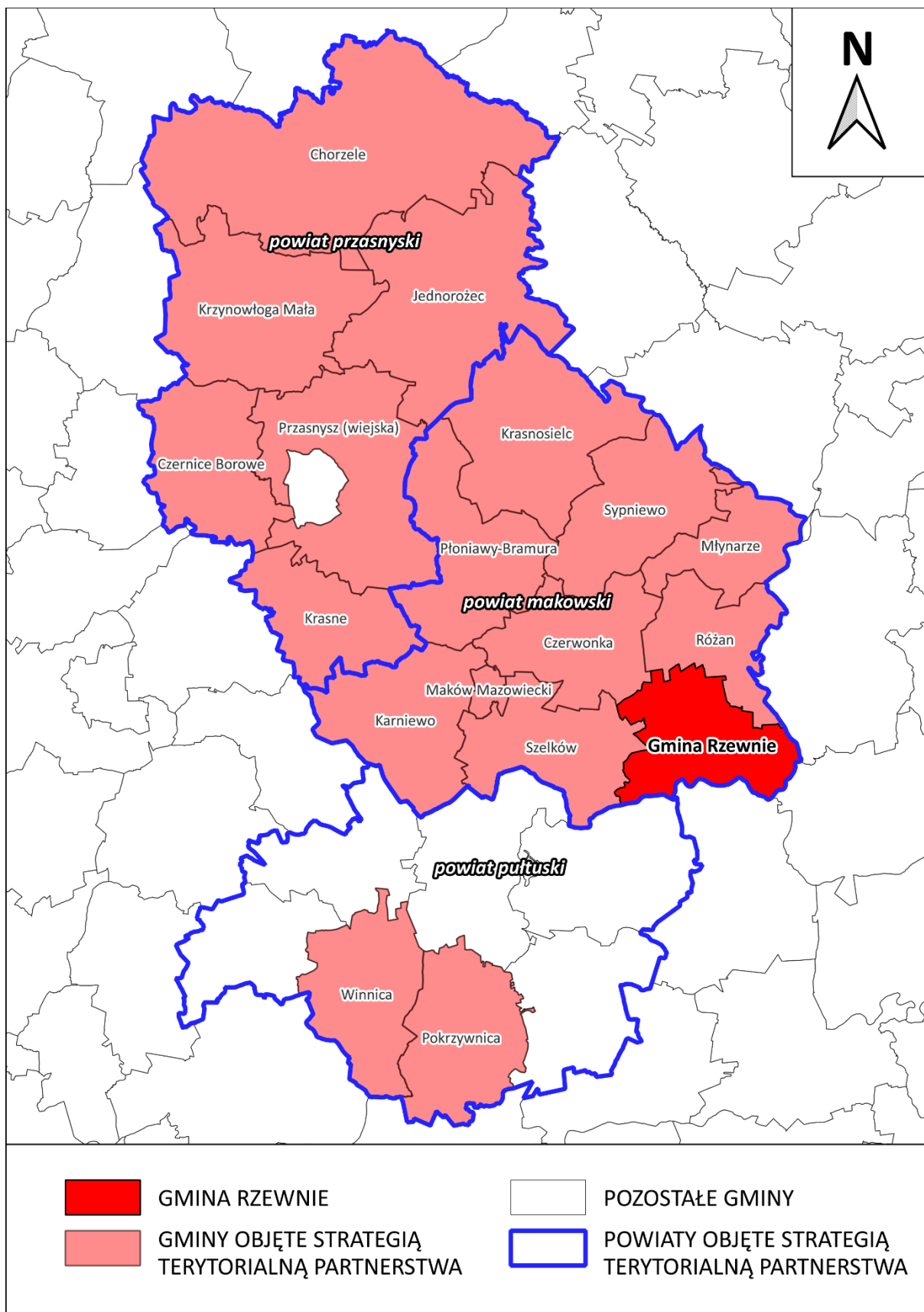
W ramach ZIT możliwe są następujące formy partnerstwa⁵⁶:

- stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego;
- porozumienie międzygminne;
- związek międzygminny, powiatowy lub powiatowo-gminny;
- związek metropolitalny województwa.

Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) stanowią element wdrażania funduszy europejskich, dzięki którym część środków pozostawiona jest w zarządzaniu związków lokalnych samorządów.

Jak wskazano w roz. 1.4. gmina Rzewnie ujęta została w **projekcie** strategii terytorialnej „Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego”. **Aktualnie (stan na marzec 2023 r.) projekt niniejszej Strategii jest po etapie konsultacji społecznych. W związku z wdrażaniem nowej perspektywy finansowej z funduszy europejskich lata 2021-2027 na terenie województwa mazowieckiego planowane jest rozszerzenie istniejących oraz realizacja nowych ZIT/RIT.**

⁵⁶ Materiał źródłowy: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;

Ryc. 39 Położenie gminy Rzewnie w stosunku do gmin i powiatów objętych projektem strategii terytorialnej

Materiał źródłowy: Opracowanie własne według Projektu Strategii „Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego.

8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Zgodnie z ustaleniami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na terenie gminy Rzewnie planuje się realizację inwestycji celu publicznego w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej:

- zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Sikorki w km 6+600-11+500, gm. Rzewnie pow. Makowski.

Jednocześnie, powiat makowski nie posiada obowiązującego dokumentu programowo-strategicznego, w którym wyznacza się inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, a zatem nie zostały one wskazane dla terenu gminy Rzewnie.

8.6. WNIOSKI

- ! Obecność obiektów i obszarów wymagających poprawy estetyki zainwestowania.
- ! Relatywnie niski stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (ok. 8,1%) – oparcie większości inwestycji budowlanych, publicznych i prywatnych, na doraźnych decyzjach administracyjnych wz/icp.
- ! Stosunkowo zwarta struktura przestrzenna zabudowy znacznej części miejscowości, w tym miejscowości gminnej Rzewnie.

9 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

9.1. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

Zadania własne Gminy w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty w ramach porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpożarowej wskazane są w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych.

Podmioty które są odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Rzewnie to Wójt Gminy, Policja, Ochotnicza Straż Pożarna i Straż Leśna.

Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego, porządku i opieki nad bezpieczeństwem ludzi i ich mienia sprawuje Dzielnicowy Gminy Rzewnie i Młynarze⁵⁷. Na terenie Gminy nie został zlokalizowany żaden posterunek policji. Najbliższy posterunek znajduje się w sąsiedniej miejscowości Różan, natomiast Komenda Powiatowa Policji ma swoją siedzibę w Makowie Mazowieckim.

Na terenie gminy Rzewnie, zadania w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, realizują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, wyposażone są w podstawowy sprzęt ratownictwa przeciwpożarowego, w tym⁵⁸:

- OSP w Rzewniu;
- OSP w Orłowie;
- OSP w Łasewitach;
- OSP w Małkach.

9.2. PRZESTĘPCZOŚĆ

Na terenie gminy Rzewnie obserwuje się wzrost przestępczości na przestrzeni ostatnich lat (zob. tabela poniżej). Biorąc pod uwagę charakter popełnianych przestępstw wynika, iż przeważają zazwyczaj przestępstwa o charakterze kryminalnym oraz w dalszej kolejności przeciwko mieniu.

Tab. 20 Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Rzewnie w latach 2012-2021

ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LICZBA PRZESTĘPSTW	63	57	42	33	62	52	39	49	54	80

Materiał źródłowy: www.polskawliczbach.pl/

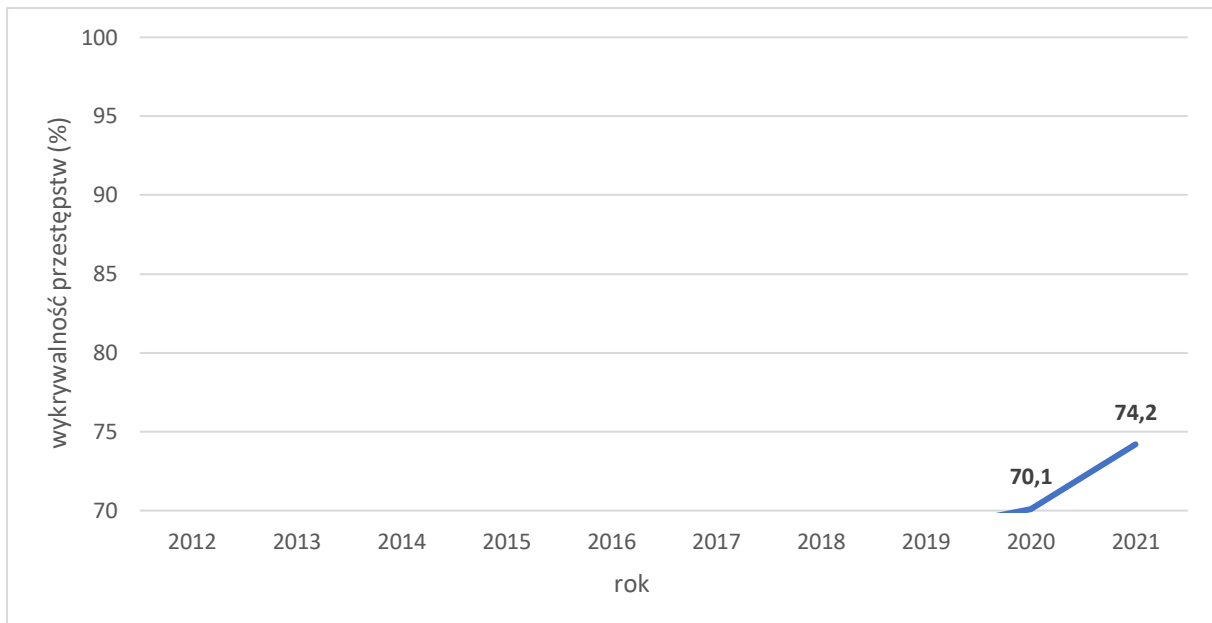
W roku 2021 r. stwierdzono 80 przestępstw, co oznacza, że w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano średnio 30,94 przestępstw. Jednocześnie wskaźnik ten jest znacząco wyższy niż średnia dla kraju (21,51) oraz województwa mazowieckiego (22,31).

Na wyróżnienie natomiast zasługuje fakt, iż w gminie Rzewnie obserwuje się wysoki wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw, gdyż wynosi ok. 93%. Jest to wartość wyraźnie wyższa w stosunku do średniej dla kraju (ok. 71%) i województwa mazowieckiego (64%)⁵⁹.

⁵⁷ Materiał źródłowy: <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>

⁵⁸ Materiał źródłowy: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rzewnie na lata 2021-2027.

⁵⁹ Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Ryc. 40 Wykrywalność sprawców popełnionych przestępstw w gminie w Rzewnie w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Mając na uwadze powyższe przesłanki należy uznać, iż poziom bezpieczeństwa na terenie gminy Rzewnie jest stosunkowo niski, co związane jest z relatywnie wysokim poziomem przestępczości.

9.3. ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, wynikające z położenia geograficznego, dotyczyć mogą przede wszystkim środowiska naturalnego, działalności człowieka, a także zdarzeń spowodowanych działaniem sił przyrody.

9.3.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w gminie Rzewnie jest tzw. emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wzmoczona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana jest spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych kotłach oraz nieradko, spalaniem odpadów. Zagrożenie dodatkowo potęgują okresy niekorzystnych warunków klimatycznych w okresie zimowym (długotrwałe okresy chłodu lub ekstremalnie niskie temperatury).

Zagrożeniem dla powietrza atmosferycznego jest także tzw. emisja liniowa, związana z transportem samochodowym i emisją spalin. Zagrożenie to uzależnione jest od charakterystyki ruchu, rodzaju pojazdów i stosowanego w nich paliwa oraz rodzaju i jakości nawierzchni tras. Na terenie gminy Rzewnie najbardziej zagrożone emisją liniową są tereny mieszkaniowe, przez które przebiegają drogi o relatywnie największym nasileniu ruchu pojazdów silnikowych, tzn. droga krajowa nr 61. Zagrożenie w wyraźnie mniejszym stopniu dotyczy dróg powiatowych i gminnych.

Stosunkowo niewielkie jest zagrożenie tzw. emisją punktową. Ten rodzaj emisji związany jest z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi (odprowadzającymi substancje do powietrza za pośrednictwem emitorów w sposób zorganizowany), a na terenie gminy Rzewnie nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla środowiska.

Ponadto jako potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza można wskazać zagrożenia naturalne, związane z procesami i zagrożeniami przyrodniczymi takimi jak np. pożary lasów, erozja gleb, pylenie z terenów zielonych.

9.3.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotnie, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się do dzisiaj. Prognozuje się dalszy wzrost średniej temperatury, który z największą intensywnością wystąpi na półkuli północnej, zwłaszcza na obszarach polarnych.

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są także w gminie Rzewnie. Analizując wybrane lata (2014 r., 2017 r., 2019 r.) można zauważyć, że w porównaniu do okresu wielolecia 1971-2000, w rejonie Gminy wystąpiło:

- ocieplenie (wzrostem średniej rocznej temperatury powietrza),
- okresowe zmniejszenie ilości opadów, w tym wydłużenie okresów suchych,
- coraz częstsze występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w postaci:
 - intensywnych burz i nawałnic,
 - gradobić,
 - huraganowych wiatrów i trąb powietrznych,
- zwiększenie średniego, rocznego usłonecznienia.

Prognozuje się, że postępujące zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne⁶⁰:

- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.:
 - wydłużenie okresu wegetacyjnego,
 - skrócenie okresu grzewczego,
 - wydłużenie sezonu turystycznego,
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.:
 - niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze),
 - zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof;
 - nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód,
 - zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza,
 - większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

⁶⁰ Materiał źródłowy: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

9.3.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM POWODZI

Południowa część i wschodnia część obszaru gminy Rzewnie narażona jest na występowanie zjawiska powodzi. Wzdłuż rzeki Narew występuje tzw. „obszar szczególnego zagrożenia powodzią”⁶¹. Aby przeciwdziałać zagrożeniu bezpieczeństwa ludności i jej mienia w obszarze szczególnie zagrożonym powodzią nie powinno lokalizować się nowej zabudowy stale związanej z gruntem, a ewentualne odstępstwo od zakazu zabudowy w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w terenach istniejącej zabudowy lub dla obiektów niezbędnej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, może nastąpić za zgodą właściwych organów, stosownie do przepisów prawa.

Główne, naturalne przyczyny powodzi to:

- długotrwałe opady atmosferyczne lub krótkotrwałe opady o bardzo wysokiej intensywności;
- gwałtowne topnienie śniegu.

Przyczyny wywołane działalnością człowieka to przede wszystkim:

- awarie i katastrofy urządzeń i budowli hydrotechnicznych, stanowiących osłony przeciwpowodziowe;
- nadmierny spływ wód powierzchniowych do odbiorników nieprzystosowanych do tego zjawiska, wywołany uszczelnieniem dużych obszarów zurbanizowanych;
- regulacja rzek prowadzona bez należytej oceny jej skutków.

Powodzie mogą powodować duże straty materialne (zniszczenia lub uszkodzenia budynków i infrastruktury, zniszczenia pól uprawnych i pastwisk, uszkodzenia roślin). W przypadku terenów zabudowy mieszkaniowej usytuowanych w zasięgu wód powodziowych, zagrożone jest również bezpieczeństwo i mienie zamieszkałej tam ludności.

Istotne znaczenie w kontekście zapobiegania lub minimalizacji skutków powodzi mają natomiast tereny rolnicze (głównie łąki i pastwiska) w dolinie Narwi, zlokalizowane w południowej oraz wschodniej części Gminy. Pełnią one rolę naturalnego rozlewiska rzeki i należy pozostawić je wolnymi od zabudowy. Ponadto, istotną rolę w zatrzymywaniu wody powodziowej mają również tereny leśne i zadrzewione.

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM PODTAPIANIA

Poza zagrożeniem powodziowym, w granicach gminy Rzewnie może dochodzić do zjawiska podtapiania terenu, na które potencjalnie narażone są tereny z płytko zalegającą wodą gruntową, zagłębienia terenu oraz obszary położone w dnach dolin rzecznych. Zjawisko to może być spowodowane przede wszystkim przez opady atmosferyczne lub gwałtowne topnienie dużej ilości pokrywy śnieżnej. Podtopienia mogą również wystąpić na skutek wahań poziomu wody gruntowej. W większości przypadków cykliczne, najczęściej wiosenne, podwyższone stany wód nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone. Relatywnie najbardziej narażone na zjawisko podtopień (od wód gruntowych) są obszary w południowej i zachodniej części Gminy, w okolicach rzeki Narew i starorzeczy, co uwarunkowane jest ukształtowaniem terenu, warunkami podłoża i płytkim zaleganiem zwierciadła wody podziemnej.

⁶¹ Jego zasięg zidentyfikowany został na podstawie tzw. map zagrożenia powodziowego (MZP) opracowanych przez RZGW. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w granicach Gminy obejmuje obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (raz na 100 lat) oraz obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat).

9.3.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI

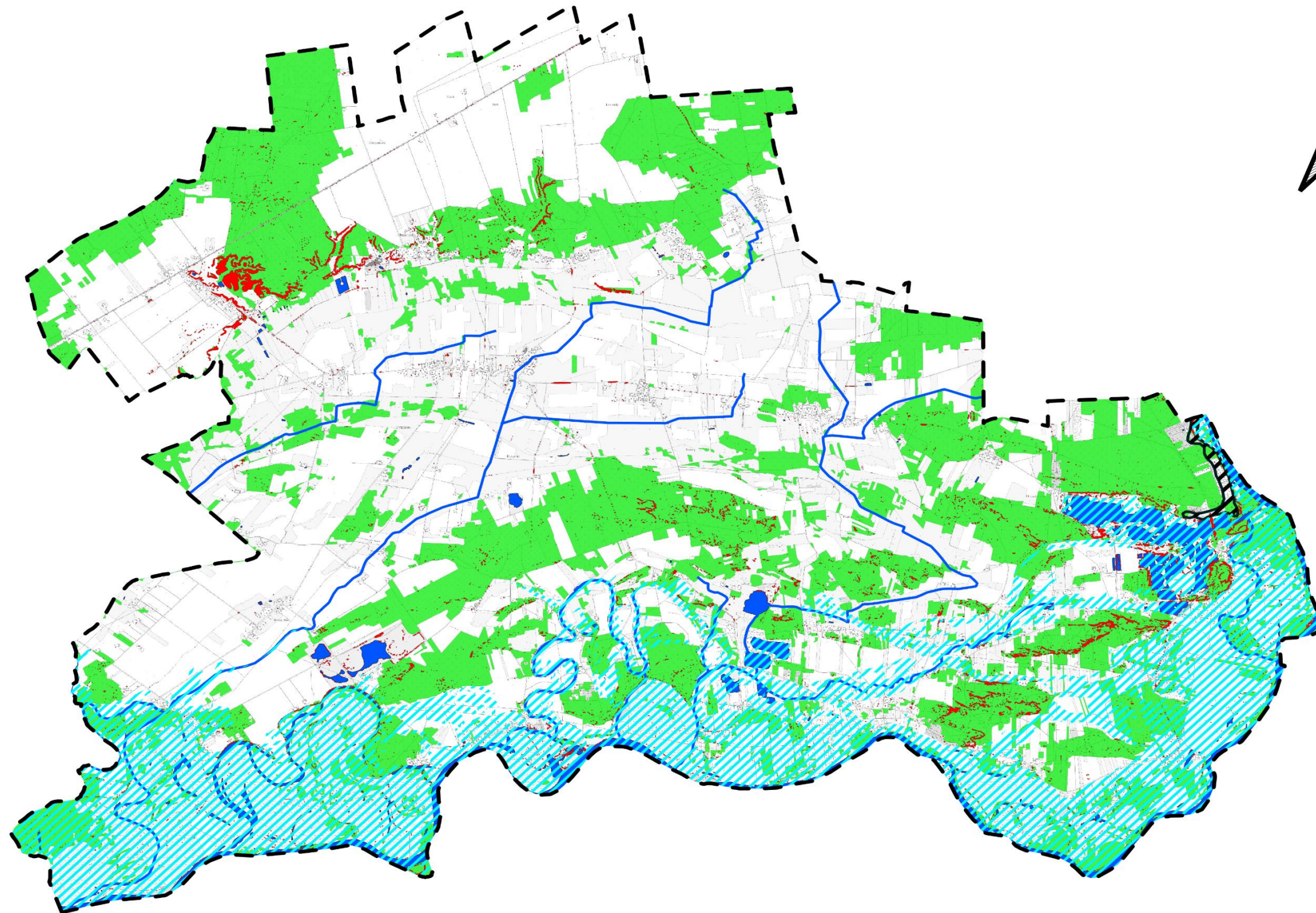
Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów, a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości⁶².

Z uwagi na charakter rzeźby terenu, w tym stosunkowo duże zróżnicowanie form geomorfologicznych w granicach gminy Rzewnie występują różne klasy spadków terenowych. Występują zarówno powierzchnie płaskie lub lekko faliste (wierzchowiny wysoczyzn morenowych oraz równiny sandrowe), jak i powierzchnie urozmaicone, o spadach przekraczających 15° (strefy marginalne wzgórz morenowych oraz strome skarpy doliny rzeki Narwi). Nie mniej należy zaznaczyć, iż w ujęciu generalnym na terenie Gminy dominują obszary, na których nachylenie stoków nie przekracza 5°.

Jednocześnie, na obszarze gminy Rzewnie znajdują się rejony predysponowane do występowania ruchów masowych. Obejmują one najbardziej strome partie stoków doliny Narwi.

Ryzyko wystąpienia ruchów grawitacyjnych może wzrosnąć, gdy stoki te nie będą porośnięte roślinnością w wystarczającym stopniu. Korzenie drzew przytrzymują bowiem zwietrzliny skalne, uniemożliwiając tym samym ich zsuniecie ze skarp. Istotny wpływ na ryzyko wystąpienia ruchów grawitacyjnych posiada również budowa geologiczna stoków. Stwierdzono, iż tereny te zbudowane są przede wszystkim z piasków luźnych i słabogliniastych. Utwory gruboziarniste z uwagi na niewielką zwięzłość i spoistość cząsteczek w większym stopniu narażone są na wystąpienie tego typu zjawiska. Nie mniej należy podkreślić, iż tereny o wyższych nachyleniach obejmują relatywnie niewielkie obszary, w związku z powyższym uwarunkowanie to nie będzie w sposób szczególnie znaczący oddziaływać na rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy Rzewnie.

⁶² Za publikacjami Państwowego Instytutu Geologicznego.

---	GRANICA GMINY RZEWNIE		OBSZAR SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ
	NACHYLENIE TERENU POWYŻEJ 10 STOPNI		TERENY LASÓW I WIĘKSZYCH ZADRZEWIŃ
	OBSZARY PREDYSPONOWANE DO WYSTĘPOWANIA RUCHÓW MASOWYCH		WODY POWIERZCHNIOWE STOJĄCE I PŁYNĄCE

Ryc. 41 Zagrożenia wynikające z położenia geograficznego na terenie gminy Rzewnie
 Materiał źródłowy: Opracowanie własne.

9.3.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Gmina Rzewnie w przeważającej części położona jest na terenach „silnie zagrożonych” zjawiskiem suszy. Zagrożenie to występują głównie na obszarach użytkowanych rolniczo, gdzie użytkowy poziom wód podziemnych znajdują się głęboko. Umiarkowane oraz niskie zagrożenie suszą obejmuje tereny większych enklaw leśnych oraz obszary położone w bliskim sąsiedztwie doliny rzeki Narew i jej dopływów, gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się płytko pod powierzchnią terenu⁶³.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

Panujące długotrwałe susze przyczynić się mogą do przesuszenia runa leśnego oraz ściółki, czego przejawem może być wystąpienie pożaru. Pożary lasów niosą za sobą szereg negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego oraz człowieka (m.in. zniszczenie szaty roślinnej, w tym utrata siedlisk dla wielu gatunków zwierząt, degradacja naturalnego profilu glebowego, emisja dwutlenku węgla). Najbardziej narażone na ryzyko wystąpienia pożaru są kompleksy leśne zlokalizowane na terenach z głęboko zalegającą warstwą wodonośną (głównie bory sosnowe).

Obszar gminy Rzewnie w ok. ¼ pokryty jest gruntami leśnymi. Niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów leśnych jest zatem znaczne. Do głównych, potencjalnych przyczyn pożarów należy zaliczyć:

- nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapałki;
- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych i instalacji;
- wady środków transportu oraz niezachowanie zasad bezpieczeństwa środków transportu;
- wyładowania atmosferyczne oraz inne ekstremalne zjawiska pogodowe jak huragany i silne wiatry;
- podpalenia;
- wypalanie traw.

Na podstawie danych GUS w 2021 roku na terenie gminy Rzewnie odnotowano łącznie 16 pożarów, z czego 15 sklasyfikowanych zostało jako „mały” i 1 jako „średni”. Wśród miejscowych zagrożeń wytypowano łącznie 54 zdarzenia, z czego: 13 dotyczyły silnego wiatru, 30 zdarzeń medycznych, 8 zdarzeń w komunikacji oraz 1 zdarzenie związane z opadem deszczu⁶⁴.

9.3.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Na terenie gminy Rzewnie nie znajdują się zakłady zakwalifikowane jako potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych (zakłady o dużym ryzyku ZDR, zakłady o zwiększonym ryzyku ZZR, zakłady pozostałe PSPA)⁶⁵. Zagrożenie wynikające z wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest stosunkowo niewielkie ze względu na brak dużych zakładów przemysłowych. Potencjalnym zagrożeniem może być natomiast Zakład Przetwórstwa Mięsnego „GETMOR”, zlokalizowany w miejscowości Chrzanowo. W przypadku awarii sprzętu lub wystąpienia innych zdarzeń losowych należy przestrzegać obowiązujących przepisów prawa, w tym regulaminów, a także powiadomić odpowiednie służby bezpieczeństwa. Do ewentualnych zagrożeń zaliczyć można również transport substancji niebezpiecznych w ruchu drogowym (substancje ropopochodne, gazy płynne). Przebieg przez teren Gminy ważnego szlaku komunikacyjnego (droga krajowa nr 61) stanowi nie tylko potencjał rozwojowy, ale także zwiększa możliwości wystąpienia zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

⁶³ Materiał źródłowy: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy.

⁶⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS: Organizacja państwa i wymiar sprawiedliwości: Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej, stan na 31.12.2021 r.

⁶⁵ Materiał źródłowy: www.gios.gov.pl/pl/

Jak wspomniane w roz. 5.4.3. w granicach gminy Rzewnie nie przebiegają żadne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz nie znajdują się główne punkty zasilania. W związku z powyższym należy uznać, iż występuje niewielki stopień zagrożenia związanego z promieniowaniem elektroenergetycznym.

9.4. WNIOSKI

- ! Funkcjonujące na terenie Gminy podmioty i instytucje zaangażowane w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego (zwłaszcza straż pożarna i policja).
- ! Wzrastający wskaźnik popełnianych przestępstw.
- ! Wzrastająca wykrywalność sprawców przestępstw.
- ! Występujące okresowo zjawisko niskiej emisji w obszarach zwartej zabudowy i związane z tym okresowe pogarszanie stanu sanitarnego powietrza (w sezonie grzewczym).
- ! Relatywnie czyste powietrze w skali roku, w tym brak dużych, punktowych emitorów zanieczyszczeń.
- ! Występowanie obszarów zagrożonych powodzią od Narwi oraz podtopieniami od wód gruntowych.
- ! Obecność sieci melioracyjnej, jako obiekty służące przeciwdziałaniu skutkom potencjalnej powodzi.
- ! Obecność terenów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych (na niewielkich fragmentach obszaru Gminy).
- ! Znaczne zagrożenie suszą i związane z nią zagrożenia pożarowe.
- ! Niski poziom zagrożenia poważną awarią przemysłową, ze względu na brak dużych zakładów.
- ! Wystąpienie w ciągu drogi krajowej nr 61 zagrożeń związanych z zwiększonym hałasem, zanieczyszczeniem powietrza oraz możliwością wystąpienia awarii (transport substancji niebezpiecznych).
- ! Niewielki stopień zagrożenia związanego z promieniowaniem elektromagnetycznym (brak linii wysokiego napięcia i głównych punktów zasilania).

10 POLITYKA SPOŁECZNA

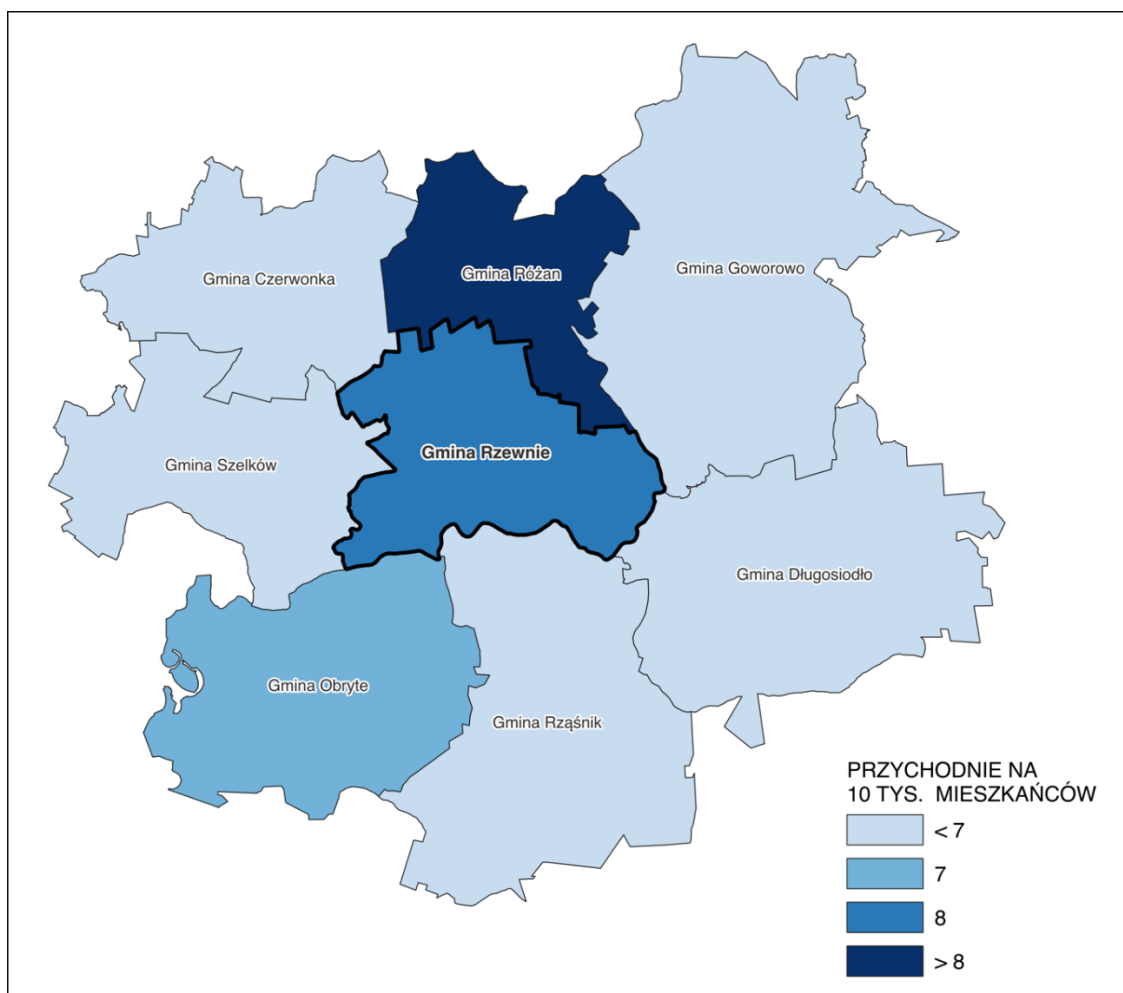
10.1. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie Gminy funkcjonują następujące obiekty związane z ochroną zdrowia⁶⁶:

- Gros-Med. Przychodnia lekarska, przy ul. Rzewnie 51;
- apteka ogólnodostępna, przy ul. Rzewnie 22.
- gabinet stomatologiczny w budynku Szkoły Podstawowej w Rzewniu.

Wszystkie w/w obiekty położone są w miejscowości Rzewnie, natomiast najbliższy szpital oddalony jest o ok. 10 km od granicy Gminy zlokalizowany w Makowie Mazowieckim.

Wskaźnik zasobności w przychodnie lekarskie wynosi 8 na 10 tys. osób i jest to drogi najwyższy wskaźnik (po gminie Różan) na tle gmin sąsiednich. Wskaźnik ten w powiecie makowskim oraz województwie mazowieckim wynosi 6 na 10 tys. (stan na 2021 r.), a zatem sytuacja w Gminie jest korzystniejsza, niż w powiecie oraz województwie.

Ryc. 42 Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców na tle gmin sąsiednich

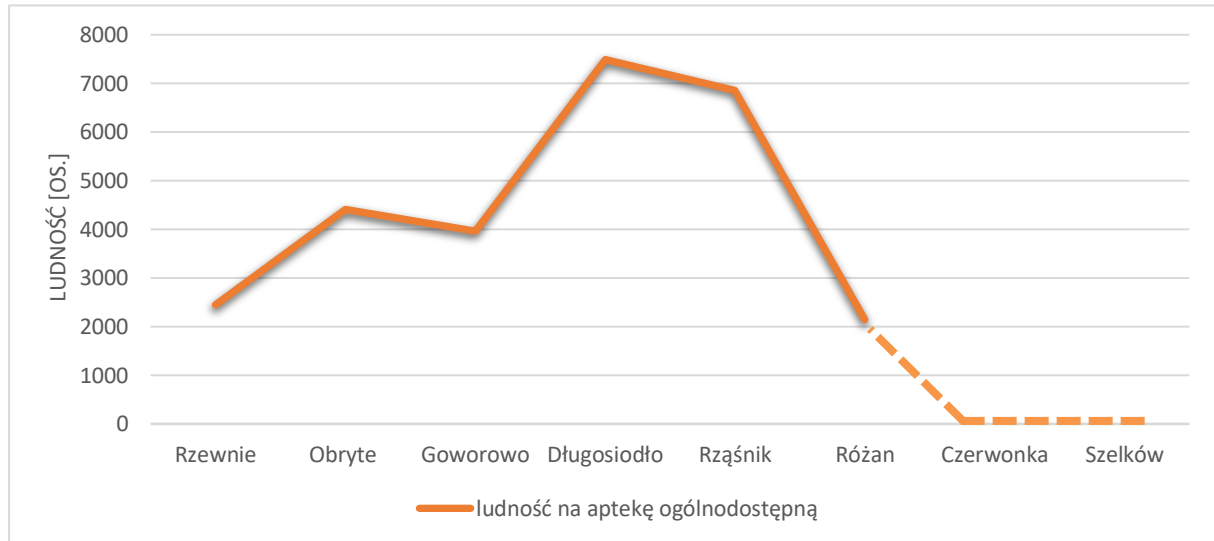
Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2021 r.

W zestawieniu z innymi gminami sąsiednimi, gmina Rzewnie pozytywnie wyróżnia się na tle liczby ludności przypadającej na 1 aptekę ogólnodostępną. Gmina plasuje się bowiem na 2

⁶⁶ Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy Rzewnie.

miejscu, zaraz po gminie Różan (2146 os./aptekę)⁶⁷. W niniejszym zestawieniu nie uwzględniono natomiast danych dla gminy Czerwonka oraz Szelków, z uwagi na brak w ich granicach aptek ogólnodostępnych. Znajdują się tam bowiem jedynie punkty apteczne⁶⁸.

W Wskaźnik ten jest również znacznie niższy w porównaniu do powiatu makowskiego (3 539 os./aptekę) oraz województwa mazowieckiego (3 411 os./aptekę).

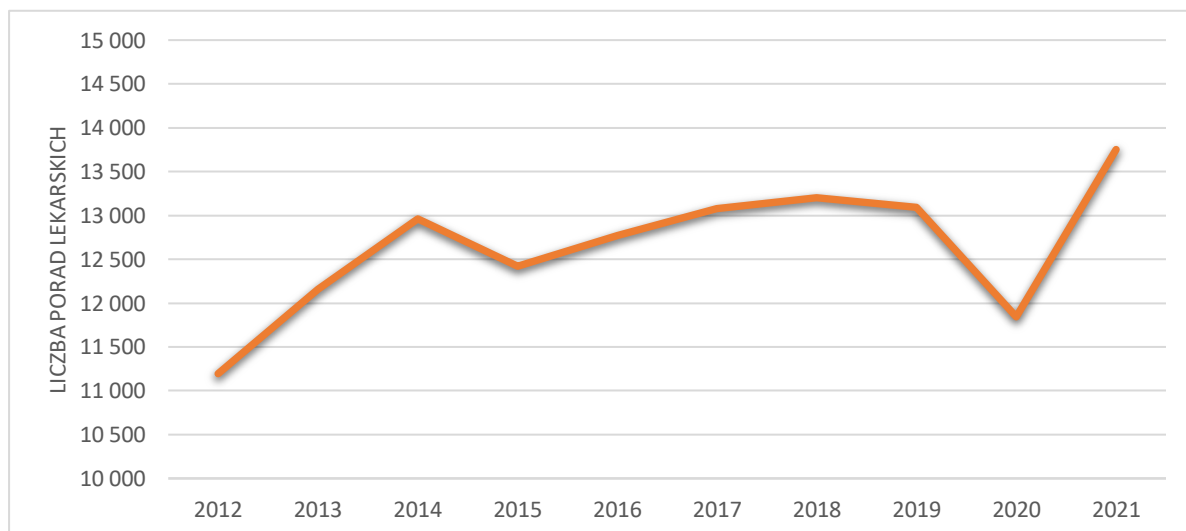

Ryc. 43 Ludność na aptekę ogólnodostępną w gminie Rzewnie oraz na tle gmin sąsiednich

* Brak informacji odnośnie do ludności na aptekę, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe
 Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2021 r.

Można zatem uznać, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Rzewnie jest dobry. Niedostateczna jest natomiast dostępność lekarzy specjalistów i rehabilitacji z refundacją NFZ.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat udzielono rocznie od ok. 11,2 tys. do ok. 13,8 tys. porad lekarskich, przy czym ostatni rok 2020 odznaczał się wyraźnym spadkiem udzielanych porad w stosunku do lat ubiegłych. Mogło to być spowodowane pandemią COVID-19 i mniejszą liczbą zgłoszeń do poradni.

⁶⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

⁶⁸ Zgodnie z Ustawą z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne:

1. Poza aptekami obrót detaliczny produktami leczniczymi, z uwzględnieniem art. 71 ust. 1 i 3 pkt 2, mogą prowadzić punkty apteczne (...).
3. Punkty apteczne tworzone po dniu wejścia w życie ustawy mogą być usytuowane jedynie na terenach wiejskich, jeżeli na terenie danej wsi nie jest prowadzona apteka ogólnodostępna.

Ryc. 44 Liczba udzielanych porad lekarskich w Gminie w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2021 r.

10.2. POMOC SPOŁECZNA

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż Gmina podejmuje szereg działań mających na celu rozwiązywania problemów społecznych, których wymiar strategiczny znajduje odzwierciedlenie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rzewnie na lata 2021-2027, a także bieżąco aktualizowanych programach:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Rzewnie na lata 2022-2025 (Uchwała Nr XLIII/278/2022 Rady Gminy Rzewnie z dnia 30 marca 2022 r.);
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022 (Uchwała XXIV/131/207 Rady Gminy Rzewnie z dnia 1 lutego 2017 r.);

Instytucją pomocy społecznej finansowaną z budżetu gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzewniu. Jednym z najważniejszych celów w/w podmiotu jest podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin wraz z ich integracją ze środowiskiem, a także przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych.

Tab. 21 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie w latach 2018-2021

ROK	2018	2019	2020	2021
LICZBA OSÓB	398	397	328	190
ODSETEK MIESZKAŃCÓW	15,0%	15,1%	13,2%	7,7%

Materiał źródłowy: Dane GUS.

W Gminie zauważalny jest spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2021 roku z opieki społecznej skorzystało 190 osób, czyli o 208 osób mniej niż w 2018 roku. W ciągu ostatnich trzech lat średnia kwota udzielonych funduszy społecznych to ok. 720 tys./rok.

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną są:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- przemoc w rodzinie,
- macierzyństwo i wielodzietność,
- bezradność,
- alkoholizm lub narkomania,
- zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa,
- klęska żywiołowa lub ekologiczna.

W 2021 r. realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym obejmującej udzielanie świadczeń pieniężnych, pomocy usługowej, pomocy rzeczowej i innego rodzaju wsparcia przedstawiało się następująco:

Tab. 22 Zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej realizowane w gminie Rzewn w 2021 r.

FORMA POMOCY	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY [OS.]	ŁĄCZNA KWOTA ŚWIADCZEŃ [ZŁ.]
ŚWIADCZENIA NA PODSTAWIE USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ		
Zasiłki stałe	18	94 732,00
Zasiłki okresowe	8	19 270,00
Zasiłki celowe	30	14 284,00
ŚWIADCZENIA USŁUG OPIEKUŃCZYCH		
Usługi opiekuńcze	10	82 838,00
REALIZACJA PROGRAMU „POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU”		
Posiłek adresowany do dzieci	108	57 102,00
KIEROWANIE DO DOMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ		
Pobyt w Domu Opieki Społecznej	3	90 776,00
REALIZACJA PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC ŻYWNOŚCIOWA 2014 -2020		
Pomoc żywnościowa	256	-
ŚWIADCZENIA RODZINNE		
Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami	684	690 404,11
FUNDUSZ ALIMENTACYJNY		
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	8	38 566,14
ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE		
Świadczenie wychowawcze	-	2 770 986,29
POMOC MATERIALNA DLA UCZNIÓW		
Stypendia szkolne	143	57 158,40
PROGRAM ASYSTENT OSOBISTY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ		
Świadczenie programowe	5	27 234,00

„-” brak danych.

Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Rzewnie za 2021 rok, 2022.

Na terenie Gminy działa Zespół Interdyscyplinarny, na który składa się grupa specjalistów z różnych instytucji. Zespół został stworzony by przeciwdziałać zjawisku przemocy. W 2021 r. odbyło się 51 spotkań grup roboczych oraz 7 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, a także wpłynęło 5 formularzy tzw. Niebieskich Kart, które zostały sporządzone przez funkcjonariuszy Policji⁶⁹.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż Gmina podejmuje szereg działań mających na celu rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomani. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje zadania z zakresu profilaktyki i przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez m.in. rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych. Aktualnie obowiązujący Gminny Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii wskazuje profilaktyczne priorytety zagospodarowania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży, którzy najbardziej narażeni są na tego typu zagrożenia. Warto nadmienić, iż w 2021 r. sfinansowano szkolenia dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

⁶⁹ Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Rzewnie za 2021 rok, 2022.

10.3. MIESZKALNICTWO

Według danych GUS z 2020 r. wynika, iż w gminie Rzewnie znajduje się 940 budynków mieszkalnych, zaś sama liczba mieszkań wynosi 921. Sumaryczna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie to ponad 76,4 tys. m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to ok. 83,0 m², co jest wartością nieco niższą niż średnia dla powiatu makowskiego (ok. 86,2 m²)⁷⁰.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy Rzewnie, na tle powiatu makowskiego, w latach 2013-2020, obrazują poniższe dane:

Tab. 23 Gospodarka mieszkaniowa Gminy na tle powiatu makowskiego w latach 2013-2020

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba budynków mieszkalnych								
gmina Rzewnie	878	884	895	902	913	925	956	940
powiat makowski	11 829	11 873	11 967	12 043	12 109	12 180	12 473	12 318
liczba mieszkań								
gmina Rzewnie	899	905	917	924	935	947	955	921
powiat makowski	14 913	14 973	15 071	15 167	15 238	15 354	15 490	15 254
powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem w m²								
gmina Rzewnie	72 711	73 304	74 484	75 040	76 160	77 661	78 234	76 469
powiat makowski	1 230 824	1 239 647	1 252 414	1 263 948	1 273 005	1 284 970	1 297 566	1 315 428
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m² na 1 osobę								
gmina Rzewnie	26,9	27,3	28,1	28,1	28,7	29,5	29,7	30,9
powiat makowski	26,4	26,7	27,2	27,6	27,9	28,4	28,9	30,6
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²								
gmina Rzewnie	80,9	81,0	81,2	81,2	81,5	82,0	81,9	83,0
powiat makowski	82,5	82,8	83,1	83,3	83,5	83,7	83,8	86,2

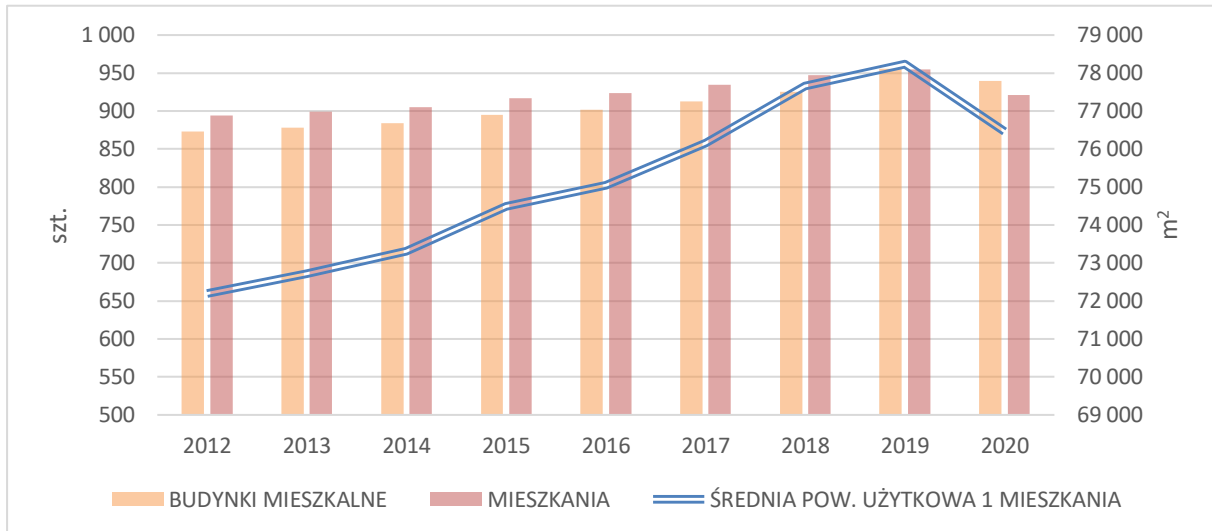
Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2020 r. (brak nowszych danych).

Jak wynika z powyższej tabeli na terenie gminy Rzewnie:

- sukcesywnie wzrasta liczba mieszkań oraz liczba budynków mieszkalnych na terenie Gminy;
- sukcesywnie wzrasta sumaryczna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie;
- sukcesywnie wzrastają przeciętne powierzchnie użytkowe mieszkań, w tym w przeliczeniu na 1 osobę.

⁷⁰ Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2020 r. (brak nowszych danych).

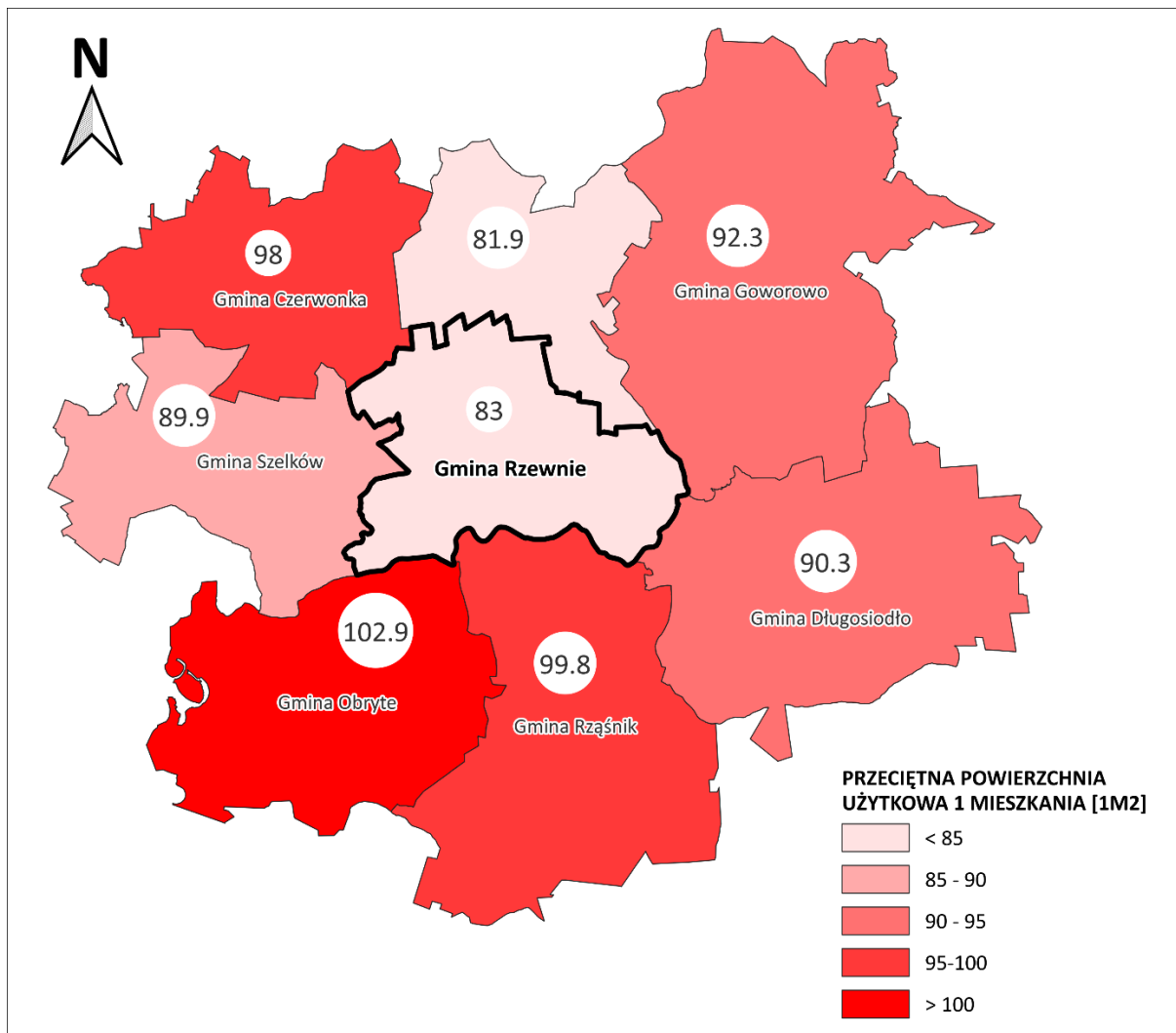
- Jednocześnie należy zauważyć, że:
- średnioroczny wzrost liczby budynków mieszkalnych w powiecie makowskim wynosi ok. 0,56%/rok i jest wyraźnie niższy niż wzrost w gminie Rzewnie, który wynosi ok. 0,82%/rok;
 - mieszkań w powiecie makowskim przybywa średnio 0,28%/rok, podobnie jak w gminie Rzewnie, gdzie wzrost ten wynosi ok. 0,3%/rok;
 - przeciętna powierzchnia mieszkania zwiększyła się w powiecie średnio o ok. 0,53%/rok, natomiast w gminie Rzewnie, średnio o ok. 0,32%/rok.

Ryc. 45 Struktura zasobów mieszkaniowych na terenie gminy Rzewnie w latach 2012-2020

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2020 r.

W porównaniu do gmin ościennych przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie gminy Rzewnie jest niska. W 2020 roku wartość ta wynosiła 83,0 m², co było drugim najniższym wskaźnikiem, zaraz po gminie Różan (81,9m²). Zdecydowanie najwyższy wskaźnik notuje gmina Obryte (102,9m²).

Ryc. 46 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Rzewnie oraz gminach ościennych w 2020 roku

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2020 r

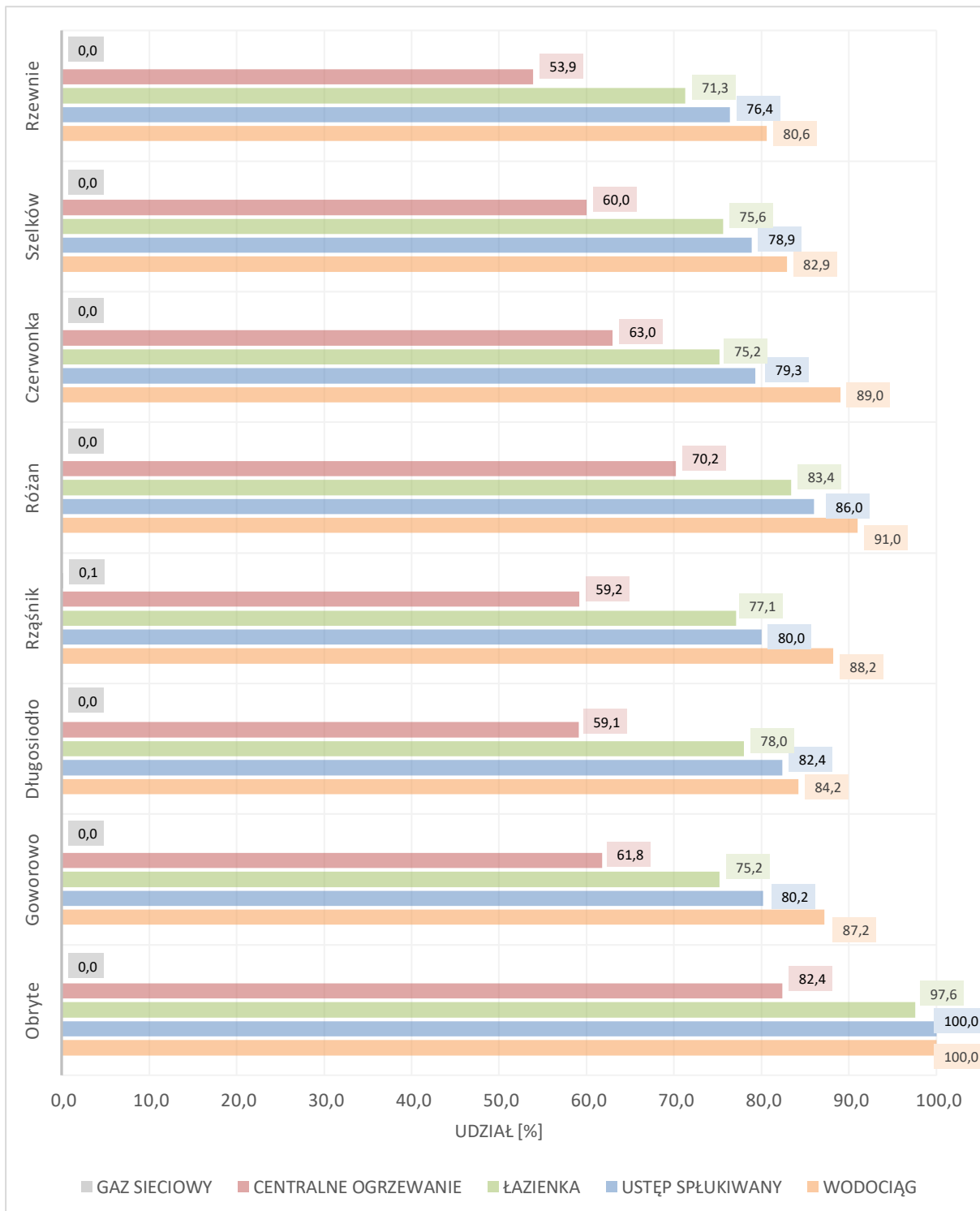
W odniesieniu do struktury wyposażenia mieszkań w instalacje komunalne, na terenie Gminy występuje 778 mieszkań zasobnych w instalację wodociągową, 737 mieszkań wyposażonych w ustęp spłukiwany, 688 mieszkań wyposażonych w łazienkę oraz 520 mieszkań z centralnym ogrzewaniem. Udział mieszkań zasobnych w poszczególne instalacje w stosunku do ogółu mieszkań w Gminie jest następujący⁷¹:

- mieszkania z instalacją wodociągową – 80,6%;
- mieszkania wyposażone w ustęp spłukiwany – 76,4%;
- mieszkania wyposażone w łazienkę – 71,3%;
- mieszkania z centralnym ogrzewaniem – 53,9%.

Udział mieszkań zasobnych w poszczególne instalacje w stosunku do ogółu mieszkań w Gminie i gmin sąsiednich jest następujący⁷²:

⁷¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2020 r.

⁷² Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2020 r.

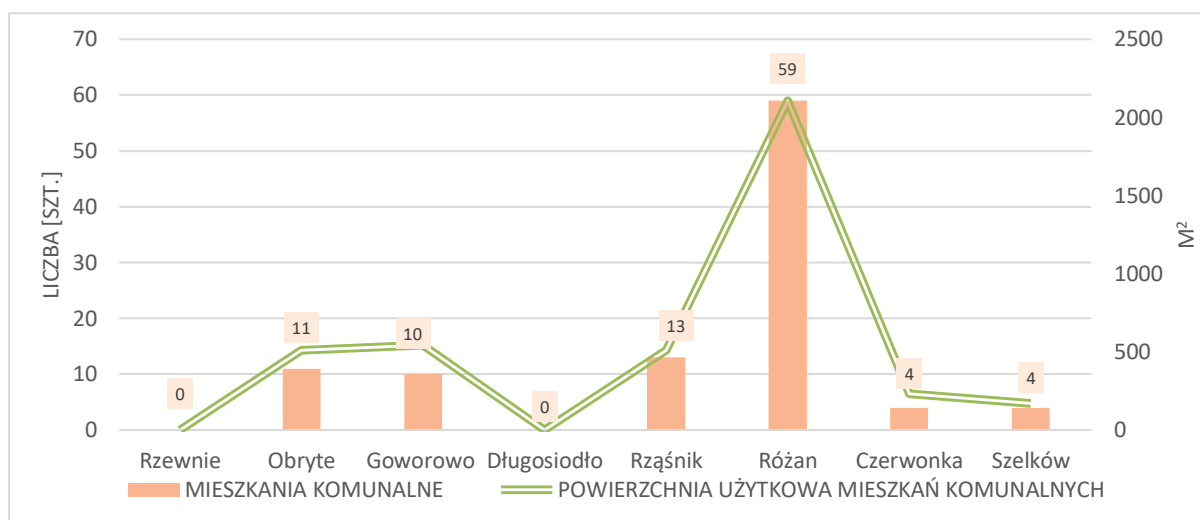

Ryc. 47 Wyposażenie mieszkań gminy Rzewnie i gmin sąsiednich w instalacje komunalne w 2020 roku

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2020 r. (brak nowszych danych).

Gmina Rzewnie odznacza się najniższymi wskaźnikami wyposażenia mieszkań w poszczególne instalacje w porównaniu do gmin ościennych. Zdecydowanie najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w kontekście wyposażenia mieszkań w instalacje z centralnym ogrzewaniem.

Na terenie gminy Rzewnie nie znajdują się obecnie mieszkania komunalne. W zestawieniu do gmin ościennych również w przypadku gminy Długosiodło nie występowały tego typu obiekty. Zdecydowanie najkorzystniej sytuacja kształtuje się w gminie Różan, gdzie znajduje się w sumie 59 mieszkań komunalnych, o całkowitej powierzchni wynoszącej ok. 2106 m².

Ryc. 48 Mieszkania komunalne w gminie Rzewnie i gminach sąsiednich w 2020 roku

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2020 r. (brak nowszych danych).

Na terenie gminy Rzewnie nie ma obecnie tzw. mieszkań chronionych. Stanowią one formę pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

10.4. WNIOSKI

- ! Obecność placówek podstawowej opieki zdrowotnej.
- ! Niski udział wydatków na ochronę zdrowia.
- ! Wyróżniający się wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców,
- ! Ograniczony dostęp do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- ! Funkcjonujące instytucje pomocy społecznej.
- ! W dalszym stopniu występowanie problemów społecznych wśród mieszkańców (ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, niepełna rodzina lub wielodzietność).
- ! Spadek liczby osób korzystających z opieki społecznej w ostatnich latach.
- ! Szereg działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomani, a także istniejący Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- ! Wyższe tempo wzrostu mieszkań w stosunku do średniej powiatowej.
- ! Brak mieszkań komunalnych oraz brak mieszkań chronionych.
- ! Niższy wskaźnik przeciętnej wielkości mieszkań w stosunku do większości gmin sąsiednich.
- ! Niski wskaźnik wyposażenia mieszkań w instalacje wodno-sanitarne na tle gmin sąsiednich.

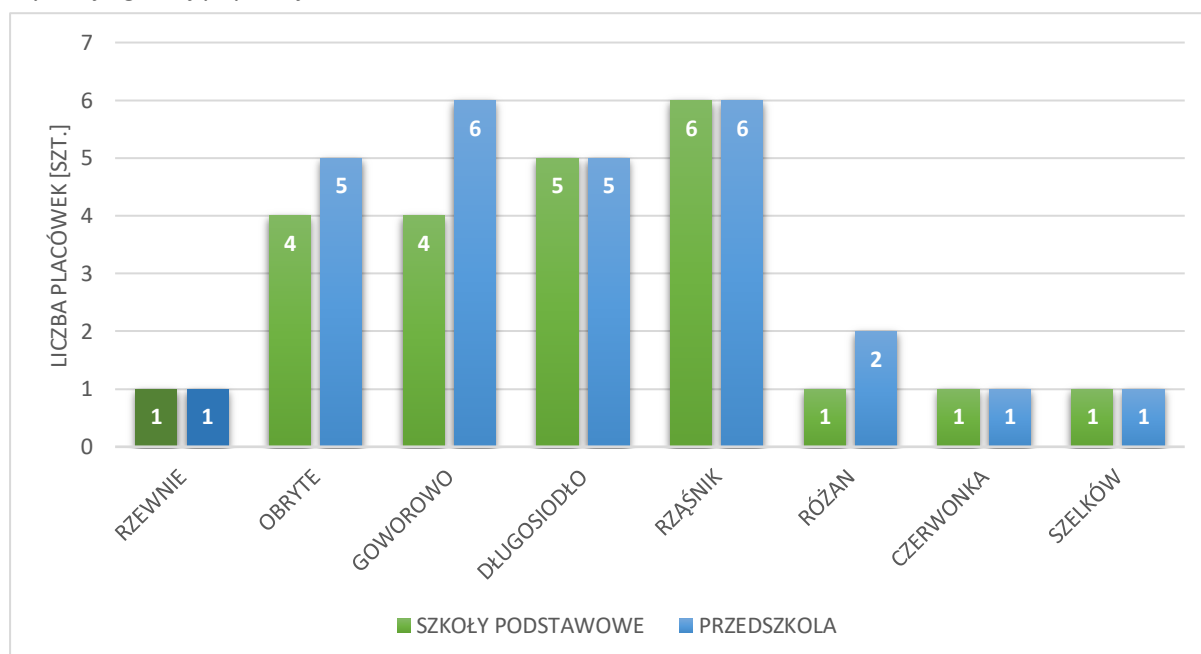
11 EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE

Na terenie gminy Rzewnie funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- przedszkola i punkty przedszkolne:
 - Publiczne Przedszkole Samorządowe w Rzewniu;
- szkoły podstawowe:
 - Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Rzewniu;

Biorąc pod uwagę wychowanie szkolne i przedszkolne należy zauważyć, iż na terenie gminy Rzewnie funkcjonuje niewielka liczba tego typu placówek w porównaniu do gmin ościennych. Identyfikacja sytuacji kształtuje się natomiast w gminie Czerwonka i Szeków, gdzie również występuje tylko obiekt wychowania przedszkolnego i szkolnego. Należy jednocześnie nadmienić, iż wysoka liczba w/w obiektów w gminach Obryte, Goworowo, Długosiodło oraz Rząśnik może wynikać pośrednio z ich wyższej ogólnej populacji.

Ryc. 49 Liczba szkół podstawowych i przedszkoli w gminie Rzewnie oraz w gminach ościennych w 2021 roku

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2021 r.

11.2. LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI

Na przestrzeni ostatnich lat liczba uczęszczających do placówek oświatowych w gminie Rzewnie kształtowała się następująco:

Tab. 24 Osoby uczęszczające do placówek oświatowych w gminie Rzewnie w latach 2013-2021

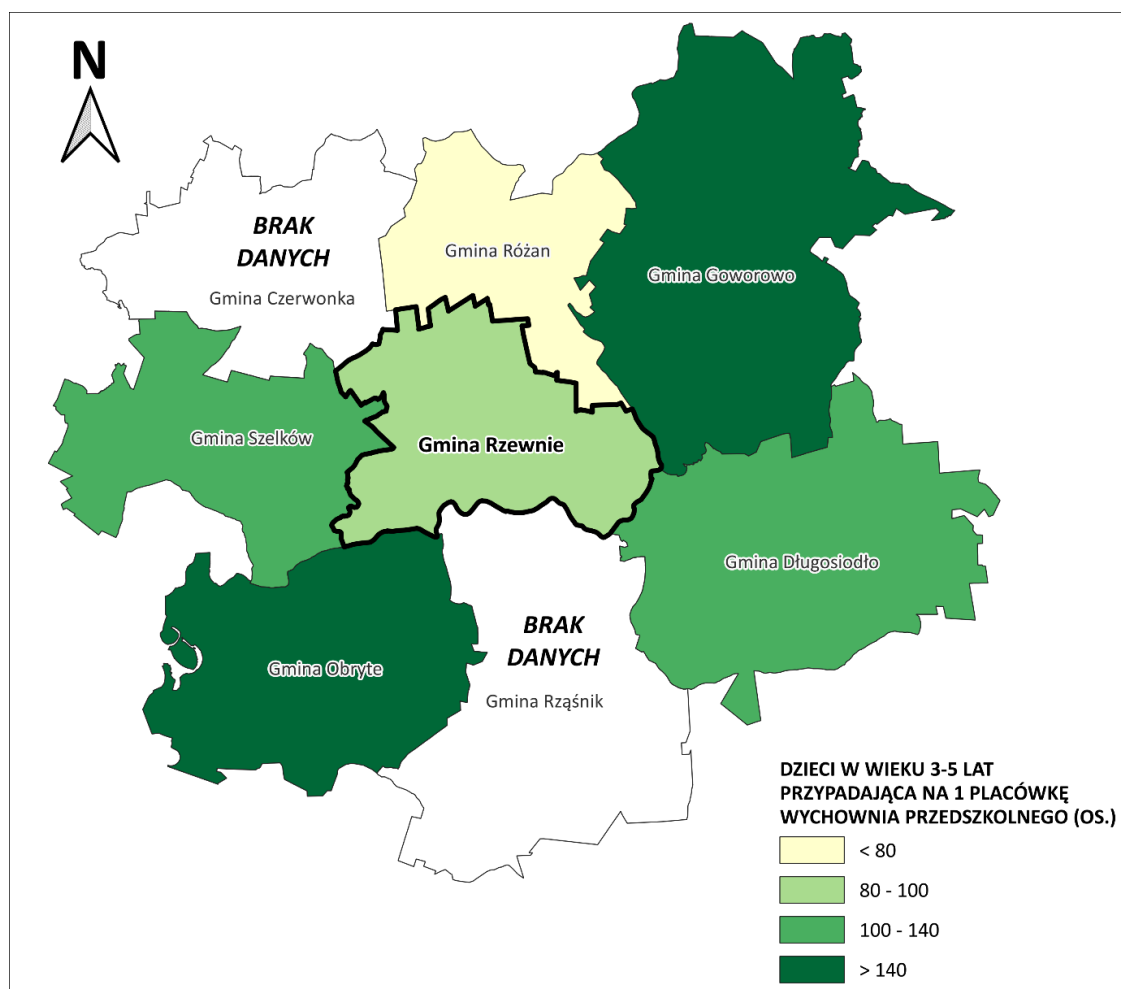
ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE									
Dzieci	44	37	38	75	83	84	81	78	80
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE (WRAZ Z GIMNAZJAMI*)									
Uczniowie	262	266	255	224	219	214	190	190	187
Absolwenci	20	25	35	22	-	-	23	25	31

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

* dotyczy lat 2013-2018. Wraz z końcem roku szkolnego 2018/2019 zlikwidowano wszystkie oddziały gimnazjalne.

W gminie Rzewnie obserwowany jest od kilku lat spadek liczby uczniów. Na przestrzeni omawianego okresu liczba ta zmalała aż o ok. 28,6%. Średniorocznie ubywało bowiem ok. 8 uczniów. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż skokowy spadek liczby uczniów szkół podstawowych w 2019 roku wynikał bezpośrednio z przeprowadzonej reformy szkolnictwa, zgodnie z którą wraz z początkiem roku szkolnego 2019/2020 przestały istnieć oddziały gimnazjalne⁷³ (do szkół podstawowych i gimnazjów uczęszczało 9 roczników, zaś do szkół podstawowych po reformie jest to 8 roczników).

Jednocześnie obserwuje się korzystną tendencję w odniesieniu do wychowania przedszkolnego. Na przestrzeni ostatnich lat (2013-2021) liczba dzieci uczęszczająca do placówek przedszkolnych wzrosła o 36 os., czyli aż o ok. 45%. W gminie Rzewnie na 1 placówkę wychowania przedszkolnego przypadają w przybliżeniu 82 dzieci w wieku 3-5 lat. Jest to jeden z najwyższych wyników na tle gmin sąsiadujących z Gminą zaraz po gminie Różan, gdzie na 1 placówkę przypada ok. 74 dzieci. Najmniej korzystna sytuacja znajduje się w gminach Goworowo oraz Obryte, gdzie liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę oświaty przekracza 140 osób. Jednocześnie wskazuje się, iż dla gminy Rząśniak i Czerwonka nie opublikowano danych za 2021 rok.

Ryc. 50 Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminie Rzewnie na tle gmin ościennych w 2021 r.

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

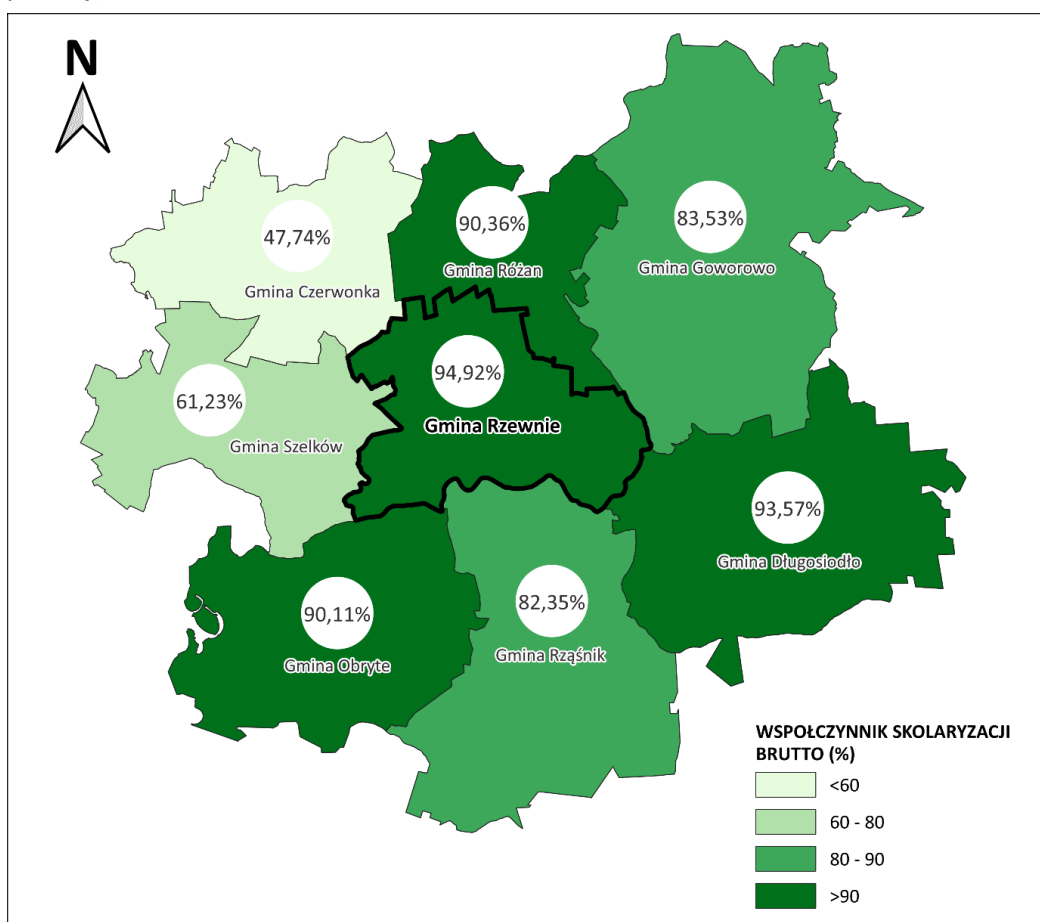
⁷³ Reforma szkolnictwa z 2017 roku zakładała m.in.:

- likwidację gimnazjów;
- wprowadzenie ośmioletniego roku nauczania w szkołach podstawowych;
- wprowadzenie czteroletniego toku nauczania w liceach ogólnokształcących;
- wprowadzenie pięcioletniego roku nauczania w technikum.

Współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Współczynnik skolaryzacji netto – relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania⁷⁴.

Zgodnie z danymi GUS za 2021 rok stwierdza się, iż współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych w gminie Rzewnie na tle gmin ościennych przyjmują najwyższe wartości (94,92% brutto; 94,92% netto). Porównywalne wartości odnotowano w gminie Długosiodło (93,57% brutto; 93,57% netto) oraz w stosunku do całego powiatu makowskiego (94,72% brutto; 94,07% netto). Na tle gmin sąsiednich zdecydowanie najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gminie Czerwonka oraz Szelków, gdzie współczynniki skolaryzacji znajdują się na poziomie znacznie poniżej 70% (patrz. ryc. poniżej).

Ryc. 51 Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w gminie Rzewnie oraz w gminach sąsiadujących
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA

W gminie Rzewnie funkcjonuje obecnie 7 zarejestrowanych stowarzyszeń pozarządowych⁷⁵. Średnia krajowa w 2019 r. wynosiła 2,3 organizacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W przypadku

⁷⁴ Definicje Głównego Urzędu Statystycznego (GUS).

⁷⁵ Materiał źródłowy: <https://ekrs.ms.gov.pl/>

gminy Rzewnie wskaźnik ten również wynosi 2,3 organizacji. Jednocześnie jest to wskaźnik niższy w stosunku do średniej dla powiatu makowskiego (3,1 organizacji na 1000 mieszkańców).⁷⁶

Na terenie gminy Rzewnie funkcjonują następujące organizacje i stowarzyszenia⁷⁷:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Rzewniu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Orłowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łasiewitach;
- Stowarzyszenie „Czas Rzewnia”;
- Stowarzyszenie na rzecz dzieci i młodzieży „Postaw na szkołę”;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Małkach;
- Stowarzyszenie kobiet wiejskich „Borówka”.

11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH

Uczestnictwo w wyborach powszechnych jest jednym z najważniejszych przejawów aktywności obywatelskiej. Społeczeństwo w sposób realny wywiera bowiem wpływ na sprawy bieżące Kraju oraz mniejsze jednostki samorządu. Dane dotyczące frekwencji wyborczej w gminie Rzewnie w latach 2014-2020 przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 25 Frekwencja wyborcza w Gminie podczas Wyborów Powszechnych w Polsce w latach 2014-2020

ROK	NAZWA	FREKWENCJA W GMINIE (%)	FREKWENCJA W POWIECIE (%)	FREKWENCJA W KRAJU (%)
2014	Wybory do Parlamentu Europejskiego	19,1	18,4	16,9
2014	Wybory Samorządowe	72,5	59,1	47,2
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	47,6	45,3	48,9
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	58,3	53,9	55,3
2015	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	45,9	45,8	50,9
2018	Wybory Samorządowe	72,3	59,0	48,8
2019	Wybory do Parlamentu Europejskiego	45,8	41,2	45,6
2019	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	60,9	56,1	61,7
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	66,4	61,7	64,5
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	76,4	68,1	68,1

Materiał źródłowy: <https://wybory.gov.pl/>.

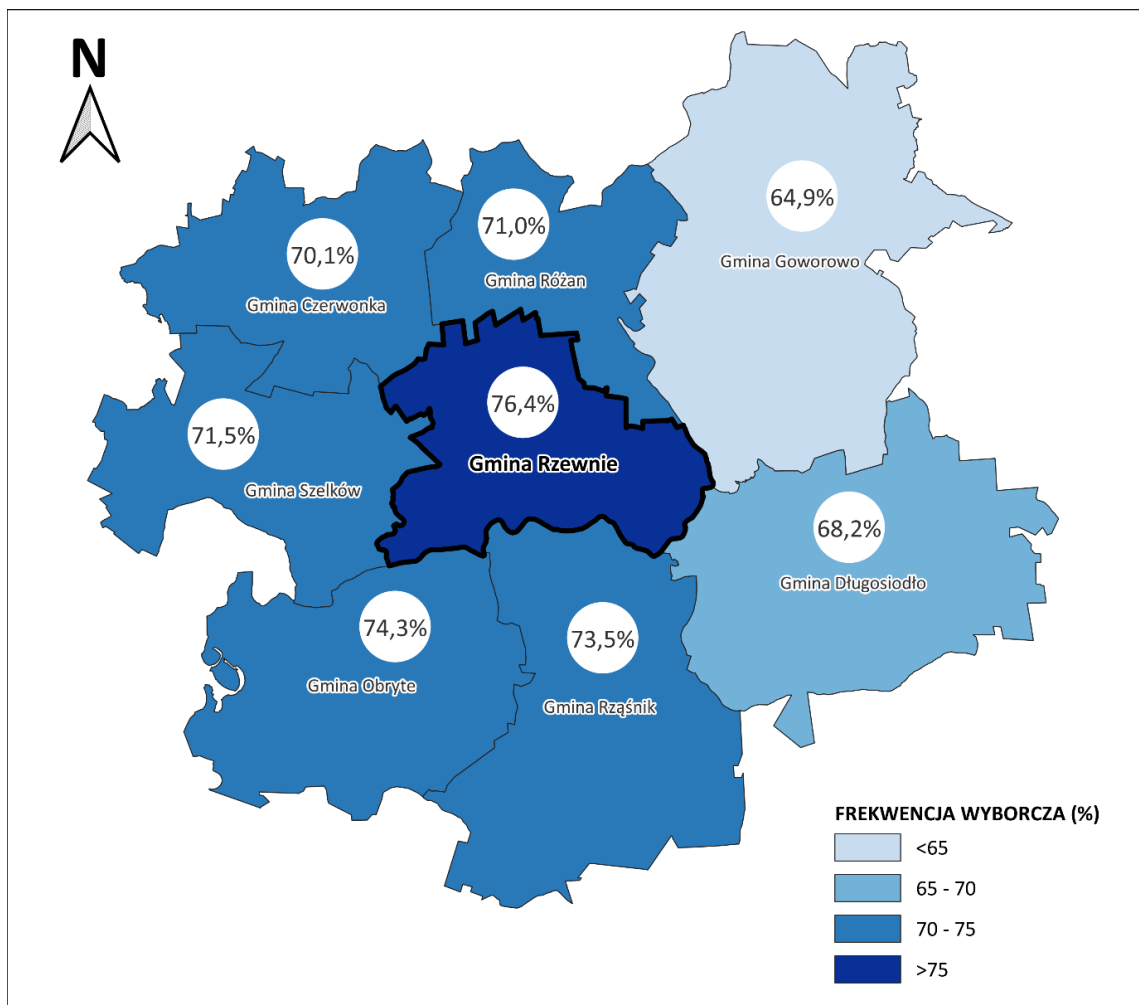
Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Rzewnie w zakresie partycypacji podczas wyborów powszechnych w okresie 2014-2020 jest wyróżniająca się na tle powiatu makowskiego oraz średniej ogólnokrajowej⁷⁸. Warto zaznaczyć, iż w omawianym okresie frekwencja wyborcza trzykrotnie przekraczała 70%, tj. w Wyborach Samorządowych w 2014 r. i 2018 r., a także podczas II tury wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.

⁷⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS, Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2019 roku.

⁷⁷ Materiał źródłowy: Krajowy Rejestr Sądowy, www.ekrs.ms.gov.pl.

⁷⁸ Materiał źródłowy: <https://wybory.gov.pl/>

Ponadto na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w trakcie II tury wyborów Prezydenta Polski w 2020 r. na terenie gminy Rzewnie zanotowano najwyższą frekwencję spośród wszystkich gmin ościennych, przy czym aż w pięciu z nich udział ten przekraczał 70%.

Ryc. 52 Frekwencja w drugiej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. w gminie Rzewnie i gminach sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony: www.wybory.gov.pl.

11.4. WNIOSKI

- ! Zadowalający poziom dostępności do usług oświatowych na poziomie wczesnoszkolnym, wyróżniający się w stosunku do gmin ościennych.
- ! Brak żłobka lub klubu dziecięcego.
- ! Brak placówki ponadpodstawowej.
- ! Malejąca liczba uczniów szkół podstawowych.
- ! Aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia lokalne, o wskaźniku liczebności zbliżonym do średniej krajowej.
- ! Wysoka na tle kraju, województwa i powiatu frekwencja wyborcza.

12 FINANSE SAMORZĄDOWE

Podstawowym celem działalności samorządu gminnego jest zapewnienie jak najlepszych warunków dla funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnej. Realizacja tego działania wymaga zapewnienia stałego dopływu środków, które są niezbędne do finansowania odpowiedniego poziomu dóbr i usług publicznych służących do zaspokajania potrzeb społeczności, a także przedsięwzięć o charakterze rozwojowym.

W procesie strategicznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego zasadniczą rolę odgrywa możliwość finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Możliwości finansowe, w powiązaniu z jakością zarządzania, stanowią podstawę do wyznaczenia strategicznych celów jej rozwoju, rozumianego jako proces kształtowania zmian w pożądanym kierunku, akceptowanym społecznie, ekonomicznie i środowiskowo, zgodnie z wymogami racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Między rozwojem lokalnym a finansami Gminy występują wzajemne powiązania i uwarunkowania, gmina bowiem ponosi najpierw wydatki, w określonych działach, aby mógł dokonać się rozwój społeczno-gospodarczy.

Istotnym elementem w kształtowaniu polityki rozwoju danej jednostki administracyjnej jest Budżet Gminy, będący głównym źródłem finansowania usług publicznych i inwestycji związanych z realizacją zadań infrastrukturalnych. Działania te stwarzają warunki do inwestowania dla podmiotów gospodarczych i poprawy standardów życia mieszkańców.

12.1. DOCHODY GMINY

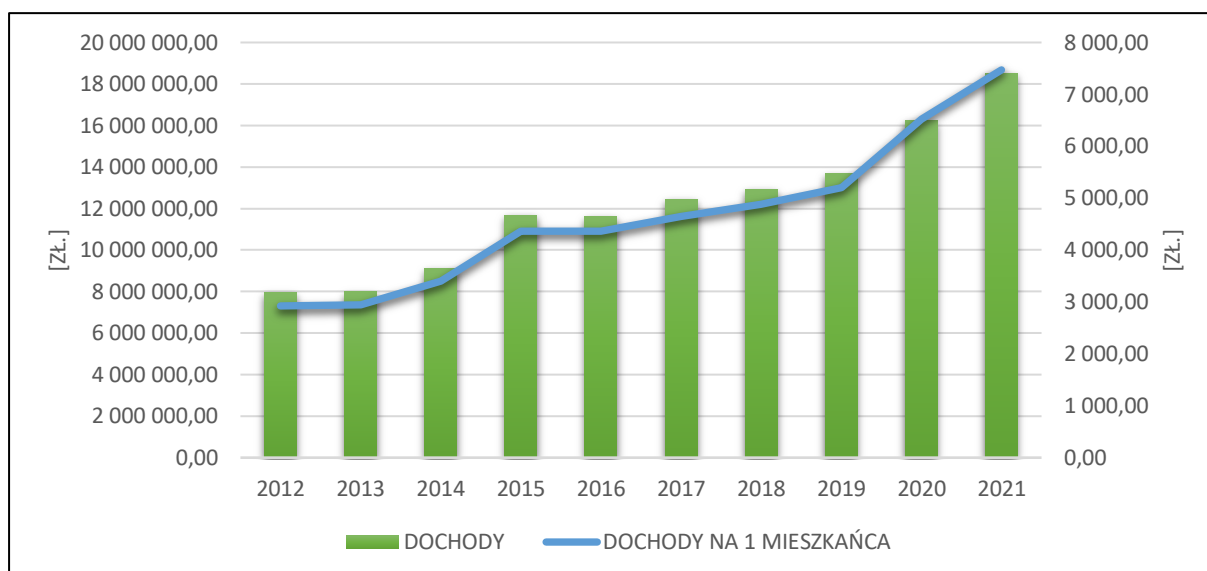
Dochody ogółem gminy Rzewnie na przestrzeni analizowanych lat wzrosły ponad dwukrotnie (z ok. 7,9 mln zł w 2012 r. do ok. 18,5 mln zł w 2021 r.). Ma to również przełożenie na dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 2 924 zł/os. w 2012 r. do ok. 7 472 zł/os. w 2021 r.).⁷⁹

Tab. 26 Dochody ogółem Gminy w latach 2012-2021

ROK	DOCHODY OGÓŁEM [zł]	DOCHÓD GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2012	7 940 730,70	2 923,69
2013	7 980 801,54	2 949,30
2014	9 118 499,24	3 402,43
2015	11 663 795,83	4 361,93
2016	11 611 397,49	4 368,47
2017	12 425 993,36	4 645,23
2018	12 924 080,01	4 884,38
2019	13 668 526,72	5 207,06
2020	16 250 933,64	6 521,24
2021	18 507 557,44	7 471,76

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

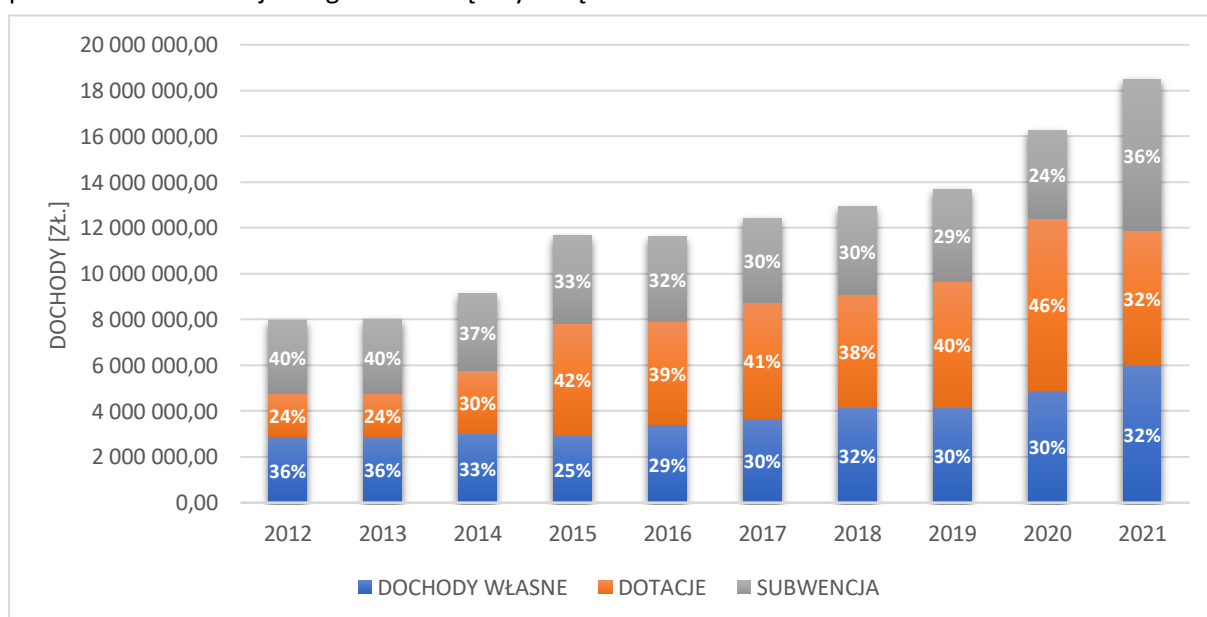
⁷⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS – finanse publiczne: dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu: dochody ogółem oraz dochody na 1 mieszkańca, stan na 31.12.2021 r.

Ryc. 53 Dochody ogółem Gminy w latach 2012-2021 wraz z przeliczeniem na 1 mieszkańca
 Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczny dochód ogółem w dalszym ciągu będzie sukcesywnie wzrastać. Należy przy tym podkreślić, że są to wartości pieniężne nominalne. Realna wartość nabywczą pieniądza uzależniona jest od różnych czynników, a wpływa na nią m.in. inflacja.

Strukturę dochodów gminy Rzewnie tworzą kolejno: dochody własne, dotacje oraz subwencje ogólne. W okresie 2012-2021 całkowita suma dochodów własnych wzrosła ponad dwukrotnie (z ok. 2,9 mln zł w 2012 r. do ok. 6,0 mln zł w 2021 r.). Jednocześnie zaznacza się, iż najwyższy wzrost wśród wszystkich źródeł dochodu w Gminie zanotowały dotacje, których suma na przestrzeni omawianego okresu powiększyła się ponad trzykrotnie (z ok. 1,9 mln zł w 2012 r. do ok. 5,9 mln w 2021 r.). Warto również nadmienić, iż w 2021 roku nastąpił wyraźny i skokowy wzrost subwencji ogólnej, która na przestrzeni zaledwie jednego roku zwiększyła się dwukrotnie⁸⁰.

Ryc. 54 Struktura dochodów w Gminie w latach 2012-2021
 Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁸⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Dochody własne pochodzą ze źródeł finansowania, gdzie swój największy udział mają:⁸¹

- dochody podatkowe od nieruchomości;
- dochody podatkowe ustalane i pobierane na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody ze sprzedaży składników majątkowych;
- dochody z podatku rolnego;
- podatek od środków transportowych.

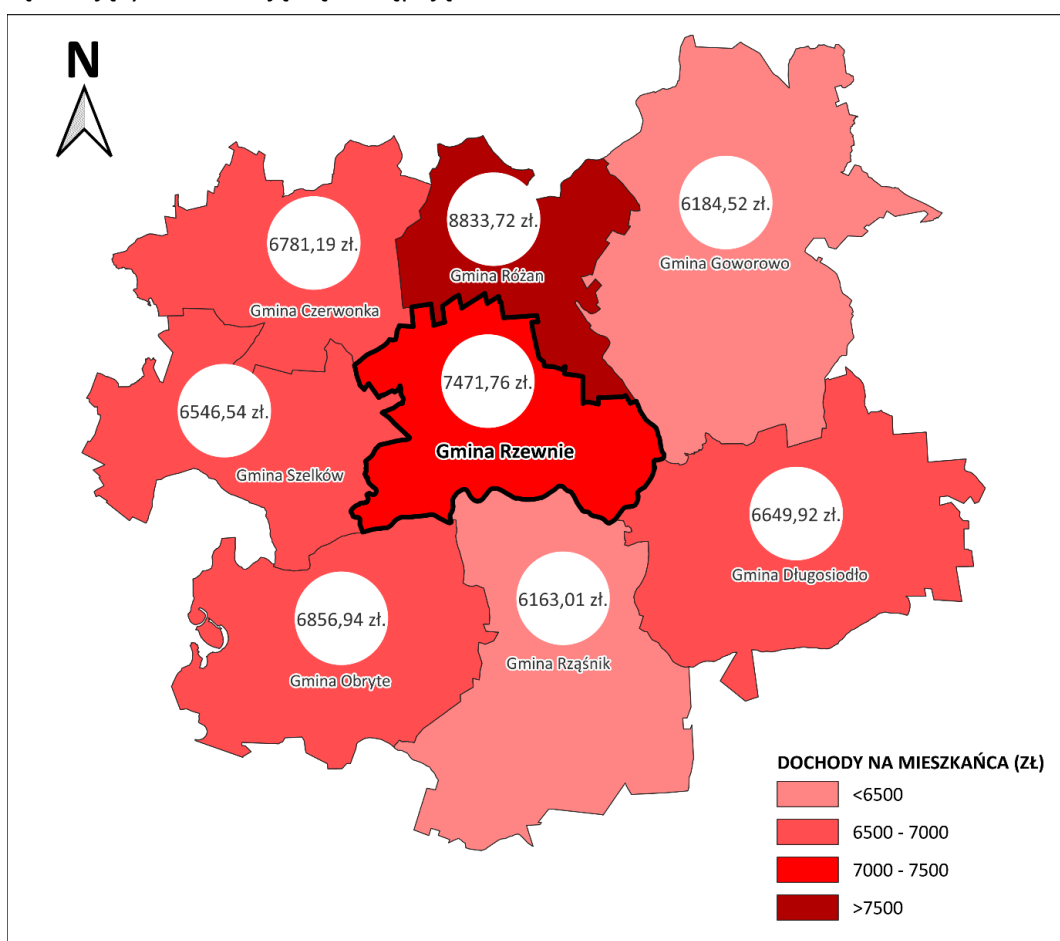
Dotacje z budżetu państwa rozkładają się za to następująco:

- dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie ustawami;
- dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących oraz inwestycji własnych gmin;
- dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej finansowanych w ramach programów rządowych.

Subwencja ogólna składa się natomiast z części:

- oświatowej;
- wyrównawczej;
- równoważącej;
- uzupełnień subwencji ogólnej.

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Rzewnie w odniesieniu do gmin sąsiadujących kształtują się następująco:

Ryc. 55 Wysokość dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Rzewnie i w gminach sąsiednich w 2021 r.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁸¹ Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Rzewnie za 2021 rok.

W 2021 r. poziom dochodów na mieszkańca w gminie Rzewnie był zdecydowanie wyróżniający się na tle gmin ościennych. Analizowana gmina uplasowała się wówczas na 2 miejscu, ustępując jedynie gminie Różan, w której wysokość dochodów wynosiła 8833,72 zł.

12.2. WYDATKI GMINY

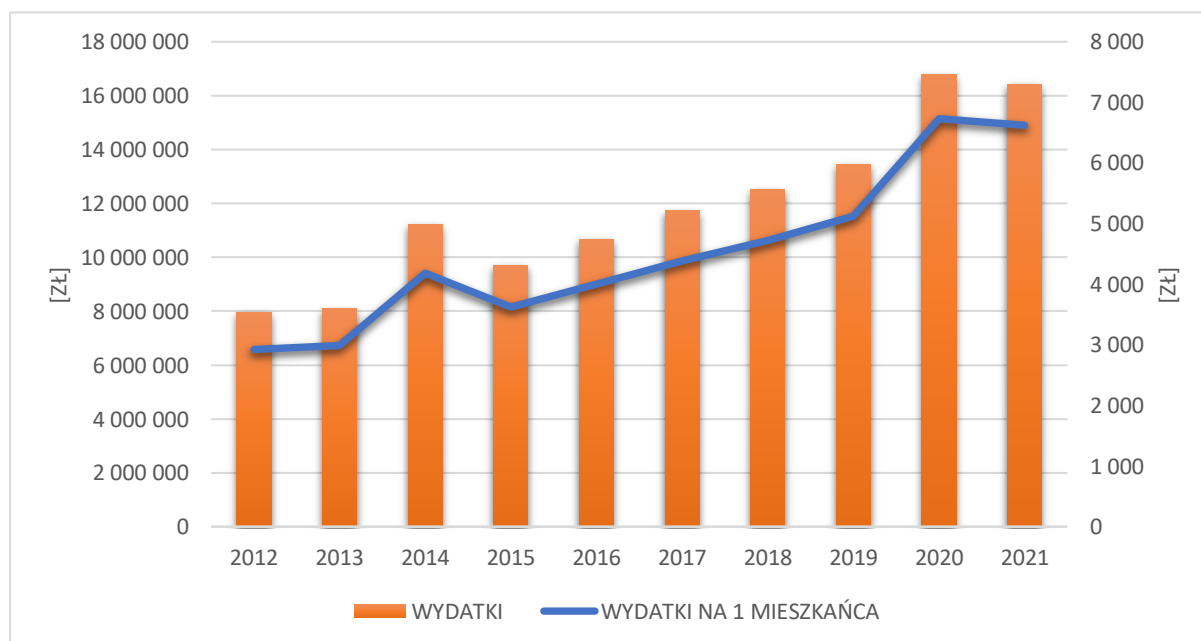
Konsekwencją wzrostu dochodów Gminy był sukcesywny wzrost wydatków ogółem. Na przestrzeni analizowanych lat wydatki wzrosły ponad dwukrotnie, z poziomu ok. 7,9 mln zł w 2012 r. do ok. 16,4 mln zł w 2021 r. Ma to również przełożenie na wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 2 924 zł/os. w 2012 r. do ok. 6 625zł/os. w 2021 r.)⁸².

Tab. 27 Wydatki ogółem Gminy w latach 2012-2021

ROK	WYDATKI OGÓŁEM [zł]	WYDATKI GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2012	7 940 910,58	2 923,75
2013	8 093 805,39	2 991,06
2014	11 219 904,13	4 186,53
2015	9 699 225,80	3 627,23
2016	10 650 890,95	4 007,11
2017	11 726 691,49	4 383,81
2018	12 506 891,31	4 726,72
2019	13 455 545,63	5 125,92
2020	16 772 546,32	6 730,56
2021	16 411 316,41	6 625,48

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczne wydatki ogółem w Gminie w dalszym ciągu będą wzrastać.

Ryc. 56 Wydatki ogółem Gminy w latach 2012-2021 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

⁸² Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Wydatki budżetów Gminy dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. W 2021 r. udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wynosił 81,6% (ok. 13,4 mln zł), natomiast udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) wynosił 18,4% (ok. 3,0 mln zł).

Realizacja wydatków budżetu Gminy w 2021 r. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem struktury procentowej prezentuje się następująco:

Tab. 28 Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie w 2021 r.

NR DZIAŁU	SEKTOR	ILOŚĆ WYDATKÓW [ZŁ.]	UDZIAŁ W WYDATKACH [%]
Dział 010	Rolnictwo i łowiectwo	762 061,17	4,64
Dział 600	Transport i łączność	1 003 980,36	6,12
Dział 700	Gospodarka mieszkaniowa	78 520,30	0,48
Dział 710	Działalność usługowa	22 856,82	0,14
Dział 750	Administracja publiczna	2 296 899,19	14,00
Dział 751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	792,00	<0,01
Dział 754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	304 862,20	1,86
Dział 757	Obsługa długu publicznego	41 887,49	0,26
Dział 801	Oświata i wychowanie	4 236 268,21	25,81
Dział 851	Ochrona zdrowia	69 308,80	0,42
Dział 852	Pomoc społeczna	697 997,52	4,25
Dział 854	Edukacyjna opieka wychowawcza	236 832,79	1,44
Dział 855	Rodzina	3 926 582,42	23,93
Dział 900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 858 821,87	11,33
Dział 921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	647 355,27	3,94
Dział 926	Kultura fizyczna	226 290,00	1,38
Ogółem		16 411 316,41	100%

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Największy udział wydatków Gminy w 2021 r. przypadł na Dział 801 – Oświata i wychowanie (ok. 25,8%) oraz Dział 855 – Rodzina (ok. 23,9%).

Najmniej środków przeznaczono na urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa i sądownictwa (792 zł), działalność usługową (ok. 22,8 tys. zł) oraz obsługę długu publicznego (ok. 41,9 tys. zł). Relatywnie niewielką kwotę przeznaczono również na ochronę zdrowia (ok. 69,3 tys. zł).

12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

Sukcesywny wzrost wydatków odgrywa szczególną rolę w zakresie obsługi w zakresie zadań własnych Gminy. Ponadto, wzrost nakładów inwestycyjnych, w tym w wymiarze przestrzennym (m.in. budowa i modernizacja infrastruktury oraz obiektów i urządzeń publicznych, wytypowanie i uzbrajanie nowych terenów rozwojowych), może podnieść atrakcyjność Gminy jako miejsca do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

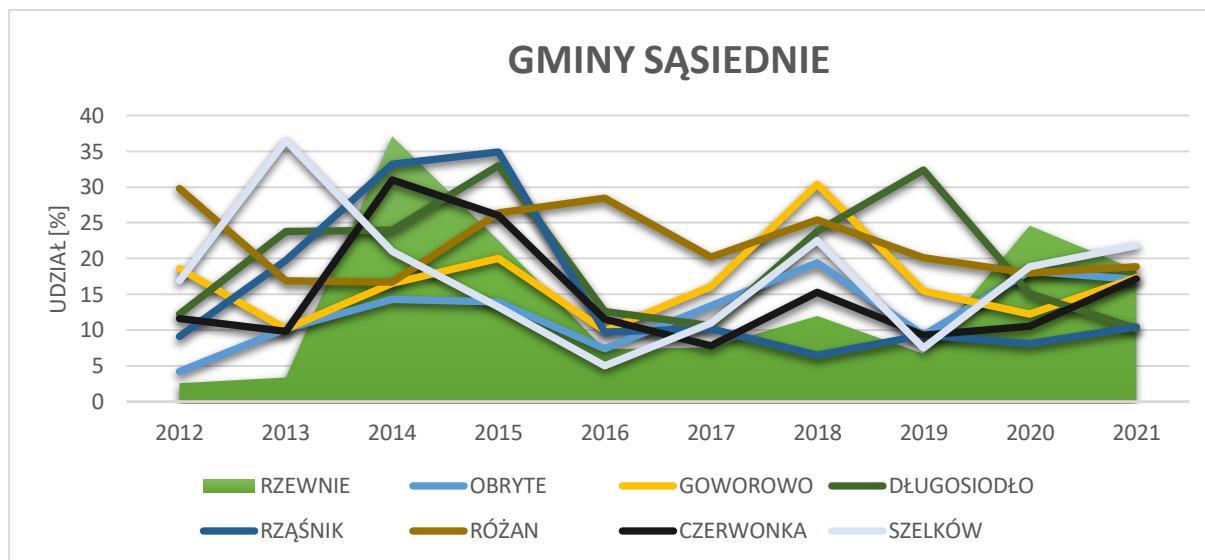
W latach 2011-2021 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na terenie gminy Rzewnie kształtował się następująco:

Tab. 29 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy w latach 2011-2021

ROK	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
UDZIAŁ %	8,7	2,6	3,4	37,1	22,5	7,3	7,6	12,0	6,7	24,6	18,4

Materiał źródłowy: Dane GUS: Finanse publiczne - wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu - Wydatki z budżetu ogółem, stan na 31.12.2021 r.

Udział wydatków inwestycyjnych w gminie Rzewnie na przestrzeni analizowanych lat przyjmował zróżnicowane wartości. Wysokie wartości wskaźnika w odniesieniu do gmin ościennych zanotowano w latach 2014-2015, a także od 2020 roku, co należy uznać jako zjawisko pozytywne w kontekście kreowania warunków do wzrostu gospodarczego. Jednocześnie podkreśla się, iż występowały lata kiedy to wskaźnik ten przyjmował najniższe wartości tj. w 2012, 2013, 2017 oraz 2019 roku.

Ryc. 57 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminie Rzewnie i w gminach sąsiednich w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Ja wykazano wcześniej, największy udział w strukturze dochodów Gminy stanowiły źródła zewnętrzne (dotacje oraz subwencje ogólne). Mają one kluczowe znaczenie dla zdolności inwestycyjnej samorządów gminnych. Gmina Rzewnie od lat odznacza się stosunkowo wysokim poziomem uzyskiwanych dofinansowań ze środków zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej.

12.4. WNIOSKI

- ! Regularny wzrost dochodów ogółem, w tym skokowy wzrost dochodów w ostatnich dwóch latach.
- ! Wyróżniający się wskaźnik dochodów w odniesieniu do gmin ościennych.
- ! Wysoki poziom dofinansowań zewnętrznych, głównie dotacji unijnych i subwencji ogólnej.
- ! Regularny wzrost wydatków ogółem, w tym wyróżniający się udział wydatków inwestycyjnych na tle gmin ościennych.
- ! Znaczne uzależnienie działań proinwestycyjnych od możliwości finansowania zewnętrznego

13 PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO

Jednym z elementów partycypacji społecznej przy tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy, obok tradycyjnych konsultacji (w postaci wyłożenia do publicznego wglądu dokumentu, dyskusji publicznej/warsztatu, z dopuszczeniem możliwości składania sugestii i propozycji w formie wniosków), jest badanie ankietowe. Pozwala ono na zdobycie wiedzy nt. odczuć społeczności lokalnej dotyczących aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy i sposobu jej funkcjonowania, oraz stanowi narzędzie poznawcze potrzeb społeczności Gminy.

Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego⁸³, dokonano charakterystyki najistotniejszych problemów i największych potencjałów gminy Myszyniec. W badaniu wzięło udział ok. 450 osób, w tym 75,8% stanowiły kobiety, 24,2% mężczyźni. Wśród uczestników badania zdecydowanie dominowały osoby w wieku w przedziale 20-40 lat oraz 41-65 lat. Odsetek pozostałych roczników biorących udział w ankiecie był marginalny.

Ankieta rozpoczynała pytanie dotyczące ogólnego poziomu życia na terenie Gminy. Wyniki wskazują, iż niemal połowa uczestników badania ocenia standard życia „raczej dobrze”. Statystycznie co trzeci uczestnik badania nie był w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie zaznaczając odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast co dziesiąty mieszkaniec Gminy wskazał odpowiedź „raczej źle”.

Następne pytanie stanowiło dokładną ocenę warunków życia ludzi w różnych aspektach. Dotyczyło to zagadnień zarówno społecznych, jak również ekonomicznych i środowiskowo-przestrzennych.

W odniesieniu do zapytania „Jak Pani/Pan ocenia warunki życia w Gminie w wymienionych aspektach?” rozkład ilościowy uzyskanych odpowiedzi kształtował się następująco:

Spośród uzyskanych odpowiedzi na przedstawione zagadnienia uczestnicy badania najczęściej wskazywali odpowiedź „przeciętnie”. Zdecydowanie najmniej korzystnie ankietowani oceniali możliwość zatrudnienia i rozwoju zawodowego na terenie Gminy. W opinii respondentów przeciętna lub niedostateczna jest oferta spędzania wolnego czasu (zarówno dla dzieci i młodzieży jak również osób dorosłych i seniorów), gdyż wskazywali oni relatywnie odpowiedź „raczej źle” oraz „bardzo źle”. Ponadto, mieszkańcy Gminy nie najlepiej ocenili również dostęp i jakość opieki zdrowotnej.

Relatywnie korzystnie sytuacja kształtuje się w przypadku dostępu i jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej na terenie Gminy, gdzie stosunkowo często ankietowani wskazali odpowiedź „raczej dobrze” oraz „bardzo dobrze”. Ponadto, uczestnicy badania stosunkowo korzystnie oceniali dostęp do obiektów handlowych i usługowych a także dostęp do Internetu.

Kolejne pytanie w przeprowadzonym badaniu ankietowym dotyczyło wskazania największych problemów, z którymi zmagają się gmina Myszyniec.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i uzyskanych odpowiedziach wynika, iż głównym problemem Gminy jest niedostatecznie rozwinięta opieka medyczna, w tym brak dostępu do lekarzy specjalistów. Ponadto, znaczna część respondentów jako istotny problem wskazała bezrobocie, brak możliwości podłączenia do sieci gazowej, mało rozwiniętą sieć dróg rowerowych oraz niezadowalający stan dróg. Pozostałe zagadnienia były wyraźnie rzadziej poruszane.

⁸³ Ogłoszenie o konsultacjach i ankieta udostępnione zostały na tablicy ogłoszeń, stronie internetowej Urzędu i biuletynie informacji publicznej, oraz w mediach społecznościowych. Ankieta można było wypełniać tradycyjnie lub elektronicznie za pośrednictwem kwestionariusza online. Proces ankietyzacji realizowany był w okresie grudzień 2021 – styczeń 2022.

Następnie respondenci zostali poproszeni o wybranie priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w najbliższych latach:

Spośród wyżej wymienionych zagadnień respondenci badania jako priorytet mogący mieć realny wpływ na rozwój Gminy wskazali najczęściej poprawę dostępu do opieki zdrowotnej. Ponadto, stosunkowo często wskazywano budowę nowych i modernizację istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych, zwiększenie dostępności do programów mających na celu zmniejszenie bezrobocia i problemów społecznych, sprowadzenie do gminy dużego inwestora, a także budowę basenu i wykorzystanie paliw gazowych.

W badaniu pojawiło się również pytanie dotyczące tożsamości kurpiowskiej. Wyniki ankiet wskazywały, iż niemal połowa uczestników badania zaznaczyła odpowiedź „zdecydowanie się z tym utożsamiam”. Ponadto, statystycznie co trzeci ankietowany wskazał odpowiedź „raczej się z tym utożsamiam”. Łącznie z ludnością kurpiowską utożsamia się ponad 81% ankietowanych.

Większość respondentów stanowili mieszkańcy Myszyńca. Relatywnie dużo uczestników badania jako miejsce zamieszkania wskazuje ponadto miejscowość Wolkowe, Wykrot, Myszyniec Stary i Zalesie. W badaniu wziął także udział mieszkaniec jednej z sąsiednich gmin – miejscowości Dąbrowy w gminie Rozogi.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Najważniejsze wykorzystane akty prawne:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2022 poz. 503 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2023 poz. 40).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2022 poz. 1029 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1057 z późn. zm.).

Najważniejsze dokumenty i publikacje:

- Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.
- Powszechny Spis Rolny 2002, 2010, 2020.
- Raport o stanie gminy Rzewnie za 2021 rok, 2022.
- Rejestr Zabytków Mazowieckiego Konserwatora Zabytków.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2017, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rzewnie na lata 2021-2027.
- Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny, 2021, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, 2022.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, 2019, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rzewnie, 2014.

Najważniejsze witryny internetowe:

- <https://bdl.stat.gov.pl/>
- <https://bibliotekarzewnie.pl/>
- <https://capap.gugik.gov.pl/>
- <https://european-union.europa.eu/>
- <https://ekrs.ms.gov.pl/>
- <https://gminarzewnie.pl/>
- <https://isok.gov.pl/>
- <https://makowski.e-mapa.net/>
- <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>
- <https://rzewnie.bigminy.pl/public/>
- <https://rzewnie.e-mapa.net/>
- <https://stat.gov.pl/>
- <https://wybory.gov.pl/>
- <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>
- https://www.funduszeuropejskie.gov.pl
- <http://www.geoportal.gov.pl/>
- <https://www.gios.gov.pl/pl/>
- <https://www.gov.pl/>
- <https://www.gov.pl/web/gdos>
- <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/>
- <https://www.polskawliczbach.pl/>
- <https://zabytek.pl/>